شانۆگەری:

مارا- ساد

نووسینی: پیتەرڤایس

وەرگێڕانی لە ئینگلیزییەوە : شێرزاد حەسەن

سەبارەت بە نووسەر

پیتەر ڤایس – ی نووسەرو هونەرمەندی شێوەکارو دەرهێنەری سینەما لە "نۆ واویس" و نزیك بەشاری –بەرلین– لەدایك بووەو دوا جاریش لە "سستۆکهۆلم" گیرسایەوە. لە ساڵی (1963) دا پاداشتی "چارلز ڤیلن" ی پێ بەخشرا. گەلێ شانۆگەری نووسیوە.. جگە لە وەرگێڕان. لەگەڵ دەرچوونی هەر شاکارێکیش خوێندەوارانی سەرسام دەکرد بەوەی کە هەر جارەی جۆرە شێوازێکی تازەی دەهێنایە کایەوە. ئەم شانۆگەرییەی –ماراساد– یش یەکێکە لەو شاکارانەی کە بۆتە مایەی سەرسامی هەموو لایەك. گەرچی پشت ئەستوورە بە حەقیقەتێکی مێژوویی و کەڵکی لە کۆمەڵێ بەڵگەنامەو کەرەستەی باوەڕ پێکراو وەرگرتووە.. بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا لەوە دوورە بە شانۆگەرییەکی "تۆماری مێژوو" لەقەڵەم بدرێ. ژیانو مەرگی "ژان پۆل مارا" ش بەشێوەی "شانۆ لەنێو شانۆ" دا یان "نمایش لەنێو نمایش" دا خراوەتە روو، دوای سێی ساڵ لە مەرگی "مارا" و لەلایەن "مارکیز دی ساد"و لە بیمارستانی "چارنتن" پێش کەش کرا. ئەم شانۆگەرییە بۆ یەکەم جار لەسەر شانۆی "شیلەر" و لە –بەرلین– و لە (29) ی نەورۆزی (1964) دا نمایش کرا.. جگە لە دەرهێنانێکی دیکەی "پیتەر بروك" لە (20) ی خەرمانان –ی هەمان ساڵدا.

ئاشخانێکی مێژوویی

بەر لەوەی "دی ساد" لە گرتووخانەکەی "ڤینیس" و زیندانی "پاستیل" لە پاریس- دا بگیرێ.. ئەو کاتەی کە هێشتا لە "لاکوست" بوو، نیشتەجێی هەمیشەیی خۆی، چەندەها شانۆگەری ئامادەکردوو دەری هێنان. لەماوەی ئەو سیازدە ساڵەی بەندییەتی، واتا لە تەمەنی (33) تا (46) حەڤدە شانۆگەریو دەیەها شاکاری دیکەی نووسی. دوای چەند ساڵێکی دیکە چەندەها تراژیدیاو کۆمیدیاو ئۆپێراو پانتۆمایمو شانۆگەری /یەك پەردەیی/ خستە بەردەستی خەڵکی. لەو هەموانە تەنها شانۆگەرییەکی "مەینەتی بەر بەرەڵایی" ناو بوو خرایە سەر شانۆ.. لە کاتەی کە لە دەرەوەو ئازاد بوو.. واتا لە میانەی (1790) تا (1801).. وەلێ ئەم شانۆگەرییەش بە گۆبەند کۆتایی هاتو راگیرا.

لە ساڵی (1801) ەوە تا (1814) ئەو ساڵەی کە تیایدا مرد "ئاغای دی ساد" لە نەخۆشخانەی "چارنتن" مایەوە.. ئەو بیمارستانەی کە جێی کەسانی شێتو ناتەواوو کەم عەقڵان بوو.. بۆ ماوەی چەند ساڵێکو هەر لەوێدا هەلی بۆ رەخسا کە لەگەڵ ئەو نەخۆشانەدا چەندەها شانۆگەری بسازێنێو زۆر جاریش هەر خۆی دەبوو بە ئەکتەر.

بەپێی بۆچوونی (جەی. ئێل. کاسپەر) لە کتێبەکەیدا "دیاردەکانی نوژداریی فەرەنسی" کە لە ساڵی (1822) داو لە "لایبزگ" دەرچوو بوو بەم جۆرە دەڕوانێتە "چارنتن" کە گوایە چارنتن مەڵبەندێك بووە بۆ کەسانێك کەلەرێ لادەرو بەدرەفتارو ناتەبا بوون لەگەڵ دابو نەریتی کۆمەڵ.. هەتا گەر شێتیش نەبووبن. کەسانێکی وای تیا بووە کە گوناهەکانیان هی ئەوە نەبووە بخرێنە بەردەمی دادگاو سزا بدرێن، هەندێکیان لەسەر مەسەلەی رامیاری قورس گیرابوون.. هەندێکی دیکەشیان وا درابوونە قەڵەم کە ئەندامی نەگریسو چەپەڵن لە کۆمەڵ.

ئەو شانۆگەرییانەی کە "ساد" پێش کەشی دەکرد مایەی خۆشیو بەزمی خەڵکانی پاریس بوو چونکە تیایدا چی دیمەنو حاڵەتی سەیرو سەمەرەی

دارووخانی ئەخلاقی کۆمەڵگای ئەو سەردەمە هەبوون پیشانی دەدا.

زۆربەی کارەکانیشی لەشێوەی خوتبەیەکی ئاسایی، بەڵام توندوتیژ دەهاتنە بەرچاو.. وەلێ لە هەموو حاڵەتێکدا چاونەترسیو بوێری "دی ساد" ی دەردەخست. روانینیشی بۆ دراما لەو دوو نوسینەیدا دەردەکەوێ کە لەژێر سەرد دێری "گفتوگۆیەك لەنێوان قەشەو مرۆڤێك لەسەرەمەرگدا" و لەگەڵ نووسینێکی دیکەی بەناوی "فەلسەفەی پێخەف" ئەم چەمکەش لەشێوەی دیالۆگێکی پڕ لە فەلسەفەو شی کردنەوەدا بەرجەستە دەبێ هاوتا لەگەڵ هەندێ لە نمایشتی قورسی وا کەتا ئەوپەڕی کەڵك لە جەستەی بنیادەم ببینێ. ئەم گرنگی‌دانە بەوێنەو دیمەن لە رۆمانەکانیشی بەدی دەکرێ بە تایبەتی کاتێ رووداوەکان دەخاتە بەرچاو.. بەشێوەیەکی زۆر رووتو نائاسایی.

بەڵام پەیوەندی نێوان "دی ساد" و "مارا" کە لەم شانۆگەری‌یەدا بەدی دەکرێ پەیوەندی‌یەکی دەستکردو خەیاڵی‌یەو لە واقیعدا رووی نەداوە.. تەنها ئەوە نەبێ کە لە پرسەی "مارا" دا "دی ساد" وتەیەکی خوێندۆتەوە. وەلێ سەبارەت بە پەیوەندی نێوان "مارا" و "ساد" ئەم پەیوەندی‌یە جێی گومانە.. سەبارەت بەو وتەیەش کە لە پرسەکەدا خوێندوویەتیەوە خۆی‌لە خۆی‌دا بۆ ئەوە بووە ملی خۆی لە پەتی قەنارە رزگار بکا. چونکە "دی ساد" یش ناوی لە لیستەی لە سێدارە دراوەکان نووسراوە.

بەڵام ئەوەی لای من گرنگەو سەرنجم رادەکێشێ جیاوازی لە بۆچوونی ئەم دوو زاتەیە "مارا-و ساد"، بۆیە من حەزم کرد لەم شانۆگەری‌یەدا بەیەکیان بگەیەنم.. چونکە ململانێو ناکۆکی‌یەکی گەورە لەنێوان (مارا- و _ساد) دا بەدی دەکەم.. "دی ساد" تا ئەوپەڕی باوەڕی بە زاتو تاك رەوی "فەردیەت" هەیەو "مارا" ش بانگەوازی گۆڕانی رامیاری‌و کۆمەڵایەتی دەکا.

خۆ "دی ساد" یش باوەڕی بە شۆڕش هەبوو.. بگرە زۆربەی کارەکانی بۆ ریسواکردنی چینی گەنیوی دەستەڵاتداران بوو.. گەرچی لە زەبرو زەنگی ئەو چینەش تۆقی بوو. دەتوانین بڵێین "دی ساد" هەڵوێستی -ناوەڕاست- ی

گرتبوو.. واتا نەباری یەکەمو نەدووەم.. بەڵکو باری سێیەم، وەك نموونەیەکی سەردەم، هەرچەندە دوای بەرەڵاکردنی لە بەندیخانەو لە ساڵی (1790) دا بۆ ماوەیەك لە "ئەنجوومەنی نیشتمانی" کاری کردو بوو بە سکرتێری ناوچەی "پیك" و پاشانیش بوو بە سەرپەرشتیاری نەخۆشخانەو دواییش دادەوەر.. وەلێ هەر تەنیاو دوورە پەرێز مایەوەو نەیدەتوانی لەگەڵ خەڵکی رێك بکەوێ.. چونکە بەراستی ساڵانی بەندێتی بەتەواوی شەکەتو ماندووی کردبوو.

کاتێ هاواری دەکرد رژێمی کۆن غەدری لێ کردووەو تێکی شکاندووە.. ئەم هاوارەی بۆ ئەوە نەبوو گوایە پاڵەوانەو شانازی بە خۆیەوە دەکا.. چونکە ئەو لەسەر مەسەلەیەکی رامیاری نەگیرابوو، بەڵکو بەوە گوناهبار بوو کە لەڕێ لادەرو بەدڕەوشتو لەرووی سێکسیشەوە ناسازە.. جا بۆیە نووسینەکانیشی لەم بوارانەدا وای کرد کە فەرمانڕەوا تازەکانیش هەر بە هەمان شێوە تاوانباری بکەن.

گەر "دی ساد" خۆی بەشۆڕشگێڕ زانیبێ، ئەوە لە روانگەیەکی جیاوازەوەبووە.. وەك لەو نامەیەدا دەردەکەوێ کە لە ساڵی (1783) دا لە بەندیخانەوە بۆ ژنەکەی ناردوویەتیو تیایدا دەڵێ:

"تۆ دەڵێی جۆری بیرکردنەوەی من ئەوەندە سەیرە کە کەس پێی رازی نابێو بە کەسیش قووت نادرێ. وایان وتووە.. بەڵام ئەوەیان چ نرخێکی هەیە؟ ئەو کەسە شێتە گەر بیەوێ بیرو بۆچوونی خۆی بۆ خەڵکی تر روون بکاتەوە.. جۆری بیروبۆچوونی من دەرئەنجامی لێکدانەوەو رامانو بیرکردنەوەیەکی بەردەوامە، ئەمەش تەنها پەیوەندی بەخۆمەوە هەیە.. پەیوەندی بە ژیانو داهێنانمەوە هەیە، قەتیش ناتوانم بیگۆڕم. هەتا گەر بشتوانم نایکەم. ئەو رێڕەوەی من کە ئەوانی پێ سەغڵەتن تاکە تەسەللاو سێبووری منە لە ژیان.. هەر ئەوەش بوو ئازارو خەمی ساڵانی بەندێتی لەلا سووك کردم. هەر تەنها ئەوەش مایەی خۆشنوودیو ئاسوودەگیم بوو. ئەوەیانم لە ژیانی خۆم پێ بە بەبایەخترە، مەینەتی من لە چۆنیەتی بیرکردنەوەی خۆمدا نییە.. بەڵکو لە چۆنیەتی بیرکردنەوەی خەڵکانی ترە."

کەواتە کارێکی گرانە داوا لە "دی ساد" بکرێ بۆ بەرژەوەندی کەسانی دیکە خۆی بە کوشتن بدا، هەر ئەوەش بوو وای لێ کرد لەدوو حاڵەتی دژواردا بژی: لەلایەکەوە هەڵوێستی رادیکاڵیانەی "مارا" ی پێ پەسەند بوو.. واتا مەسەلەی "گۆڕانی بنبڕ"، کەچی لەلایەکی دیکەوە لە "تۆتالیتاریانیزم" دەترسا.. واتا لەوە دەترسا تاك بکەوێتە ژێر باری سیستمێکی دەستەلاتدار.. سەبارەت بە دابەش کردنی سامانیش تا رادەیەك راڕاو دوو دڵ بوو.. تا ئەو رادەیەی کە سوور بێ لەسەر ئەوەی کۆشكو موڵكو ماڵەکەی لێ نەسەندرێتەوە، زۆریش بەوە سەغڵەت بوو کاتێ کۆشکی "لاکۆست" ی لەدەست چوو، دوای ئەوەی کە تێك دراش. شانۆگەرییەکانیشی دوا هەوڵیەتی تا لە رەفتارو خوودی مرۆڤ بگا، وەلێ لە کۆتایی ژیانیدا بەتەواوی تەنیاو دوورە پەرێز وەستا. یەکێك لە نوژدارانی بیمارستانی "چارنتن" بەم شێوەیە وەسفی دەکا _"زۆر جار تووشی دەبووم، هەمیشە تەنیا هەنگاوی گرانی دەناو جلەکانی بەریشی زۆر پەڕپووت بوون، بە راڕاوەکاندا پیاسەی دەکرد. قەت نەمدەدی قسە لەگەڵ کەس بکا. کاتێ دەگەیشتمە لایو سلاوێکم لێ دەکرد زۆر بەساردی وەلامی سلاوەکەی دەدایەوە.. ئەوەندە سارد کە دەرفەتی نەدەدام لەگەڵیا بکەومە گفتوگۆ."

کەواتە بەیەك گەیاندنی "مارا- و- ساد" لەم شانۆگەرییەدا دەستکردەو من مەبەستم بووە.. بە تایبەتی لە دوا ساتەکانی ژیانی مارا-دا. بەلام هەڵوێستو بۆچونی مارا- ی نێو شانۆگەرییەکە کتو مت هەمان هەڵوێستی واقیعو ژیانی خۆیەتی. هەروەك لە شانۆگەرییەکەدا دیارە "مارا" بۆ چەندەها سەعات لەنێو بانیۆیەکی پڕ لەئاودا رادەکشا تا ئازاری ئەو گەڕیو گولیەی کەمبێتەوە.. ئەم نەخۆشی پێستەش کە تووشی ببوو حاڵەتێکی سایکۆسۆماتی" بوو.. لەژووری تاریكو نووتەكدا خۆی دەشاردەوە.. تا رۆژی شەممە لە بەرواری (13) ی – پووش پەڕ- داو لە ساڵی (1793) دا ئەو رۆژەی کە "شارلۆت کۆردی" سێ جار سەری لێداو پاشان دایە بەر خەنجەر.

وتەکانی نێو شانۆگەرییەکەش هەمان ئە وتانەن کە "مارا" لەدوای خۆی بۆی

بەجێ هێشتووین، ئەوەی وتوومانە سەبارەت بە بوونو ژیانی لەدرۆ بەدوورە.

بۆ نموونە: ئەم لە تەمەنی شانزەساڵیدا سەر هەڵدەگرێو ماڵی خۆیان بەجێ دێڵێ، دەبێ بە قوتابی نوژداریو چەندەها ساڵیش لە ئینگلتەرە دەمێنێتەوە، بوو بە پزیشکێکی بەناوبانگیش، خەڵکی دانی بەوەدا نا کە زانایەو هەموو کۆمەڵیش رێزی ئەم زانستو توانستەی گرت، دوای ماوەیەکی زۆر چووە پاڵ شۆڕشو چی توانای هەبوو لە خزمەتی ئەو شۆڕشە تەرخانی کرد تاوای لێ هات بکەوێتە سەرزەنشتو رەخنەگرتن لەکۆمەڵ. وەلێ لەزۆر حاڵەتدا دەبووە قۆچی قوربانی چونکە تا بڵێی توندو تیژ بوو.. لە هەڵچوونو داچوون نەدەکەوت.

هەر لە سەرەتای ئەم سەدەوە زۆر لە نووسەرانی وەك "رۆسبرۆی" و "باكس" و "گۆتسچۆك" هەواڵیاندا سەر لەنوێ چاوێك بە هەڵوێستی مارا-دا بخشێننەوەو دانیشیان بەوەدا نا کە زیرەکەو لەرووی رامیاریو زانیاریشەوە هەر زیرەكو وردبین بووە. بەڵام مێژوونووسانی بۆرژوای سەدە نۆزدەم توانیان بەشێوەیەك "مارا" بخەنە بەرچاو کە گوایە یەکێك بووە لە خوێن مژانی شۆڕشی فەرەنسی، ئەمەشیان سەیر نییە گەرچی ئەم مەیلی چەپڕەوی هەبووە.. بەڵام تا رادەیەك خۆی لە قەرەی دیکتاتۆرییەت داوە.. گەرچی ئەم هاواری دەکردو نارەزایی دەردەبڕیو دەیوت- "دیکتاتۆر.. دەبێ ئەم وشەیە نەمێنێو بنبڕ بێ، من رقم لەهەموو شتێك دەبێتەوە کە پەیوەندی نێوان ئاغاو خزمەتكار، چەوسێنەرو چەوساوەم بیر بێنێتەوە." بەڵام گەر ئەمڕۆ ئاوڕ لە هەڵوێستی مارا بدەینەوە دەبێ بەیەکێ بە مریدانی بیری سۆشیالیست حسێبی بۆ بکەین.. گەرچی روانینو تیۆرە کۆمەڵایەتییەکانی سەبارەت بە گۆڕان پڕ بوو لە خڵتە. تارادەیەك کەوای لێ کرد لە ئامانجە رامیارەکەی دوور بکەوێتەوە. لەم شانۆگەرییەشدا خستوومانەتە پاڵ "جاك رۆ" ی کۆنە قەشە کە لە نارەزاییو پێ داکوتان مەیلی زۆری بۆ ئاسایش لە "مارا" شی تێپەڕ کردووە. گوێمان بەوە نەدا، کە مارا لە ساڵانی دواییو بەر لە مەرگی لە "جاك رۆ" دوور کەوتەوە، بەڵکو مەسەلەکە هی ئەوە بوو کەئەم سەرزەنشتی "رۆ" ی دەکرد لەبەر ئەوەی لەزەبرو زەنگی بەردەوام هەڵدەهاتو

خۆی دەشاردەوە. کەواتە "رۆ" شۆڕشگێڕێکی توندو تیژ بووەو هەمیشە هانی هەموو هەڵوێستێکی توندی داوە تا چڵەپۆپە.. بۆ مارا– ش بۆتە نموونەی منیبالآ" کە هەموو تیۆرو روانینەکانی لەسەر ئەو پێوەرە بنیات ناوە.

هەروەها "دۆبریَ" ش کە جێگری کۆمارییەکان بووە بەشێوەیەکی زۆر سەربەستانە خراوەتە روو، لەم شانۆگەرییەدا وەك هەزارەها هاوەڵی تر نیشتمان پەروەرێکی "موحافیز" ە دەبوو عاشقی "کۆردی" یش بێ دوای ئەوەی "تۆرنێ" مان لادا کە عاشقێکی راستەقینەی "کۆردی" بوو لەگەڵ پیاوانی پادشا لە "کێن" وە رووەو "کۆبلنز" بارگەو بنەی تێك ناو رەوی کرد. ئەم لابردنەی "تۆرنێ" ش هەر لەسەر ئەو ئاستە بوو کە تا ئەو حەڵە شۆڕشەکە جێی گومان بوو کەچی "دۆبریَ" ئامادە بو لە پێناو "کۆردی" سەری خۆی دانێ.

بەڵام سەبارەت بە "کۆردی" هیچ کەسی بەلاوە مەبەست نەبوو، بەڵکو سەرشێتی بە ئەنجام گەیاندنی پیلانەکەی خۆی بوو، ئەم لەسەر ژیانی تەنیاییو رەبەنیو دوورە پەرێزی "رۆحیانەی" خۆی راهاتبوو.. عومرێکی لە "دێرەکان" بەسەر بردبو، کە لە خەڵوەتەش هاتە دەرێ خەونی بەوەوە دەدی ببی بە "ژان دار" یا "جودیث" بەو نیازەی ئەویش ببێ بەیەکێ لە ئافرەتە پاکیزەکان.

"پیتەر ڤایس"

ضةوساندنةوةو لةناوبردنى ــمارا- كة وةك
لةلايةن نةخؤشةكانى بيمارستانى ـضارنتن- و
لةذيَر ضاوديَرى ــماركيز دى ساد- ثيَش كةش
كرا"

درامایەکی دوو پەردەییە

کارەکتەرەکان:

(1) *مارکیز دی ساد*: تەمەنی شەستو هەشت ساڵە، زۆر قەڵەوە، قژێکی ماشو برنجیو دەمو چاوێکی بێ چرچو لۆچ. لەشیشی قورسەو گران دەجووڵێ. تاونا تاوێ هەناسەی سوار دەبێ,.. وەك کەسێك تەنگە نەفەسی لەگەڵدا بێ. جلەکانی بەری بەبەهان.. بەڵام کۆنو پەڕپووتن. پانتۆڵێکی کورتو سپی لەبەردایەو راستو چەپ بە قایش بەستوویەتی. کراسێکی سپیو قۆڵ فشی لەبەردایەو پێشەکەشی بە نەخش چندراوە. هەردوقۆڵی کراسەکەشی بە قەیتان شەتەك دراون. جووتێك پێڵاوی سپی بەئاوزەنگی لەپێدایە.

(2) *جان پۆل مارا*: تەمەنی لەدەوروبەری پەنجایەو بەدەست نەخۆشی پێستەوە دەتلێتەوە.. واتا گەڕو گولە. خۆی لەپارچە خامێکی سپ لوول داوەو نێو چەوانیشی بە پارچە پەڕۆیەکی سپی بەستووە.

(3) *سیمۆن ئیڤرا*: دۆستی مارایە.. زۆر دیار نی‌یە تەمەنی چەندە. ئەمیش وەك ئەکتەرێ بەرۆڵی خۆی هەڵدەستێو جلی خەستەخانەی لەبەردایە، جگە لەبەرکۆشو رەفتەیەك.. کە دەوەستێ کووڕ دیارە. شێواوانە دێتو دەچێ.. دیارە کە گیرو ئاڵۆزە. ئەگەر هیچ ئیشێك شك نەبا هەمیشە پەڕۆکێکلەنێو دەستی‌دا هەڵدەگلۆفێ. ئەگەر کەم دەرفەتێکیشی بۆ رێك بکەوێ پەڕۆی سەر نێوچەوانی مارا دەگۆڕێ.

(4) *شارلۆت کۆردی*: تەمەنی بیستو چوار ساڵە، جلەکانی بەریشی لە بلووزێکی تەنکی شاهانە بابەت، یەکێ لەو بلووزانەی سینەو مەمکی ئافرەت ناشارێتەوە.. بەڵام شاڵێکی زۆر تەنگی بەسەردا داوە، قژە درێژو خورمایی‌یەکەی بەسەر لاملی راستی‌دا بەرداوەتەوە. چەکمەیەکی قایشی پاژنە بەرزی مەیلەو ئاڵی

لەپێدایە. کە دێتە سارشانۆ شەفقەیەکی بەشریت پەیوەستی پێدا شۆڕ بۆتەوە.هەمیشە دوو سستەری بەدواوەیە کە چاوەدێری دەکەنو دەست دەدەنە ژێر باڵی، قژی دادەهێننوجلەکانی بەری ڕێك دەخەن، وا دەڕوا بەڕێوە وەك کەسێك بەدەم خەوەوە بڕوا بەڕێوە.

(5) *جاك ڕۆ*: کۆنە قەشە بووە.. رادیکاڵییەکی سەر بە روانینێکی سۆشیالیزمانە. کراسێکی سپی، تایبەت بە خەستەخانەی، لەبەردایە.. لەگەڵ بەدلەیەك کە هەر دەڵێی بەرگی قەشەیە لەبەریدا. هەردوو سەردەستی کراسەکەشی بە قەیتانێك شەتەك دراون.. لەوە دەچێ ئەم جلو بەرگە ناڕەحەتی بکاو نەهێڵێ بە کەیفی خۆی بجووڵێتەوە.چوار گۆرانیبێژ: کۆکۆل.. باص (دەنگ)پۆلپۆخ...... باریتۆن (دەنگ)کوکوروکو.......... تێنەر (دەنگ) رۆسینۆل........... سۆپرانۆ (دەنگ)ئەوانە هەندێ جار رۆڵی کۆمیدیانەو گاڵتەجاڕ دەبینن‌و هەندێ جاریش رۆڵی کەسانی رەمەکیو میللی. ئەوانیش جلی خەستەخانەیان لەبەردایە، بەڵام بەسەر ئەو جلانەدا گەڵێ پارچەی سەیرو عەنتیکەیان لەبەر کردووە کە مایەی پێکەنینە.. جگە لەو شەفقە تایبەتییەی لەسەردەمی شۆڕشدا لەسەریان دەنا. رۆسینۆل قایشێکی سێ رەنگی لە پشت ئاڵاندووەو شمشێرێکی پێدا شۆڕ کردۆتەوە.. بەم شێوەیە دەوری "ماریانا" دەبینێ. ئەم کۆمەڵە هەندێ جار گۆرانی دەڵێن‌و دەنگیان خۆشەو هەندێ جاریش بە پانتۆمایم دەکەونە سەر بەزمی نواندن.ئیقاعی دەنگەکان بەم جۆرەیە:

کۆکۆل: باص(Bass): دەنگێك گڕو بەهێز.. قووڵو نزم لەسەر نەزمی قەرار

پۆلپۆخ: باریتۆون(Baritone): دەنگێك پیاوانەو لە "باص" بەرزترو لە "تێنەر" نزمتر.

کوکوروکو: تێنەر(tenor): سەدایەکی بەرز.. بەرزترین سەدای دەنگی

پیاوانەیە.

رۆسینۆل: سۆپرانۆ(Soprano): بەرزترین ئاستی دەنگی ژنانەیە.

__نەخۆشەکان:__

گەلێ رۆلی جیاواز دەبینن: کەسانی لاوەکی، کۆمەڵێ دەنگی جیا، ئەکتەرانی پانتۆمایم.. کۆرس. بەپێی پێویست خۆ دەگۆڕن: هەندێ جار جلی خەستەخانەیان لەبەردایەو هەندێ جاریش جلی زۆر سەرەتاییو رەنگاو رەنگ.. بەلام رەنگەکان توخو دژ بەیەکن، ئەوەش کە دەوری بۆ نەمێنێتەوە بەهەندێ راهێنانو جمو جووڵ هەڵدەستێ. بەم چەشنە بوونیان لەدواوەی شانۆکە دەبێ بە تەواوکەری کەشو هەوای نمایشتەکە. هەندێ جار بەشێوەیەکی ئاسایی دەجووڵێنەوە.. هەندێ جاریش لەشێوەیەکی بازنەییدا دەخولێنەوەو دەکەونە باز بازێن، لەبەر خۆیانەوە بەمنگە منگێکەوە دەدوێن.. یا دەگرینو دەلاوێننەوە... یا دەزریکێنن.. هتد.

__*جارچی:*__

بەسەر جلی خەستەخانەدا کراسێکی درێژی لەبەرکردووە. کە پتر گاڵتەجاڕێك "لیبوك" لەبەری دەکا. زەنگۆڵەیەکی بە شەفقە دوولاییەکەدا شۆڕ کردۆتەوە لەگەڵ چەندەها شتی بەباقو بریق کە هەر لە پوولەکە دەچێ، چەندەها شتی سەیرو سەمەرەی بەخۆیەوە کردووە کە هەرکاتێ بیەوێ دەیکا بە تەقەتەق هەرایەك نەبێتەوە.. گۆچانێکی رازاوەشی گرتووە بەدەستەوە.

__*پێنج مۆسیقاژەن:*__

نیشتەجێی هەمیشەیی ئەو بیمارستانەن. سپی پۆشن. هارمۆنیۆمو فلووتو عودو بووقو تەپڵ ژەنن.

__*برین پێچەکان:*__ جلەکانی بەریان لەیەك دەچێو رەنگێکی خۆڵەمێشی کراوەن.. هەریەکەو بەرکۆشێکی بەسەردا لەبەر کردووە کە پتر وایان لێ دەکا لە قەساب

بچن.. هەریەکەو داریك یان قیرپاچێکی لەبەر باخەڵی بەرکۆشەکەی ناوە.

پەرەستارەکان: جلەکانی ئەوانیش خۆڵەمێشی‌یەکی رەنگ کراوەنو بەرکۆشی درێـژیان بەسـەردا لەبـەر کـردووە.. یاخـەی کراسەکانیشـیان رێـك بـۆ سـەرەوە وەسـتاوە.. شـەفقەی سپیان لەسـەرناوە. هەریەکـەو چـەپکێ گـوڵی بەدەسـتەوەیە. رۆڵی ئەمانیش لەلایەن کۆمەڵێ پیاوی وەرزشەوان ئەنجام دەدرێ.

کۆلمـێ: بەرێوەبـەری بیمارسـتانە، جلـەکانی بەریشـی زۆر رێکـە.. رەنگێکـی خۆڵەمێشـــی کـــراوەن. پاڵتۆیـــەکی لەبـــەرکردووەو شـــەفقەیەکی قووچیشـــی لەسەرناوە.. چاویلکەیەك لەسـەر لووتی گیرساوەتەوەو گۆچانێکی بەدەستەوەیە کـە یارمـەتی رۆینـی دەدا.. هەمیشـە حـەز دەکـا لاسـایی هـەڵسو کـەوتو رۆینـی ناپلیۆن بکاتەوە.

ژنو کچـی کۆلمـێ: بەیەکـــەوە شـێوەیەك یـــان تابلۆیـــەکی رەنگـــاو رەنـــگ وەردەگـــرن.. لەوەنەوشـــەیی‌یەکی کاڵـــەوە بـــەرە خۆڵەمێشـــی‌یەکی بەبریقـــە.. هەردووکیان خۆیان لە خشڵو زێرو زیو داوە.

(ثةردةى يةكةم)

زایەڵەی زەنگی کڵێسای بیمارستانەکە (شێتخانەکە) لە پشت شانۆوە دێتە بەرگوێ. پەردە دەکرێتەوە.

(1)

(كؤمةلَة بوون)

لەسەر تەختەی شانۆکە کە "بیمارستانە" شوێنێکی تایبەت بە خۆشۆرین دیارە. لە راستو چەپیشەوە "بانیۆ" و "دووش" دەبینین. بنەبانی شانۆکەش پیپلیکە ئاسایەو چەندەها تەختەو مێزیش بۆ مەبەستی لەش شێلان "مەساج" دانراون. لەناوەراستی شانۆکەشدا چەندەها تەختەی تر بۆ ئەکتەرو سستەرو برین پێچەکان ریزکراون. تا بەرزایی دەپێ دیوارەکان بەکاشی سپی داپۆشراون. لەسەری سەرەوە چەندەها پەرنجەرەو کلاو رۆژنە بەدیوارەکانەوە دیارن. لەبەردەم پلیکانەکانو بەچواردەوری بانیۆکان هەیکەلێکی ئاسنین قوت بۆتەوە.. هەیکەلە ئاسنینەکان بوونەتە چەپەرو دیوار. هەر چەپەرێکی بەردەم پێپلیکانەکان پەردەی پێوەیەو لەکاتی شاردنەوەی نەخۆشەکانو نەبینینیان دەتوانرێ دابدرێتەوە. لەپێشەوەو لەناوەڕاستی تەختەی شانۆکە شوێنێکی بازنەیی بۆ نواندن خۆش کراوە. بەدەستە راستو بەسەر سەکۆیەکەوە بانیۆکەی "مارا" یە، بەدەستە چەپیشەوە کورسییەکەی "ساد" مان لێوە دیارە. لەپێشەوەو بەدەستە چەپدا سەکۆیەکی تۆزێ بڵند بۆ "کۆلمیە" و خێزانەکەی دانراوە. لەوبەرو بە دەستە راستداو لەسەر سەکۆیەکی دیکە مۆسیقاژەنەکان وەستاون.. تەیارو ئامادە. "ساد" سەرقاڵەو لەدواساتی خۆئامادەکردن دایە بۆ هاتنە ژورەوەی ئەکتەرەکان. برین پێچو چاودێرانی نەخۆشخانەکانیش خەریکی کاری رۆژانەی خۆیانن.. هەر لە شۆرین تا شێلان. لەدواوەش.. نەخۆشەکان لەسەر پێپلیکەکان دانیشتوون..

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□
□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□
□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□
□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□
□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□
□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□
□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□
□□□□□□□□کەش دێتە پێشەوە. زەنگی بیمارستانەکەش هەر زرنگەی دێ.

"مارا" خۆی لەخامێکە سپی لوولداوەو "سیمۆن" دەستی گرتووەو بەرەو لای بانیۆکە دەیبا. "کۆردی" یش، هیلاکو ماندوو، دوو سستەری لاوەیەو یارمەتی دەدەن لەسەر تەختە درێژەکە دابنیشێ.

کە "کۆلمیە" دەگاتە شوێنی نواندنەکە "دۆبێریە" "رۆو" و هەر چوار گۆرانی بێژەکە.. هەریەکەو شوێنی خۆی دەگرێ. جاڕچی لەناوەڕاستی شانۆکە دەوەستێ. "ساد" لە تەنیش کورسی‌یەکەی خۆیەوە دەوەستێ. زرنگەی زەنگ کپ دەبێ.

"کۆلمیە" و ئەو خەڵکەی بەداوەیەوە بوو لەشوێنی نواندنەکە نزیک دەبنەوە."کۆلمیە" دەچێتە نێو بازنەکە.نەخۆشەکانی دواوەش زۆر بە دوو دڵی‌یەوە وەستاون. یەکێکیان لە نەخۆشەکان دوور دەکەوێتەوەو شوێنێکی لاتەریك دەگرێ، یەکێکی دیکە هەردوو باڵی کردۆتەوەو لەسەر خۆ دێتە پێشەوەو هەنگاو دەنێ.

دەنگی شەیپوورێك "بووق" ێك دێتە بەرگوێ.

(2)

(سەرەتاو دەست پێکردن)

کۆلمیە:

من وەك بەڕێوەبەرێکی ئەم بیمارستانی "چارنتۆن" ە
بەخێرهاتنێکی گەرمتان دەکەم.. ئالەم سالۆن– ە
زۆر سوپاسیش بۆ ئاغای "دی ساد"
کە ئەم شانۆیەی نووسی پێش کەشتانی دەکات
بەهیواین.. بۆ ئێوە خۆشیو تەسەللا بێ
بۆ نەخۆشەکانیش عەقڵو شیفا بێ
ئەوانە بەر لەوەی بێنە ئێرە
هیچ کامیان سەر تەختەی شانۆی نەدیوە
ورد ورد.. بە میهرەوە گوێمان لێ بگرن
هەر کەمو کورِییەك هەبوو.. ببوورن
وەلێ دالْنیاتان دەکەم کە هەر یەکێکیان
ئەوپەڕی توانای دەخاتە بەچاوتان
ئێمەش کە رۆشنبیرو نەوەی ئەم سەردەمەین
حەز ناکەین..
دەرگاو پەنجەرە لەسەر هیچ نەخۆشێك داخەین
باوەڕیشمان وەهایە..
لەرێگەی زانستو هونەرو ئەدەبەوە
نەخۆشەکانمان چاك کەینەوە
جا بۆ ئەوەی...
بیمارستانەکە بەکاری خۆی هەڵبستێ
بەهەق پەیڕەوی بەندەکانی مافی ئینسان بکاو..
خۆی پێوە هەڵبەستێ

من یەك رام لەگەڵ ئاغا "دی ساد"
بۆ ئەم شانۆیەی لەم حەمامە تازەیە..
پێش کەشتانی دەکات
یەك رام کە ئەم هەموو کەل‌و پەل‌و ئامێرە
هەر هەموویان بۆ ساغی جەستەو بیرە
کە من ئیسێتا دەیان بینم.. ئائەلێرە
ناتوانن ئەم شانۆیە تێك دەن بەڵکو بەپێچەوانەوە..
بۆ ئەم کارە دەبن بە دیکۆر.. بە دیمەن
لەم شانۆیەی ئاغای دی ساد
دەیەوێ پیشانمان‌دا..
"جان پۆل مارا" چۆن دەمرێ
چۆن لەنێو بانیۆکەیدا چاوەڕێ دەکا
بەر لەوەی "شارلۆت کۆردێ"
لە دەرگا بداو بێتە ژوورێ..

(3)

(خۆرێکخستن)

(کابرایەکی جاڕچی سێجار گۆچانەکەی لەزەوی دەداو
ئاماژەیەك بۆ "ئۆرکێستراکە – تیپی مۆیسقاکە"
دەکا.)

بەم بۆنە تایبەتی‌یەوە سەدای مۆسیقاکە
بەرز دەبێتەوە.

"کۆلمیە" لەژن‌و منالەکانی نزیك دەبێتەوە.

"دی ساد" یش دەچێتە سەر سەکۆکەی خۆی.

"مارا" ش دەخرێتە نێو بانیۆکەی

"سیمۆن" یش بەپارچە پەڕۆکێك سەری خۆی
توند بەستووە.

سستەرەکانیش دەکەونە رێکخستنی جلەکانی "کۆردی"
هەر هەموو خەڵکەکەش وا دەوەستن کە بەیەکەوە
تابلۆیەکی پاڵەوانانە دەسازێنن.)

(4)

(ئیَش کةتش کردن)

(سەدای مۆسیقاکەنامێنێ)

(کابرای جارچی سێ جاری تر بە گۆچانەکەی دەستی لە زەوی‌یەکە دەدا)

جارچی: ئەو زەلامەی هەر ئێستا چووە نێو بانیۆکە.. "مارایە"

سەیری کەن .. سەیری ئەو سەرو سیمایە

(بە گۆچانەکەی ئاماژەیەك بۆ مارا دەکا)

لە پەنجا تێپەڕیوەو.. ماوە

بە پەڕۆکێك سەری خۆیشی پێچاوە

(ئاماژەیەکی سەربەستەکە دەکا)

لەشی دەڵێی ئاگرە.. وەك پەنیریش زەرد بووە

(ئاماژەیەك بۆ ملی)

دەمو چاوی.. لەشو لاری..

بەم نەخۆشی‌یە تێك چووە

مەگەر تەنها بەم ئاوە.. گڕی لەشی دامرکێتەوە

(ئاماژەیەك بۆ بانیۆکە)

نەشهێڵێ "تا" کەی بەرز بێتەوە

(مارا قەڵەمەکەی دەردێنێو دەست دەکا بە نووسین.)

بۆ ئەم دەورە زۆر گرنگەش زەلامێکمان هەڵبژاردووە

زەلامێکی زۆر نەخۆش..

وا هەست دەکا هەموو خەڵکی زوڵمیان لێ کردووە

زانستی‌یانەو .. هەر بە ئاو.. چارەیەکمان بۆ داناوە

وەلێ ئێستا فەرقێکی زۆری کردووە..

لەگەڵ هیچ نەخۆشێك هەنگاوی وا پوختمان نەناوە
ئەو ئافرەتەش کە خزمەتی دەکاو.. بە دەوریا دێتو دەچێ
(ئیشارەتێك بۆ "سیمۆن" دەکا کە لەو ساتەدا
دەمارگیرانەو نابەڵەدانە بەسەر "مارا" دا
نووشتاوەتەوەو سەربەستەکەی شل دەکاتەوەو پەڕۆکێکی
تر دەخاتە سەر نێوچەوانی.)
هەڵبەت زەرەری پێ ناگاو.. ئەم سۆزو میهرەی پێ دەکەوێ
ئا ئەم ئافرەتە "سیمۆن ئێڤرار" ە و نەك "شارلۆت کۆردی"
"ماراو ئیڤرار" بوونەتە هاوسەری یەکدی
ئەم جووتە هەمان خەونیان دەدی
خەون بە دادپەروەریو.. راستی
سەرەڕای ئەوەش.. هەردوو بەپارەی ژنە دەژیان
ئا ئەوەتاش شارلۆت کۆردی
چاوەڕێین بێـە ژووری
(ئاماژەیەك بۆ "کۆردی" دەکا کە لەو ساتەدا دەست
بە جلەکانی دادێنێ تا رێکی خاتەوە.. پاشان رەفتەکەی
توند دەکردەوە.)
ئا ئەم خانمە خەڵکی "کین" ە
لە بنەماڵەیەکی گەورەو خاوەن زەویو..
گوند نشینە
جلەکانی بەری چ جوانو پاکن
پێڵاوەکانیشی چ تازەو چاکن
دەتوانیت سەیری بکەی..
چۆن رەفتەکە لەگەردنی دەئاڵێنێ
(ئاماژە بۆ رەفتەکە دەکاو لەم کاتەشدا "کۆردی"

رەفتەکە لە گەردنی دەئاڵێنێ.)
بێ ئەدەبی نییە گەر وتمان
خۆ مێژوو نووسانیش لەسەر ئەوە یەك ران
لە دونیادا کەمن شۆخی وا ناسكو جوان
(جێی خۆی خۆش دەکاو تۆزێ خۆی قیت دەکاتەوە.)
بۆ بەدبەختی..
ئەو کچە رۆڵی ئەم دەبینێ
نەخۆشە.. نەخۆشی خەوو.. ماتەمینی
هەموو هیوایێکیشمان "ئەو"ە
ئەوێکی رۆح پڕ لە دەردو مەینەتی
(چاوەکانی دەنوقێنێ.. سەری بە پشتدا وەردەگێڕێ)
بەهیوای ئەوەی بەقەد دەورەکەی گەورە بێو
ئەو وێنەیە نەشێوێنێ
(روو دەکاتەوە "کۆردی" و بەپێی داگرتنێکەوە)
ئا ئەوەتا .. ئاغای "دووپێریە" واهات.. ئەوەتا
(ئاماژەی بۆ دەکا)
بەخۆو بەباڕۆکەی تازەو..
پانتۆڵێکی کورتو ئاوریشمین لەبەردا
لەنێو هەرای پڕ لە فەلاکەتو شێتایەتی ئەو شۆڕشە
ئەم دەنگێکی مرۆڤانەو .. پڕ هۆشو گۆشە
هەرچەندە یەکێکە لە "کۆماری" یە ناودارەکان
وەلێ مریدی "مارا" یەو .. ناویشی لە لیستەی رەشە
تا بڵێی قۆزو سیحربازو مەشرەف خۆشە
جیا لە هەموویان..
گەڵی ئەستەمە ئەم فەرامۆش بکرێ

("دوپێریه" له "کۆردی" نزیك دەبێتەوە، به دزییەوە
دەستی بۆ دەباو لەوکاتەدا جاڕچی به گۆچانەکەی له
دەستی دەدا. سستەرێك "دوپێریه" رادەکێشێته
دواوە.)
"دوپێریه" ی رادیکالی..
که سیاسەتبازێکی سەرگەرمو هەڵەشه بووه
هەر بۆیەش بەندیخانه بەشی بووه
ئەو قەشەیەش، که هۆ لەوێ، وەستاوه
دەوری "جاك رۆ" ی پێ دراوه
(ئاماژەیەك بۆ "رۆ" دەکا.. ئەمیش هەردوو ئانیشکی
دەباته دواوەو سەری بەرز دەکاتەوە.)
ئا ئەم کابرایه..
مریدو لایەنگیری شۆڕشەکەی "مارا" یه
وەلێ گەلێ بەداخەوە..
لەم شانۆیه -رەقیب- هەموو قسەکانی ئەمی قرتاند
ئەو قسانەی تێکڕای خەڵکانی دەهەژاند
چونکه بەرای پیاوانی رەوشت بەرزی ئەم سەردەمه
ئەم قسانه جێی مەترسین.. وتنیان گەلێ ئەستەمه
<u>رۆ:</u> سەربەستی.. ئازادی.. سەرفرازی
(بەهاوارێك دەم دەکاتەوەو زۆر به توندیو تەکانێکەوە
هەردوو ئانیشکی بۆ دواوه فڕی دەدا.
"کۆلیمه" ش پەنجەی شایەتمانەکەی لێ بەرز دەکاتەوه بەونیازەی
که هەڕەشەی لێ بکا).
<u>جاڕچی</u>: خوشکان.. برایان.. ئائەم ئەکتەرانەی دەیانبینن
سەر به هەموو چینو توێژەکانی کۆمەڵن

0به گۆچانەکەی ئیشارەت بۆ نێو دانیشتوان دەکاو پاشان
بۆ ئەو کۆمەڵە ئەکتەرەی کە لەسەر تەختەی شانۆکە وەستاون.)
بۆ نموونە ئەو چوار گۆرانیبێژەی وا لێرەن
هەرچواریان سەر بەچینی ژێرەوەن
وەلێ لەمەودوا ئەو دونیایە جێ دێڵن:
گەڕەکە هەرە پیسو پۆخڵەکان
کۆلانەو ژێر زەمینە بۆن گرتووەکان
بۆنی جنو ئارەقی هەرزان
(ئاماژەیەك بۆ هەر چوار گۆرانیبێژەکە دەکا)
کوکوروکو، پۆلپۆش، کۆکۆل ناوێ
"رۆسینۆل" یش چیتر لەسەر شۆستەکان ناکەوێ
(هەریەکێکیان کە ناوی دێ شێوەی وەستانەکەی دەگۆڕێو
بەوپەڕی رێزەوە دەنووشتێتەوە.. رۆسینۆل
بەرێزێکی ژنانەوە سەری نەوی دەکاو دەچەمێتەوە.)
ئێستاش سەیرێکی ئەم کابرایە
خانەدانەو.. وەلێ ئەستێرەی بەختی هەڵنایە
وێڕای ئەوەی کە ناویشی زڕایە
پێنج ساڵ دەبێ، لێرە، لەگەڵ ئێمەدایە
ناویشی "دیساد" ەو کۆنە ئاغایە
ئەم شانۆیەشمان نەدەدی..
نەمان دەدی گەر ئەو بلیمەتە نەبووایە
گەلێ کتێبیشی قەدەغە کراون..
چەندەها چۆلەکەی نووسینی سەربڕاون
نەك هەر ئەوەندەو بەس.
گەلی جار جنێوی پێ دراوە.. نەفرەتی لێ کراوە.. چەوساوەتەوە

لە بەندیخانە توندو کراوەو.. بۆ چەندەها ساڵیش دوورخراوەتەوە
تا ئێرەو با ئەم پێشەکی‌یە بەس بێ
با شانۆکەی "پۆل مارا" پێش کەش بکرێ
با بەرواری ئەمشەویشمان..
سیانزەی مانگی –پووش پەڕ– ی
ساڵی هەزارو هەشت سەدو هەشت بێ
لەم شەودا..
دەگەڕێینەوە بۆ پانزە ساڵ بەر لە ئێستا
شەوێك بوو.. شەوێکی ئەبەدیو روو رەش
کە ئەم کابرا نەخۆشەی گرتە باوەش
(ئاماژەیەك بۆ "مارا" دەکا)
ئەمشەو دەیبینن کە بریندار دەبێو
چۆن خوێنی لێ دەچۆڕێتەوە
(ئاماژەی سەر سینەی دەکا)
ئەم ئافرەتەش دەبینن
(ئاماژەیەك بۆ "کۆردی")
چۆن خەنجەر دەگرێ بەدەستەوە..
عومری جوانی مارا لە کورتی دەبڕێتەوە
(دەنگ دانێك بۆ مارا)

(سەدای مۆسیقا دێتە بەرگوێ، سیستەرەکانیش دەستی "کۆردی" دەگرنو لەناوەڕاستی شانۆکەوە رووەو تەختەکەی دواوە دەیبەن. "سیمۆن" یش لەسەر رۆخی کورسی‌یەکەو لە پشت بانیۆکەی "مارا" وە دادەنیشێ. "ساد" یش رووەو لای کورسی‌یەکەی خۆی دەڕواو لەسەری دادەنیشێ. "رۆ" و دوپێریە" رووەو لای تەختەکە دەخزن.)

(هەر چوار گۆانیبێژەکەش لە شوێنی خۆیان دەوەستنو بەو نیازەن کە دەنگ

بۆ "مارا" بدەن.)

(5)

(دةنط دانيَك بؤ مارا)

<u>*كۆكۆل– و پۆلپۆش*</u>:

(هەردوو بە جووتە دەنگ هەڵدەبڕنو وەك بلَیٚی شیعر بخوێننەوە)

چوار ساڵ بەسەر شۆڕشدا تێپەڕی

كۆنە پاشا لە سێدار درا

بیری لیٚ بكەرەوە.. دوای چوار ساڵ هەموو دەستو پێوەندەكەشی

یەكە یەكە پەتی قەنارەیان لەمل نرا

بۆ دوا جار چاویان لێك نا

<u>*كۆرس*</u>: (لەدواوە بەدەم گۆرانی وتنەوە دەنگ هەڵدەبڕن.)

با هەموو ئۆرستۆقراتییەكان هەڵواسرێن

دەبا قەشەكانیش تڕۆ بكرێن

با لەسەر گەزو بەزی ورگی خۆیان بلەوەڕێن

<u>*كوكوركو– و –رۆسینۆل*</u>: (بەدەم وتنەوە)

دوای چوار ساڵیش كە بەدڵ دەجەنگاین

مارا وازی لە نووسین هەر نەهێنا

دوای چوار ساڵیش كە "پاستیل" هەرەسی هێنا

گڕی شۆڕش لە دڵی نەدەكوژایەوەو

.. هەر دەسووتا

<u>*كۆرس*</u>: (لەدواوەو بەدەم گۆرانی وتنەوە)

بڕۆخیٚ چینە زەبر بەدەستەكان

بۆ دەرەوە هەموو ژەنەراڵەكان

<u>*رۆ*</u>: بژی شۆڕشی چەوساوەكان

(هەر چوار گۆرانیبێژەكەو نەخۆشەكان وەك بلَیی لە پەرستگا وەستابن

بەچوار دەوری بانیۆکەی –مارا– وە وەستاونو تاجێك لە گەڵایان، بەرز، بەدەستەوە گرتووە.)

نەخۆشێك (لەدواوە)

مارا نامانەوێ خۆمان گۆڕی تاریکی خۆمان هەڵکەنین

نەخۆشێکی تر: (لەدواوە)

مارا دەمانەوێ پۆشتەو پەرداخ بین

تێر نانو خۆراك بین

نەخۆشێکی

□□

ماوه□□□□□□□

هەمووی بۆ ژەنەراڵو ئەکادیمیو

کاربەدەستەکان براوە

بەونیازەی تاجە گوڵینەکان کەللەی زلیان برازێنێتەوە

(تاجەکە لەسەری (مارا) دەنێن.. لەنێو بانیۆکە دەری دێننو دوو نەخۆش دێنە بن باڵی.)

کۆرس: ئەی مارای پیرو پاك

لە تەکتا وەستاوینو جێت ناهێڵین

گەر وانەبێ بابکەوین

تۆ تەنها کەسێکی کە بڕوات پێ بێنین

(مارا بەسەر شانۆدا دەگێڕن. سیمۆن شان بە شان لەگەڵیا دەڕواو بەدوو چاوی پڕ لە ڕاڕاییو دوو دڵیەوە سەیری دەکا. هەر چوار گۆرانیبێژەکە و نەخۆشەکان بەجۆرێك دەجووڵێن وەك بڵێی بیانەوێ دەنگی بۆ بدەن)

ڕۆسینۆل: (ساکارانە.. بەڵام لەدڵەوە دەورەکە دەنوێنێ)

مارا بەس خۆت بخورێنە

بەس قەتماغە هەڵکەنەو..

واز لەو برینانە بێنە

هەر چوار گۆرانیبێژەکە بەیەکەوە:

چوار ساڵی ڕەبەق جەنگا.. جەنگاو

جەنگاو هیچ نەترسا

راوی خائینەکانی دەناو.. ئەوانیش راویان دەنا

ئەم ئەوانی ریسوا دەکردو.. ئەوانیش تەڵەیان..

بۆ دادەنا

ڕۆژێ لەژێر زەمینو.. ڕۆژێ بەردەمی دادگا

ئەوە بوو حاڵی بێ حاڵی مارا
ڕۆژێ خۆی ڕاوچیو ڕۆژی ڕاو دەکرا
چی خانەدانو قەشە هەن.. بەروویان وەستا
چینی بۆرژواو. دڕندەکانی سوپا
هەمیشە ئامادە بووە
فڕوفێڵو پیلانی کاسەلێسان تەفرو تونا کا
ڕژێمی مردووی گەندەڵەکان سەرەو ژێرکا
گەلێ ژەنەراڵو پێشەوای تازە هاتن
دەکەوتنە دەمەدەمو ڕوو بەڕووی یەك دادەنیشتن
ملیان لەبەر ملی یەکدی دەناو نەدەسرەوتن
نەك هەر ئەوەندە.
بەڵکو هەرزان یەکدییان دەفرۆشتو..
پێیان لە پشتی یەکدی دەنا
ملی یەکتریان دەکرد بەژێر تەورەوەو..
ئەم ئەوی تری بەگرتن دەدا
بەزمانێك هاواریان دەکرد کە کەس تێ نەگا
هاوار بۆ ئەو هەقانەی..
کە بەدەستی خوێناوی خۆمان وەدەستمان هێنا
چی سەردارو سەروەر هەبوون.. گەسکمان‌دا
چی قەڵای زۆرداریو بەندیخانە بوون.. تێکمان‌دا
گوایە دەیان وت:
دیوارەکان لە بازوو تان بەهێزترن
قەت ناڕمێن.. قەت ناڕووخێن
ڕووخان. ڕووخان
<u>کۆرسو هەر چوار گۆرانیبێژەکان</u>:

مارا.. ئێمە هەژارینو هەرواش دەمێنینەوەو.
هەرواش دەژین
مارا بەسە.. بالەوە پتر چاوەڕێ نەبین
هەر ئێستاکێ .. هەر ئێستاکێ
هەقو هۆقی خۆمان دەوێ
هەقمان نییە چۆن..
وەڵی با گڕی ئەم شۆڕشە هەر داگیرسێ..!

(مارا ئاهەنگ ئامێزانە خرایەوە نێو بانیۆکەی. تاجی گەڵاکەیان لەسەر سەری لابرد. سیمۆن– یش سەربەستو پارچە پەڕۆکەکانی سەر نێو چەوانو دەمو چاو بۆ دەگۆڕێ. پارچە قوماشەکە سەرشانیش ڕێك دەخاتەوە، سەدای مۆسیقا نامێنێ، ساد بێ جووڵە دادەنیشێو بە سیمایەکی پڕ لە گاڵتەوە سەرنجی سەر شانۆکە دەدا.)

<u>جاڕچی</u>: شۆڕش هەڵگیرساو رابرد
فەوزاو دوودڵی.. جێیان بۆ ناڕەزایی خۆش کرد

(6)
(هةراو ئامادةيةكى كث كراو)

نەخۆشێك: ئێمە هەقی خۆمان وەدەست هێنا..

هەقی ئەوەی لەبرسا بمرین

نەخۆشێکی تر: بێکارو پیشەش نین..

ئەوەتا دەست بەتاڵ چاوەڕێی کارێکین

نەخۆشێکی‌تر: هەمووش براین.. پیسو چەپەڵو نەگریسین

نەخۆشێکی تر: هەموو سەربەست.. وەکو یەکین..

وەك یەك لەوەی وەك سەگ بمرین

رۆسینۆل: ئێستاش کە کۆمەڵێ سەرداری نوێ هاتوون

پارەمان بۆ هەڵدەدەن دەڵێن.

هانێ پارە بەبەهای ئاڵتوون

وەلێ ئەو پەڕە کاغەزەی..

بەناوی پارەوە دەمان دەنێ

مەگەر تەنها بەکەڵکی پاشەڵ سڕین بێ

(کۆلمیە لەسەر کورسی‌یەکەی خۆی راستە پێ بەرز دەبێتەوە.)

رۆ: (لەناوەڕاستی شانۆکە دەوەستێ)

ئاخۆ کێن ئەوانەی دەستیان بەسەر بازاڕدا گرتووە؟

کێن ئەوانەی عەمباری گەنمیان داخستووە؟

کێ بوون ئەوانەی کۆشکەکانیان تالان کرد؟

کێن ئەوانەی بوون بە مێملۆ دەستیان بەسەر زەوی زاردا..
گرت..؟

ئەو زەوی‌و زارو سامانەی کە دەبووایە

بەسەر هەژارەکاندا دابەش بکرایە..؟

(کۆلمیە سەیرێکی دەوروبەری خۆی دەکا. سستەرێك "رۆ" رادەکێشێتە دواوە.)

نەخۆشەکان: (لەدواوە بەیەکەوەو زۆر بە جوانی ئیقاعەکە دەپارێزن.)

کێ ئێمەی لێرە بەند کردووە...؟

بە چ هەقێك دەرگای لەسەرمان داخستووە؟

هەموو تەواو بێ غەوشو قسورین

سەربەستی خۆمان گەرەکەو لەسەری سوورین

کۆرس: سەربەستی. سەربەستی.. سەربەستی

(ئاژاوەو هەرایەك بەرپا دەبێ.)

کۆلمیە: (بە گۆچانەکەی دەستی تەختەی شانۆکە دەکوتێ.)

ئاغای دی ساد

(دی ساد هیچ گوێی پێ نادات)

واتێ بگەم دەبێ بەزمانی عەقڵ بدوێم

گەر وا بڕوا چی دەقەومێ

هێشتا لەسەرەتای شانۆگەرییەکەینو

کەچی نەخۆشەکان تێکچڕژاونو دەبینم سەریان لێ دەشێوێ

تکایە هێمن بنو با چیرۆکەکەتان ئاڵۆز نەبێ

ئێستا سەردەمی جاران نییەو..

زەمان گۆڕاوەو دەگۆڕێ

دەبێ ئیمڕۆ بەچاوێکی ترەوە سەیری دونیا بکرێ

لە روانگەیەکی تازەو مەوزوعیشەوە..

ستەمو بێ دادیو کارەساتە بەسەرچووەکان..

تەتەڵە بکرێ.

(برین پێچەکان نەخۆشەکان رادەکێشنە دواوە. هەندێ لە سستەرەکانیش دەکەونە پێش نەخۆشەکانو بۆ هێمن کردنەوە دەست دەکەن بە وتنی ستایشو

بالۆرەی ئایینی.)

(7)

(کۆردی دیَتة ثیَشةوة)

(لەناوەڕاستی شانۆکەدا "کۆردی" دەبینین، لەسەر
تەختەیەکی درێژەوکانیو وەك کەسێ هیلاك بێ
دانیشتووە.. سستەرەکان دەورەیان داوەو دەیانەوێ
بیهێننە پێشەوەو پێش کەشی خەڵکی بکەن.)

<u>***جاڕچی***</u>: ئەوەتا مارا.. هەڵبژاردەی گەلەو بیبینن دانیشتووە
خەون دەبینێو.. ئێوەش گوێتان بۆ دەنگی گڕاوی..
ئەم شل کردووە
دەبینن چۆن قەڵەمەکەی لەنێو پەنجەکانیان گرتووە
دەنگو هەرای سەرشەقامەکانیش تەواو کپ بووە
(ئاماژە بۆ ئەو نەخشەیە دەکا کە "مارا" لەبەردەمی خۆی بلاَوی کردۆتەوە.)
سەیری چ بەدیقەت لە نەخشەی فەرەنسا ورد دەبێتەوە
لەو کاتەی ئێوە چاوەڕێن..
ئەم لەم شار بۆ ئەو شار.. چاوان دەگوێزێتەوە.
(سەیری دەوروبەری خۆی دەکا. لەدواوە چرپە
چرپێك دێتە بەرگوێ... تا دێ بەرزتر دەبێتەوە.)

<u>***کۆرس***</u>: (پەچرپەوە)
کۆردی. کۆردی

<u>***جاڕچی***</u>: لەو کاتەی ئێوە چاوەڕێی ئەم ژنە دەکەن
مارا قیرە بڕەدەکا

(بە گۆچانەکەی ئاماژەیەك بۆ کۆردی دەکا. سەدای ئۆکێستراکەش بەرز دەبێتەوەو ئاوازێکی زۆر تایبەت بە "کۆردی" دەژەنێ کە دەتوانین ناوی بنێین مۆسیقا کۆردی)

جاڕچی: (چاوەڕێی سستەرەکانە تا لە خۆئامادەکردنو

خۆ ڕێکخستن ببنەوە.)

هیچ یەکێك لەئێمە

هیچ کەسێك لەئێمە

(سستەرەکان "کۆردی" رووەو پێشەوەی شانۆکە دەبەن)

تازە هیچ یەکێك لە ئێمە ناتوانێ ئەو چارەنووسەی بگۆڕێ

ناتوانێ رازو ئارەزووی دڵ بەجێ بێنێ

تازە ئەم لە دەرەوەو لەبەر دەرگاکە وەستاوە

تەیارەو ئامادە بۆ کوشتنی ئەم پیاوە

(بە گۆچانەکەی سێ جار زەوییەکە دەکوتێ. سستەرەکانیش کۆردی دەهێننو لە پێشەوەو ناوەڕاستی شانۆکە رای دەگرن. ئەم حاڵەتە کتو مت لە کەسو بۆنەیەکی ئایینی یان دابو نەریتێك دەچێ. مۆسیقاکە کۆتایی دێ. سستەرەکانیش دەگەڕێنەوە دواوە.)

کۆردی: (خەواڵووانەو بە چەشنە دوو دڵییەوەکەوە)

هێ مارای بەستەزمان. لەنێو بانیۆکەتدا راکشاویت

لەسەر تا پاوەش نقومی ژەهراویت

(وەئاگا دێتەوە)

هەر لەو شوێنەی کە حەشارگەتە

ژەهر بە هەموولایەکدا پەرت دەکەی

بەخۆتەوە.. هەزارەهاش پیسو ژەهراوی دەکەی

نەك هەر ئەوەندە..

تۆ بۆ تاڵانیو کوشتنو بڕین هانیان دەدەی

مارا..

ئەوە من هاتم

من..

شارلۆت كۆردى..
له گوندى –كەين– ەوە
لەو شوێنەى سوپایەكى گەورەى رزگارى وا بەڕێوە
مارا.. من یەكەم كەسى ئەو كاروانەم..
كە هاتووم لەوێوە
(بێ دەنگى‌یەك..پاشان ئاوازى مۆسیقایەك دێتە بەرگوێ.)
جارێ لە جاران..
منو تۆ خەونمان بەوەوە دەدى
ئەم دونیایە بگۆڕى بە دونیایەكى دى
وەك خەونى ئەو گۆڕانە پیرۆزەى..
"رۆسۆ" ى مەزن حەزى دەكرد بێتەدى
بەڵام ئەفسوس..
ئەو دوو گۆڕانەى منو تۆ..
گەلێ جیاواز بوون لەیەكدى
تۆ شتێكت دەدىو من شتێكى دى
گەرچى بەهەمان وشە زارمان لێك دەكردەوە
تا ئامانج بیرو ڕامان، لێرەولەوێ،
بلاو ببنەوە
وەلێ رێچكەى من خوارو خێچ نەبوو
كەچى هى تۆ. .
بەسەر چیایەك لەلاشەى مرۆڤدا هەڵدەچوو
رۆژێك لە رۆژان منو تۆ..
بەیەك زبان قسەمان دەكردو..
هەستو نەستى خۆمان دەردەبڕى
بەیەكەوەو شادانە..

سترانی برایەتی‌و موحیبەتمان دەچڕی
وەلێ ئەو خۆشویستی‌یەی مەبەستی من بوو
بەموو لەهی تۆ نەدەچوو
وەلێ ئێستا لەوە دڵنیام
کە جاران نەمدەزانی کوێرو نابینام
ئێستا دەتوانم تاسەر ئێسقان بتخوێنمەوەو..
چاك تێت بگەم
تائێرەو پێت دەڵێم نا.. دەرگا لە رووتا دادەخەم
مارا من هاتووم تۆ بکوژم‌و
تا هەموو خەڵکی ئازاد کەم..!

(مۆسیقا کۆتایی دێ. کۆردی وەستاوەو سەری شۆڕ کردۆتەوە. سستەرەکان دێن‌و دەیبەنە دواوە.)

(8)

(من شۆرشم)

مارا: (بە دەنگێکی ستەمکارانەوە)

سیمۆن .. سیمۆن ئا راکە

پتر ئاوی ساردم بەسەر داکە

وەرەو زوو ئەم پەڕۆیە بگۆڕە

پەڕۆی سەر نێوچەوانی سووتاوم

ئاخ لەم لەش خۆرانە..

ئای کە بە دەستییەوە داماوم

(سیمۆن ئامادەو تەیار لە پشت سەرییەوە وەستاوەو وەك کەسێك راهاتبێ بەو کارەی خۆی هەڵدەستێو بەجۆرە هەڵچوونێکەوە دەست دەجووڵێنێ. سیمۆن– یش پەڕۆکەکانی سەر تەوێڵی بۆ دەگۆڕێ... پارچە خامەکەش دەخاتەوە سەرشانیو پاشان بە مەسینەیەك ئاو دەکاتە ناو بانیۆکەی مارا)

سیمۆن: جان پۆل مارا. دە بەسەو خۆت مەخورێنە

پێستەی خۆت داماڵی.. دەواز بێنە

نووسین بەسەو دەستی لێ هەڵگرە

شتێکی بێ خێرەو هیچ نەگرە

مارا: بانگەواز.. بانگەوازی من.. بانگەوازی مارایە

بانگەوازی چواردەی گەلاوێژ

بۆ گشت گەلی فەرەنسایە

سیمۆن: جان پۆل پتر ئاگات لەخۆت بێ.. تکایە

سەیری ئاوی نێو حەوزەکە..خوێن ئاسایە

مارا: ئەوە تۆ دەڵێی چی..

حەوزێکی پڕ لەخوێن دەبێ چی بێ

لەچاو ئەو لافاوی خوێنەی کە هەڵدەستێ
رۆژێ بوو وامان دەزانی..
ژمارەی قوربانی‌یەکان..
گەر لە چەند سەدێك تێپەڕێ ئەستەمە
پاشان بوون بە هەزارەهاو..
کەچی دیمان هێشتا کەمە
لە هەموو شوێنێ، لێرەو لەوێ
هەر لاشەی مرۆڤە کەوتووە
خۆ لە ژماردن نایە. ئای کە زۆر بووە
(مارا لەنێو بانیۆکەی هەڵدەستێتەوە. هەر چوار گۆرانیبێژەکەش لەسەر زەوی‌یەکە راکشاون‌و خەریکی یاری کاغەزن.. بێ ئەوەی گوێ بەمارا بدەن..)
ئەوەتان هەموو لەوێن..
لە پشت دیوارەکانەوە
لەسەر هەموو بانەکانەوە
لەژێر کولانە تاریکەکانەوە
پیاوانی درۆزن‌و ریاکارو دوو روو و دوو زبان
کە کڵاوی شەرەفی میللەتیان دەکردە سەریان
کەچی بۆ هەواو فیزو جوانی..
نیشانی شاهانەیان دەخستە سەر کراسەکانیان
خۆگەر دوکانێکیش تاڵان بکرایە.. هاواریان دەکرد:
هەرچی‌و پەرچی.. سواڵکەرینە.. هۆ حەرامزادەکان
سیمۆن سیمۆن.. ئەرێ زووبە.. فریام کەوە
خەریکە سەرم گڕی تێبەربێ
نەفەسم گڕی تەنگ. هەناسەشم بۆ نادرێ
هاوارێکی شێتانە لە قورگمایەو.. نایەتە دەرێ

سیمۆن.. هاوارەو دەڵێ.. من شۆڕشم.. ئا بەڵێ..!
(سستەرەکان دەستی کۆردی دەگرنو دەیهێننە پێشەوە.)

(9)

(یەکەم سەردانی کۆردی)

جاڕچی) **سێجار**

ب□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□
□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□
□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□ەمین هاتنی کۆردی‌یە

(سەداو ئاوازی ئۆرکێستراکە بەرز دەبێتەوەو..
مۆسیقای تایبەت بە "کۆردی")

کۆردی: من هاتووم "مارا" ی هاوڵاتی بدوێنم
پەیامێکی پیرۆزم لایەو.. پێی رادەگەیەنم
هاتووم پێی بڵێم لە "کەین".. لەمەڵبەندەکەی من
سەدەها پیلانگێڕو ناحەزو دوژمن
کۆ بوونەتەوەو بە نیازی شتێکن..

سیمۆن: تکایە وازبێنن‌و میوانمان ناوێ
لێی گەڕێن با تۆزێ بسرەوێ
گەر بە نیازیت رازێك بدرکێنیت
دەکرێ بە نامەیەك بینێریت

کۆردی: ئەوەی گەرەکمە پێی بلێم.. بە نووسین نایەتە بەرهەم
بچمە بەردەمی‌و سەیری ناوچاوانی کەم
(بە سۆزێکەوە)
دەمەوێ بیبینم.. ئەوکاتەی هەموو ئازای جەستەی دەلەرزێ
یا کەتنۆکی ئارەق بەسەر تەوێڵی‌یەوە دەوەستێ
دەمەوێ ئەم خەنجەرە لەنێو پەراسووەکانی راکەم
ئەو خەنجەرەی شاردوومەتەوە لەسەر سینەم
(بەجۆرە پێداگرتن‌و سووربوونێکەوە دەدوێ)
بەهەر دوو دەست ئەم خەنجەرە دەگرم
پاشان دەیچەقێنمە گۆشتی لەشی‌و.. توند دای دەگرم
(لەمارا نزیك دەبێتەوە)
ئەوسا بزانم وەڵامی چی‌یە.. چاك گوێی لێ دەگرم

(كۆردی دەچێتە بەرامبەر بانیۆكەی مارا- و دەوەستێ. هەردوو دەستی بەرز دەكاتەوەو دەیەوێ بە خەنجەرەكە دایگرێتەوە. سیمۆن- یش لە شوێنی خۆی وەستاوەو هەر دەڵێی ئیفلیج بووە. "ساد" یش لە ترس‌و تاوی كارەساتەكە راستەپێ لەسەر كورسی‌یەكە بەرزدەبێتەوە.)

ساد: نەكەی كۆردی.. هێشتا ماویەتی

تۆ دەبێ سێ‌جار لەبەر دەرگاكە بوەستی

(كۆردی واز دێنێ‌و خەنجەرەكە دەشارێتەوە.. پاشان رووەو كورسی‌یەكەی خۆی دەگەڕێتەوە. كە ئەم دەڕوا -دوپێریە- و سستەرەكانیش بەدوای دەكەون.)

(10)

(طؤرانى ئانتؤمايم -يَك سةبارةت بة هاتنى -كؤردى- بؤ ثاريس)

(بۆ بەشداری کردن لەگەڵ گۆرانی وتنەکەدا کۆمەڵێ نەخۆش دێنە پێشەوەو بەشێوەیەکی پانتۆمایم یەکە یەکەو بە تەنیا بەچوار دەوری شانۆکەدا دێنو دەچن. جلی سادەی کەسانی رەمەکییان لەبەرکردووە.. بۆ نموونە: هەڵگری ئاڵا، دێوەرە، چەقۆ فرۆش، پاڵەوانی ئەکرۆباتیک، گوڵ فرۆش.. لەگەڵ هەندێ ئافرەتی سۆزانی."کۆردی" یش بە پێچەوانەی رۆینی ئەوانەوە بەچوار دەوری "بازنەی نواندنەکەدا" دەسووڕێتەوە دەوری کچە لادێیەك دەبینێ کە یەکەم جاری بێ هاتبێتە شار.)

چوار گۆرانبێژەکە: **(لەتەك بازنەی نواندنەکە سەدای گۆرانیو مۆسیقا بەیەکەوە بەرز دەبێتەوە.)**

ئەوە شارلۆت کۆردیو.. بۆ بینینی ئەم شارە هاتووە
خەڵکی دەدوێنو ئەمیش وا ورد گوێی گرتووە
چاوانیشی بە ئاڵا شەکاوەکان روون بۆتەوە
ماندوێتی.. هیلاکی رێ تەواو شەکەتی کردووە
شەکەت بوونیش وا لە پەلو پۆی خستووە
ئەوە کۆردی– یەو دەبێ بوێرو ئازابێ
ناکرێ لە ئوتێلە خۆشەکاندا پشوو بداتو بسرەوێ
وا چاکترە بەدوای چەقۆ فرۆشێکدا بگەڕێ
تا نەیدۆزێتەوە.. نەسرەوێ
دەبێ بگەڕێ.. بگەڕێ. بگەڕێ
کۆردی هاتو بەنێو بازاڕدا تێپەڕی
کۆگای گەلێ نایابی دی
کە پڕ بوو لەبۆنو پۆدرەو سووراوو سپیاو..
باروکەو دەیان شتی دی

ئەوانە هەمووی لەتەك
مەرهەمی ساڕێژکەری تیراوەی سوسەنەك
خەنجەرێکی دەسك سپی.. سەرنجت کوردی راکێشا
رێك لەبەردەم خەنجەر فرۆشەکە وەستا
خەنجەر چ خەنجەر.. تروسکەی دەدا
شارلۆت بینی کە تیشکی دەدا
کە کابرا پرسی ئاخۆ دەبێ
ئەم خەنجەرەی بەچ نیازو بۆ کێ کڕیبێ
هەڵبەتە لای ئێوە روونە.. دەبێ بۆچی بێ
کەچی لەبری وەڵام زەردەگرتی
پاشان.. پارەکەی خستە دەستی
(هەر بە پانیۆمایم کڕینی خەنجەرەکە پیشان دەدرێ. کوردی خەنجەرەکە هەڵدەبژێرێو پارەکەی دەداتێ.
خەنجەرەکە لەبن باخەڵی دەشارێتەوە. کابرای فرۆشیار بەسەرسامی‌یەوە سەیری سینەو مەمکی دەکا.)
شارلۆت هەر بە تەنیا پیاسەی دەکرد
مەلەکانی نێو پاریس چ شیرین دەیان چریکاند
ئەم گوێی شل دەکرد
بەنێو، کۆلانە بەردینەکانداو
لەنێو تەمو مژو بەبەردەمی بۆن فرۆشەکاندا
شل شل رادەبورد
جگە لەو بۆنە خۆشانە..
بۆنی لاشەی مردووانیش کوردی کاس دەکرد
جگە لە چریکەی مەلان
گوێی لە علەعلەی قەنارەش دەگرت

(تا دەهات پانتۆمایمە کە گەرمتر دەبوو تاوای لێ هات بوو بە سەمای مەرگێك. مۆسیقاش لەسەر هەمان ئیقاعو نەوا دەڕوا. دوو نەخۆشیش خۆیان بەپارچە قوماشێك دادەپۆشنو شێوەی ئەسپێك وەردەگرن. بە جووتە عەرەبانەیەك رادەکێشن کە کۆمەڵێ کەسی تیایەو فەرمانی لە سێدارەدانیان بەسەرد دراوەو قەشەیەکیش خەریکەو دەیەوێ دوا فەرمانی ئایینی خۆی لە گەڵیاندا جێ بەجێ بکا. ئەو نەخۆشانەی کە بەدوای عەرەبانەکەوە بوون بەجۆرە هەڵچوونێکەوە بەچەند جوڵانەوەیەکی شێتانەو شێواوانە هەڵدەستن. هەندێکیان هەمو گیانی گرژ دەبێو وەك ئەو کەسەی فێ بیگرێو بکەوێتە سەر زەوی. گوێمان

لە قریوەو ناڵەو ئاخ ئۆفێکی کپو خنکاودەبێ.. پێ لە زەوی کوتانو مۆسیقاکەش هاوسازو هاوتان.)

کابرای عەرەبانچی رووی تێ کردوو وتی:

نەکەی پێڵاوی جوانت پیس بکەی.. کۆردی

ئەم گوزەرە قوڕو لیتەیە.. رێ دەرنابەی

وەرە تەك مامی خۆت سوار بە.. زوو بەدەی

وەلێ ئەم نەقسەی کرد

نەرووی تێ کرد

دەبا پانتۆڵە جوانەکەی تۆ پیس نەبێ

عەرەبانەکەم هەر بەو رێیەدا تیدەپەڕێ

دە وەرەو هەر بەو رێیەدا تێدەپەڕێ

دە وەرەو لە تەکما سوار بە.. جوانێ

ئیمڕۆ هیچ گالیسکەیەکی ئاڵتوونی دەست ناکەوێ

وەلێ ئەم نەڕووی بۆ وەرگێڕاو

نەقسەیەکی لەدەم هاتە دەرێ

<u>*کۆردی*</u>: (لەبەردەم بازنەی نواندنەکە دەوەستێو روو دەکاتە خەڵکەکە. لەدواوە پی لەزەوی کوتان بەردەوامە.)

دەبێ ئەوە چ شارێك بێ
که بەم شێوەیە نقومی تەمو مژ بێ
خۆر نەتوانێ تیا دەربکەوێ
نەك تەنکە تەمێکی بارانیش
بەڵکو دووکەڵێکی خەستو گەرم بێ
وەك ئەو دووکەڵە..
لە قەسابخانەکانەوە دێتە دەرێ
بۆ هاوار دەکەن.. دەقریشکێنن
ئەی ئەوە چی‌یە بەدوای خۆیانەوە، بەشەقامەکان‌دا،
رایدەکێشن
ئەوەتان.. هەر یەکەو رمێکی بەدەستەوەیە
بەڵام ئەوە چی‌یە کە بە نووکی رمەکەوەیە
ئەم سەمایە لەپای چی.. بۆ هەڵدەپەڕن
ئەم تریقەو پێکەنینە بۆ.. خۆ وەختە شەق بەرن
ئەی منالان بۆ نالێ‌ی کە دەزریکێنن
ئەی دەبێ ئەو شتانە چی بن
کە خەریکە یەکدی بۆ بکوژن
ئەو شتانەی بەدەمو پلو چلڕو چاون
ئا ئەوە چۆن شارێکە
کە خەڵکی بە پاشەڵی رووتو هەلاهەلاوە
لەسەر جادەکان راکشاوە
ئەی ئەوە چی‌یە.. ئەم هەموو دەمو چاوە

(لەدواوەش سەمای مەرگ بەردەوامە. هەر چوار گۆرانیبێژەکەش دەکەونە سەما. عەرەبانەکەش دەبێ بە گۆرەپانی لەسێدارەدان. دوو نەخۆش بەیەکەوەدەوەستن‌و شێوەی قەنارە وەردەگرن. دیمەنی لە قەنارەدانەکە

بەشێوەیەکی وردو ترسناك دەخرێتە بەرچاوان. کۆردی –یش شەکەت دیارەو لەسەر رۆخی ئەو سەکۆیە دانیشتووە کە نواندنەکەی لەسەر پێش کەش دەکرێ.)

هەر زوو بەزوو ئەم رووانە

دەورم دەدەنو لێم نزیك دەبنەوە

ئەو دەمو چاوانە بانگم دەکەن

لە گەڵیان تێکەڵ ببمەوە

(هەر بە پانتۆمایم دەبینین ورگی زلی قەشە هەڵدەدڕن. یەکێك لەوانەی فەرمانی لە سێدارەدانی دەرچووە لەسەر پارچە تەختەی قەنارەکە رادەکشێ. هەردوو دەستیشی لێ بڵاو دەکاتەوە.)

(11)
(سەرکەوتنی مەرط)

__مارا__: (روو لە خەڵکەکە دەکا)

تەواو ئیتر قەوماو کەس بۆی ناکرێ..
ئەم کارەساتە رابگرێ
کەس نەما ئازارو مەینەتی نەبینێ
ئێستاش هەر کەسە دەیەوێ تۆڵەی خۆی..
بستێنێ
وەلێ کەستان بیری بۆ ئەوەی نەچوو
کە ئەم ئاژاوەیە دەستی خۆتانی تیا بوو
کەچی ئێستا دەنگ هەڵدەبڕنو ناڕازین
نەخێر تازە کارلەکار ترازاوەو
چیتر بۆ خوێنی رژاو مەگرین
دەبێ خوێنی بەگلەرو ئاغاکان چی بێ
لەچاو ئەو خوێنەی میللەت بۆ ئێوە رشتی
زۆربەشیان هەر بەدەستی چەتەکانی خۆتان ملیان پەڕی
هەر لە کارگەکانی ئێوەش گیانیان سپارد..
هێدی هێدی

(هەردوو دەستی کابرای نێچیر دەکەونە ئەم لاو ئەولای. زریکەو ناڵەو هاوارێك دێتە بەرگوێ، جەللادەکان جێی سەری خۆش دەکەن تابۆ مل قرتاندن ئامادەبێ.)

جا دەبێ ئەم قوربانی‌یە چی بێ
لەچاو ئەو قوربانی‌یەی میللەت بە ئێوەی بەخشی
بەخشی تاتێرو تەسەل بنو.. بژین بەخێرو خۆشی
دەبێ نرخی چی بێ چەند ماڵێکی تالآن کراو
لەچاو نەمانی خۆیانو عومری بەهەدەر سووتاو

گوێ بەوەش نادەن..
گەر سوپای دوژمن بێو ئەو خەڵکە لەناو بەرێ
ئەو دوژمنەی ئێوە دەستتان لەگەڵیا تێکەڵ کرد
بی ئەوەی کەس پێ بزانێ
ئێوە حەز دەکەن کەس نەمێنێ
تاخێرو خۆشی دونیا هەر بۆ خۆتان بێ
گەر هەمووشتان لەنێو بچن
دەمارێك لەرووی ئاوساوتان نە هەڵداوێ..
نە گرژ دەبێ
ئەم دەمو چاوانەی ئێوە
ئەوەندە تووڕەو بێزەوەرو ناشیرینن
هەر یەکێکتان دەلێی خێوە
(کۆلمیە هەڵدەستێتەوە، تەوری قەنارە سەری کابرا لەلاشەی جوێ دەکاتەوە. کۆمەڵێ دەنگو هاواری سەرکەوتن. نەخۆشەکانیش تۆپ تۆپێن بەکەللە سەرەکە دەکەن.)
کۆلمێ: ئاغای دی ساد بوەستە کار وا ناڕوات
راستی.. ئەوە پێی ناوترێ رۆشنبیریو خەڵك فێرکردن
ئا بەم شێوەیە.. نەخۆشەکانم قەت باشتر نابن
هەموویان هەڵچووینەو خەریکە پتر شێت دەبن
پاشان کە ئەم جەماوەرەش لێرە ئامادە بوون
ئێمە بۆ ئەوە بانگمان کردوون
تا پێیان بڵێین:
هەر هەموو نەخۆشەکانمان..
لەنێو خڵتەو پەراگەندەکانی کۆمەڵەوە نەهاتوون
(ساد گوێی پێنادا. زەردەیەکی گاڵتەجاڕانە دەنیشێتە سەر لێوانیو بەسەر

پانتایی شانۆکەدا دەڕوانێو ئاماژەیەك بۆ جاڕچی دەکا بەوەی کە دەوری ئەم هاتووە بدوێ.)

__جاڕچی__: (بەر لەوەی کۆلمێ لە قسەکانی بێتەوە ئەم

چەند جارێك بە گۆچانەکە زەوییەکە دەکوتێ.)

ئێمە تەنها ئەوەتان پیشان دەدەین

کە چۆن میللەت قەلاچۆ کراوە

چونکە ئەوەیان شتێکە بێشك رووی داوە

تکایە با بەهێمنی دانیشین

لە دڕندەییو چەپەڵی مرۆڤ بڕوانین

ئەوەی کە جارانیش رووی داوە..

ئیمڕۆ ئاسەواریشی نەماوە

بگرە ئەو پیاوانەش کە دار دەستی ئەو کارەساتە بوون

تاكو تەرا نەبێ.. زۆربەیان مردوون

ئەوەندی ئێمە زیرەكو شارستانی بووین

ئەوان کێویو کاڵفامو نەزان بوون

(جارچی بە گۆچانەکەی دەستی ئامارژەیەك بۆ دیمەنێکی

تری لە قەنارەدان دەکا.

بەپەلە کۆمەڵێ خانەدان بەدوای یەکەوە دەڕۆن. پاشان

بۆ لە قەنارەدان ریز دەبەستن.)

__کۆردێ__: (هەڵدەستێتەوە)

هۆ لەوێ.. لەژێر ئەو قەنارەیە

لەو شوێنەی کەبێ جووڵە لێی وەستاون

بەهەردوو چاو دوور دەڕوانن

دورتر لەوەی جەللادەکان بتوانن

رۆژێك دێت لەوشوێنەی ئێوە بوەستم

رۆژێك دێ
ئەو رۆژەی کە هەموو شتێکیش تەواو دەبێ
(چاوەکانی دەنووقێنێ هەروەك بڵێی خەوی لێ کەوتبێ.)
ساد: مارا.. ئاسەیرێکی ئەوانە بکە.. سەیری
ئەو پیاوانەی بوون بە خاوەنی دونیاو
هەموو شتێکیان کڕی
سەیری چۆن کالآی بەزینی خۆیان
بە بالآی سەرکەوتن بڕی
ئێستاش کە هیچ خۆشی‌یەکیان نەما
تەنها قەنارە لەم وەڕسی‌یە ئەبەدی‌یە..
رزگاریان دەکا
شادانە دەنوشتێنەوەو کڕنوش دەبەن
سەری خۆیان بەخت دەکەن
هەروەك بڵێی سەر بۆ تاجێك نەوی بکەن
ئەی باشە ئەمەیان:
دەبێ چی بێ

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□
□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□
□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□
□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□
□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□
□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□
□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□**ردی–   یش**
دەبەنەوە سەر تەختەکەی خۆی. پەردەکە دادەڕێتەوە تا نەخۆشەکان بشارێتەوە.)

(12)

(دةمةتةقآ سةبارةت بةمةرطوذيان)

(دواوەی شانۆ هێمن دەبێتەوەو سستەرەکانیش بەدرودێکی ئاییني لێو دەجووڵێنن)

***مارا*: (قسە بۆ "ساد" دەکا.. مەودای نێوان هەردووکیان کە ناوەڕاستی شانۆکەیە چۆڵو خاڵی‌یە.)**

ئاغای دی ساد. من لە کتێبەکانتدا
لەیەکێ لەشاکارە نەمرەکانی تۆدا..
خوێندوومەتەوە
گوایە دەڵێی:
هێزی تائەبەد زیندووی سروشت: داڕووخانە
تەنها پێوانەی دروستی ژیانیش مەرگو نەمانە
ساد: تەواوە .. مارا.. تەواوە
وەلێ مرۆڤ بایەخێکی درۆزنانەی بەمەرگ داوە
چونکە مرۆڤ، ئاژەڵ، درەخت
هەر هەموویان کاتێ دەمرن
دەبن بە بەشێك لە سروشتی بێ سەروبن
هەر کامیان بێ لەسەر رووی لە زەمین
هێدی هێدی دەبن بە پەیین
گەر ئەوە نەبێ.. نەشتێك سەوز دەبێو
نەدەخولقێ
دەبێ مەرگ چی بێ
جگە لە سووڕێك لە سووڕی بوون..
دەبێ چی بێ..؟
هەموو مەرگێك.. با پێسترین جۆریان بێ

سروشت تەواو لێی بێ باکەو..
فەرامۆش دەکرێ
هەتا گەر توخمی ئینسان بنبڕیش بێ
ئەوە سروشت زەق زەق سەیر دەکاو..
چاو ناتروکێنێ
(هەڵدەستێتەوە سەرپێ)
ئای کە رقم لە سروشتە
سەیری هەمو شتێك دەکاو
وەلێ چەند بێ سۆزو هەستە
رووی سەهۆل ئاسای.. قەت ناشێوێ
کەچی بەرگەی هەموو شتێ دەگرێ
هەر ئەوەشە کە نەقیزەمان تێوە دەژەنێ
رووەو کاری مەزنو مەزنتر هەنگاو بنێینو
گوێی نەدەینێ
(بەگرانی هەناسە دەدا)
هەرچەندە من رقم لەو خوداوەندە دەبێتەوە
بەلام دەشزانم هەرچی کاری مەزنی مێژوە
رێچکەی یاساکانی ئەمی گرتووە
سروشت بە مرۆڤ دەڵێ:
لە پێناو خۆشبەختی داکۆکی لە هەقی خۆت کە
هەتا دەگاتە کوشتن.. نە بترسەو نەسڵ کە
ئەی کەواتە بۆ کوشتن شتێکی ئاسایی نەبێ
نەك هەر زاوو زێو لەدایك بوون
بگرە دەبێ لەناوبردنیش ئاسایی بێ
تا هەردوو تای تەرازووەکە هاوکێش بێ

هەر ئێمە نین..
کە بۆ هەمیشە لەخۆمان لاوازتر دەبەزێنین
دڕندانەو بەوپەڕی تاسەوە
قوڕقوڕاگەیان دەردێنین
ئەی هەر ئێمە نەبووین لەنێو تاقیگادا
پەنامان دەبردە بەر سەدەها تاقی کردنەوە
بەر لەوەی دوا چارەسەر بدۆزینەوە
مرۆڤ رووخێنەرە.. زۆر شت تێك دەشکێنێ
وەلێ دەبێ بە ئامێرێکی رووت
گەر هەر بکوژێو هیچ چێژێکی لێ نەبینێ
دەبێ وەك هەر مرۆیەك
بەخۆشیو لە زەتێکەوە بڕووخێنێ. بڕمێنێ
دەبا من کوشتنی "دمیان" تان بیر بخەمەوە
دوای ئەوەی کە پیلانەکەی پووچەڵ بۆوە
پیلانی کوشتنی "لویس" ی پانزەم
((-کە ئێستا مردووە-))
دەبا بیرتان بێتەوە "دمیان" چۆن مردو
چۆن گیانی سپارد
ئای کە قەنارە ناسکتر بوو
بە بەراورد لەگەڵ ئەو ئاوازەی کە چوار سەعاتی خایاند
ئەم ئازادی دەچەشتو..
حەشاماتیش چاو مۆلەق سەیریان دەکرد
هەر لەم ساتەدا "کازانۆفا" لە پشت یەکێ..
بە پەنجەرەکانی نهۆمی سەرەوە
هەستی دەکرد ژنان لەژێر کراسەکانیانەوە

زەق زەق سەیری دەکەن‌و لێی ورد دەبنەوە
(روو دەکاتە ئەو شوێنەی کورسی‌یەکی دادوەری لێیەو "کۆلمیە" لەسەری دانیشتووە.)
"دمیان" یش هەموو لەشی ببووە تیراوە
سینەی.. هەردوو باسکی.. رانی: قەوارەی برینی..
دەم کراوە
هەر برینێك‌و بەسەریا دەتکا قوڕقوشمی تواوە
نەك هەر ئەوەندەو بەس
رۆنی سووتاو.. قیری گەرم.. مۆم..
کبریتیان بەسەردا رژاند
کافرانە هەردوو دەستیشیان سووتاند
چوارلایی هەردوو دەست‌و قاچیان..
بە گوریس بەستەوە
هەر سەرە گوریسێکیش وە ئەسپێکەوە
جا لە هەموولایەکەوە ئەسپیان دەنگدا
تا هەر یەکەو بۆی بکرێ تاودا
سەعاتێکی رەبەق لەسەر سك‌و پشت رایان کێشا
بەجۆرێك کە لەمەوبەر قەت نەکرابێ
سەعاتێك ئاوا بێ ئەوەی پارچە پارچە بێ
تا هەردوو لنگ‌و باسکیان پێ بڵاو کردەوە
ئەئاوا..
تا قۆڵێکی لەبن‌و بۆتکەوە دەرهات‌و..
لێ بۆوە
بەدوای‌دا قۆڵەکەی تریشی قرتاو
پاشان سەیرێکی خۆی کردو..

ئاورێکی لە ئێمە دایەوە
پڕ بەدەمیش زریکاندیو هاواری لێ بەرز بۆوە
هاوارێك کە هەریەکەمان لێی تێ بگاو
ورد بێتەوە
هەتا ئەو کاتەش کە قاچی یەکەمی قرتاو
پاشان دووەم
هێشتا نەمردوو دەنگی دەهات
بەڵام زۆر کز.. هەر بە ئاستەم
لە کۆتایی.. ئەئاوا.. لەشێکی چوار پەل قرتاو
بەسەرێك لارەوە.. هەڵواسرا
نرکە نرك.. دەیناڵاند
چاوی بڕیبوە خاچەکەی عیسا
کە بە دەست قەشەیەکەوە بوو.. باوکی هەمووان
بۆ ئەوەش هاتبووە لای "دمیان"
تا لە گوناه پاکی کاتەوەو..
گوێ شل کا بۆ دان پیانان
(لە دواوەش بە ئاستەم ورتە ورتێك دێتە بەرگوێ کە لە هی دروودو نوێژ دەچێ.)
ئەوسا ئەوەیان فیستیڤاڵێك بوو بۆخۆی
کە هیچ فیستیڤاڵێکی ئیمڕۆ ناگا پێی
بگرە هیچ دادگایەکی تەفتیشی ئەم سەردەمە
مانای نەماوەو بۆتە گەمە
گەرچی هیشتا لەسەرەتاداینو.. تاز دەستمان پێ کردووە
کەچی کوشتنو بڕینی دوای شۆڕش
نەسۆز.. نەبەزەیی تێدا نەبووە

بۆ هەموو جۆرە کوشتنێك..
وەك ئەوە وایە فەرمانێکی رەسمی دەرکەین
بێ هەستو سۆز...
هەر حوکمی مەرگەو بەسەر خەڵك دادەین
نەما ئەو رۆژەی..
هەرکەسەو تەنیا.. بەکەیفو هەوای خۆی بمرێ
تەنها مەرگێك نەبێ.. هەرزان بێ ناو..
کە دەبێ هەڵیبژێرێ
ئەو مەرگەی کە دەکرێ بەخێری خۆمان
لەسەر ئەساسێکی ماتماتیکی
بەسەر هەموو دونیادا بیبەخشینەوە
تا ئە رۆژەی کەدێ
چرای ژیان بە تەنها فوویەك بکوژێتەوە
مارا: ئاغا دی ساد.. ئەی هاوڵاتیم
دەشێ لە ئەیلوولی بەسەر چوودا
لەوکاتەی ئێمە لە بەندیخانەکاندا..
خانەدانەکانمان لەسەر سك رادەکێشا
ئەوانەی دژی ئێمە پیلانیان دەگێڕا
دەشێ تۆ ئەو کاتە لەپێناو ئێمە جەنگابیت..
بەبێ پەروا
بەڵام تۆ وەك سەردارێکی بەشانو شکۆ دەدوێی
تاکو ئێستا
ئەوەی تۆش ناوت ناوە "بێ باکی ئەم سروشت" ە
کەم سۆزیو.. بێ بەزەییو.. نەبوونی میهری خۆتە.
ساد: نەبوونی میهری خۆم.. بوەستە مارا

تۆ وەك خانەدانێك دەدوێی.. دەتبینم ئێستا
میهرو سۆزو چەکی دەستی خانەدانو دەوڵەمەندەکانە
ئەو کاتەی خێرخوایەك سۆز دەیگرێو دەچەمێتەوە
تاکو شتێك بخاتە نێو لەپی سواڵکەرێك.. یا گەدا
ئەوە بزانە بەقێزو بێزەوە دڵی لێ دەدا
تاکو بتوانێ سامانەکەی بپارێزێ,.. پترو پتر کۆکاتەوە
دەبێ وای بنوێنێ کە ئەم دیمەنە کاریگەرەو..
لەدڵی داوە
ئەو بەخششەی کە دەیدا بەو سواڵکەرە
لە جووتەیەك.. نەکەمترەو نەپترە
(سەدای عودێك)
نا نەخێر.. مارا سۆزی ئاست نزم نا. تکایە
هەستو نەستی تۆ ئەوەندە کەم نییە..
وات ناو نەنایە
چونکە سەبارەت بەمن.. یان بەتۆ بێ
تەنهاکاری زۆر مەزن سەرنجمان رادەکێشێ
مارا: لەوانەیە وابێ
گەر لە هەموو کارێکدا زێدەڕۆیی خەمم بێ
ئەوە بزانە کە لە زێدە رۆیی جەنابت ناچێ
بەرامبەر بێ دەنگی سروشت من لاڵ نیم
بەکارێك وەڵامی دەدەمەوە
لەنێو ئەوپەڕی بێباکی ئەو سروشتە
من مانایەك دەدۆزمەوە
سستو بێدەنگو.. سڕو مردوو سەیر ناکەم
تێکەڵ بەهەموو شتەکان دەبمەوە

لێرەو لەوێ.. هەموو هەڵەکان دەست نیشان دەکەم
هەوڵ دەدەم بیانگۆڕم.. دونیا چاکتر کەم
گرنگیش ئەوەیە..
هەرچی کاژو دەمامك هەیە فڕێی دەی
تانێو ناخیش خۆ والاّ کەی
بە چاوێکی ترەوە.. چاوێکی بێگەرد..
سەیری دونیا کەی

(13)

(دروودی مارا)

(پەردە دەکرێتەوە.
نەخۆشەکان دێنە پێشەوەو لەشێوەی هەڵقەیەکی داخراو رادەوەستن.)

جاڕچی: دروودی مارا

مارا: بیرت نەچێ کە چەندین ساڵە راهاتووین
لەسەر هەمان ئەو قسەیەی کە دەیبستین
گوایە پاشاکان باوکو سەروەری ئێمەن
لەژێر سایەی ئەوان‌دا بە ئاشتی دەژین
شاعیرە کڕاوەکانیش..
کردەو کاری پاشاکانیان دەڕازاندەوە
کاسبکارە نەفامەکانیش
وەك وانەیەکی ئایینی
ئەم دەرسەیان بە مناڵەکانیان دەوتەوە

کۆرس: (لەدواوەو بە ورتە ورتێکەوە بێ ئەوەی "مارا" لەسەر قسەکانی خۆی بوەستێ.)
پاشاکان باوکو سەروەری ئازیزن
لەژێر سایەی ئەوان‌دا نقومی ئاشتین
پاشاکان باوکو سەروەری ئازیزن
لەژێر سایەی ئەوان‌دا نقومی ئاشتین

مارا: مناڵانیش.. ئەم وانەیە دەکەن بەبڕواو..
هەمیشە دووبارەی دەکەنەوە
هەموو کەسێکیش بڕوا بەو شتە دێنێ

که جار لەدوای جار لەگەڵ خۆیدا دەیڵێتەوە
(کۆرس دووبارەی دەکاتەوە)
قەشەکانیش هەمان قەوانیان لێ دەدایەوە
(کۆرسی نەخۆشەکانیش بەشدار دەبن)
خۆشەویستیمان باوەش بۆ هەمووو مرۆڤێك دەکاتەوە
جا سەر بەهەر رەنگو توخمو بڕوایەك بێ
موحیبەتێکە جیهانی
هەرهەمووشمان برای یەکدین
(بەتەنیا دەدوێ)
هەر ئەو قەشانە دەیانڕوانییە نێو دۆزەخی ستەمو بێ دادی
کەچی رووی خۆیان وەردەگێڕا.. بەبێ مروەتی
دەیان وت:
(نەخۆشەکانیش بەشدار دەبن)
مەملەکەتی ئێمە مەملەکەتی ئەم دونیایە نییە
ژیانیشمان لەسەر زەوی بە تەنها سەفەرێکە...
سەفەرێکەو بەس
دەبێ ئەم رۆحەش بێ فیزو هەوا بێ
دەبێ تاسەر بەرگە بگرێ
(بەتەنها دەدوێ)
کەچی هەر ئەوان دوا فلسیان لە هەژاران دەستاند
دەیان دۆشین
هەر خۆشیان لەنێو پارەو ئاڵتووندا دەگەوزین
لەگەڵ پاشاو بەگزادەکان دەیان خواردەوە
دەیان خواردەوەو هەمان قەوانیشیان بۆ لەبرسامردووەکان لێ دەدایەوە
(دیسانەوە نەخۆشەکان دەبنەوە بەکۆرس)

بچێژە ئازار.. بتلێیتەوە
هەروەك "مەسیح" بەسەر خاچەوە
چونکە ئەمەیان ویستێکە لەخواوە
(پانتۆمایم.
نەخۆشەکانو هەر چوار گۆانیبێژەکە دێنە پێشەوە
پیاوە ئایینی‌یەکانی کڵێسایش هەر هەموو ئامادەن.
"کوکوروکو" خاچێکی هەڵگرتووە کە لە دەسکی گەسك
درووست کراوەو لەهەمان کاتدا "پۆلپۆخ" بەدوای
خۆیەوە رادەکێشێ بە پەتێك کە لە ملی ئالاوە.
"کۆکۆل" یش شتێکی دەولك ئاسای پێیەو وەك
بخوردانێك بای دەداو دەیخولێنێتەوە.
"رۆسینۆل" یش لەژێر لێوەوە نوێژو
درودی خۆی دەخوێنێ.)
(هەر بە تەنیا دەدوێ)
هەر شتێکیش کە جار لەدوای جار بیبیستێتەوە
دەبێ بەدەرسو لەگوێتدا دەزرنگێتەوە
جا بەم پێیە هەژاران لەبری نانو ئاو
بەوە رازی بوون
چاو ببڕنە عیسای بریندارو لەخاچ دراو
کڕنووشیان بۆ برد
ئەم بوو بە پەیکەری بێ دەستەڵاتی‌و..
مل کەچی هەمووان
هەر هەموو قەشەکانیش بەیەکەوە وتیان:
(نەخۆشەکانیش دەبنە کۆرس. لەدواوەش بە ئاستەم
درووودی سستەرەکان دێتە بەرگوێ.)

بکەونە سەر ئەژنۆ.. دەست بۆ ئاسمان هەڵبڕن
بێ سکاڵا.. ئەم ئازارە بچێژن
بۆ ئە کەسانەی ئازارتان دەدەن
دروود بەرۆحیان.. ئێوە نوێژیان بۆ بکەن
چونکە تەنها درودو ویردو نوێژە
رووەو بەهەشتی ئاسمان..
دەبێ بە پەیژە
(بە تەنیا دەدوێ)
جا بەم پێیە.. بەم دەردی نەفامی‌یە هەژارانیان دیل‌و ریسوا کرد
هەر لە درۆو لەژێر ناوی هەقی رەوای لە ئاسمانەوە دابەزیو
حوکمیان دەکرد تا
کەسێك نەبێ لەو خەوە راست بێتەوە
بەرووی ئاغا ستەمکارەکان بوەستێتەوە..
ئەگین
کۆرس: ئامین
کۆلمیە: (هەڵدەستێتەوەو ناهێڵێ کۆرس "ئامین" ەکە تەواو بکا.)
ئاغای دی ساد
بوەستە.. دەبێ قسەکەت پێ ببڕم
ئێمە وامان بڕیار بوو کە ئەم قسانە نەکەی
بەهەرحاڵ.. ئیمڕۆ کەس گلەیی لە کڵێسا نی‌یەو
تۆش دەبێ خۆتی لێ لادەی
بە تایبەت بۆ قەڵای مەملەکەت
کە مەزنە پیاوانی کڵێسا بوونەتە شوورەی
چونکە ئیمڕۆ... هەموو کەسێك گەیشتۆتە ئەو قەناعەتە
کە میهری قەشەکان

بۆ دڵنەوایی ڕۆح فەڕوخێرو بەرەکەتە
هەمووی درۆیە.. کەس لێرە ئازاری نەچەشتووە
بە پێچەوانەوە.. هەرچی کراوە
بۆنەمانی خەم و مەینەتی بووە
ئەوەتا داوو دەرمان.. جلیان بۆ کۆ دەکەینەوە
لێرەو لەوێ.. شۆربایان بەسەردا دەبەخشینەوە
بۆ ئەم خێرو بێرەش
چاوەڕێی حکومەتێکی ساتەوەختی دنیایی نین
بەڵکو بە بەرەکەتو نیازی پاکی کڵێساوە..
ماوینو دەژین
<u>*جاڕچی*</u>: (گۆچانەکەی بەرز دەکاتەوە)
گەر ئەم نواندنە تووڕەی کردن.. یان کڵاوی یەکێکتانی..
گرتەوە
هیوادارین گوێی نەداتێو با رقەکەی بخواتەوە
تکاشی لێ دەکەین با ئەوەی بیری بێتەوە
کە ئێمە لەسەردەمێك دەدوێین..
تێپەڕبووەو نایەتەوە
هەڵبەتە ئەوسا ئیمڕۆ نی‌یە. دەبێ بیزانین
ئێستا ئێمە لەخوای خۆمان دەترسین
(هەر بەدەست ڕەسمی خاچێك لەسەر سینەی دەکا.)

(14)

(ریکەوتێکی شووم)

(نەخۆشێك یاخەکەی هەڵداوەتەوەو ملی پی داپۆشیوە هەروەك یەخەی قەشە دەنوێنێ.. لە نەخۆشەکانی

دیکە دادەبڕێو لەسەر هەردوو ئەژنۆ بۆ پێشەوە تاو دەدا)

نەخۆش: (دەمی تەتەڵە دەکا)

نوێژ کەن.. نوێکەن نوێژ کەن

بۆ ئەو..

بۆ ئەو شەیتانەی وا لەنێو دۆزەخ

دەبا تۆ بێیتو حوکممان بکەی

دەبا هەموو شتێك بەویستی تۆبێ

چۆن سەروەری دۆزەخیت.. دەبا هی سەرزەویش بیت

بمانبەخشە کە ئێمە پاك بووین

لەهەموو شتێکی پیرۆز رزگارمان کە

دەستمان بگرە..

دەستمان بگرەو فریومان‌دە

هەتا هەتایە

ئامین

("کۆلمێ" راستەپێ بەرز دەبێتەوە. هەموو برین پێچەکانیش بەرەو لای نەخۆشەکە تاو دەدەن، بەرزەفتی دەکەن، دەیخەنە ژێر دووشەکە.. پاشان قوڵبەستی دەکەنو دەیبەنە دواوە.)

جارچی: (یاری بە گۆچانەکەی دەکا)

ئەم دیمەنە جەرگبڕەی کەو بینیتان.. ئێستاکێ

دیمەنێکە پێشبینی کراوەو دەبووایە ببێ

شانۆ نووسەکەشمان خۆی بۆ تەرخان کردبوو

گەر پێویست بەوە بکا چەند دێڕێکی دیکەی بۆ بنووسێ
تکایە لەم پیاوە تێبگەن کە ڕۆژێ لەڕۆژان
قەشەیەکی زۆر هۆشیار بووەو..
سەرۆکی دێری ڕەبەنان
دەبێ ئەوەشمان بیر نەچێو.. وتوویانە
خواش وەك بنیادەم
ڕێی بەپێچو لوولەو..
دونیایەکی پەنهانە
(گۆچانەکەی بادەدا
کۆلمێ دادەنیشێ.
نەخۆشەکانیش دەکشێنە دواوەو لەسەر تەختەکانیان رادەکشێن.. برین پێچو سستەرەکانیش چاوەدێریان دەکەن.)

(15)

(تەواوكردنی دەمەتەقەی نێوان مارا- و سـاد)

<u>*ساد*</u>: بەر لەوەی راستی لەهەڵە جیاکەینەوە

وا چاکترە خۆمان بناسین

من..

خۆم ناناسم.. هێشتا خۆم نەدۆزیوەتەوە

هەرکە بە شتێك دەگەمو.. دەڵێم: ئەوەتا دۆزیمەوە

ئەوەندەی پێ ناچێ

گومانی لێ دەکەمو بەدوو دڵی لێی ورد دەبمەوە

ئەوساش بەپێویستی دەزانم بیرمێنم..تێکی دەمەوە

هەرچی‌یەکی کە دەیکەین سێبەری ئەو حەقیقەتەیە کە دەمانەوێ

تاکە راستی‌یەکیش کە پێی دەگەین

هەمیشە لەگۆڕان دایەو دەئەنجامی ئەزموونی خۆمانە

من تێ ناگەم.. نازانم ئاخۆ نێچیرم یان راوچی

تارمایی پیسترین ئازار بە خەیاڵمدا گوزەر دەکا

کاتێ وەسفیشیان دەکەم.. تەنها خۆم پێی دەتلێمەوە

شتێك نی‌یە پێی نەوێرم

وەلێ هەموو شتێك هەترەشی بردووم

دەشبینم کەسانی تر کتو پڕ..

لە خۆیان دەگۆڕێنو.. نامۆ بە خۆیانو خەڵکی

بەکاری وا هەڵدەستن کە بەبیری کەسدا نەهاتبێ

هەر ماوەیەك لەمەوبەر بەرگدرووەکەی خۆم بینی

جوان مێردێکی وتو وریا

کە هەمیشە حەزی دەکرد فەلسەفیانە بدوێ

بەم دوو چاوانە بینیم هەردوو لالێوی کەفیان دەکرد

قیرپاچ بەدەست.. شێتانە دەیزریکاندو
شالاوی بۆ سەر کابرایەکی سویسری دەبرد
کابرایەکی کەتەو چەکبار
بە تەواوی لەگەڵ زەوییەکە تەختی کرد
دوای قەیرێ بینینم دەفەی سینەی هەڵدڕی
گەرماو گەرم دڵی دەردێنێ
ئەو دڵەی هێشتا بەتاو لێی دەدا
بەم دووچاوانە بینینم..
ئەو دڵە زیندووەی خستە دەمیو قووتیدا
(نەخۆشێك بەسەر شانۆکەدا هەنگاو دەنێو
رووبەڕووی "کۆلمێ" دەبێتەوەو لابەلایی
قسەی بۆ دەکا.)
<u>*نەخۆش*</u>: ئاژەڵێکی هارە
ئای کە مرۆڤ ئاژەلێکی شێتو هارە
من هەزار ساڵ تەمەنمە.. بەدرێژایی ئەو عومرە
لە کوشتنی ملیۆنەها کەس دەستم هەبووە
بست نەماوە لەم زەوییە
ناوهەناوی داڕژاوی مرۆڤێکی تیا نەبێ
ئێمەش.. کەم کەسانێك کە ماوین
کەم کەسانێك..
بەسەر زەلکاوی شلو پەیتی لاشەکاندا دێینو دەچین
هەمیشە لەژێر پێیەکانمان..
لەگەڵ هەر هەنگاوێك کە دەینێین
ئێسقان پواوەو.. خۆڵەمێشی لاشەو.. قژی بەیەکەوە نوساوە
لەژێر پێی هەر یەکێکتان ددانی وردو خاش..

کەللە سەری تەقیوو شکاوە
ئاژەڵێکی شێتو هار..
من ئاژەڵێکی شێتو هارم
(ساد لێی نزیک دەبێەوەو بە هێمنیو لەسەرخۆ دەیباتە دواوە.. کەچی ئەم هەر هاوار دەکا.)
زیندانەکان داد نادەن.. کۆتو زنجیر داد نادا
من هەر دەرباز دەبم
هەموو دیوارو بەربەستەکان دەبڕم
بەنێو ئیسکو پرووسک.. چی پیسی دونیا هەیە
بیکەن بە شوورەو دیوار. من ئاودیو دەبم
رۆژێك بەچاوی خۆتان دەیبینن
هیشتا کاتی نەهاتووە.. ئەوە بزانە
ئای کە ئەم مێشکە پڕ لە پیلانە
__مارا__: (چاوەڕێیە یەکێك دیالۆگەکەی خۆی بیر بخاتەوە)
__جاڕچی__: (پێی دەڵێتەوە)
ئای لەم خورووە..
__مارا__: ئای لەم خورووە.. ئای لەم خورووە
(بەجۆرە دوو دڵیو رامانێکەوە)
__جاڕچی__: (پێی دەڵێتەوە)
ئای لەم "تا" یە
مارا: ئەم "تا" یە
لەتاو ئەم "تا"یە دەڵێی مەنجەنیق لەنێو سەرمایە
هەر دەڵێی پێستەم گڕی تێ بەربووە
سیمۆن.. سیمۆن پارچە پەڕۆکەکە بەخەلو ئاو تەڕکە

بیخەرە سەر نێو چەوانم.. با تۆزێ فێنك بێتەوە
(سیمۆن بەپەلە بە دەنگییەوە دەچێو چاپوكانە
كارەكەی ئەنجام دەدا.)
ساد: مارا.. من دەزانم
لەبری چەند رۆژێك لەش ساغی
هەموو پایەو پلەكان.. بگرە خۆشەویستی گەلیش..
دەفرۆشیت
لەنێو بانیۆكە راكشاویت
هەروەك بلێی لەنێو, ئاوێكی سووربلوی مندالدان بیت
ئەژنۆت ناوە بەسینەتەوە
وێك هاتوویتەوەو سەرئاو كەوتوویت
تەنها خۆتو بیركردنەوە لەدونیا
ئەو بیروباوەڕەی لەگەڵ واقیعو جیهانی دەرەوە..
ناگونجێ ئێستا
جا بۆ خۆت بە دونیاوە سەغلەت دەكەی
هەمووی لای من بەتاڵە
تاكە راستییەك كە من بیزانم.. هەر خەیاڵە
ئەو دونیایەی وا لەنێو خودی خۆمدا
شۆڕش شتێكە..
راگوزەرانە تێدەپەڕم بەلایدا
مارا: وانییە دی ساد.. تۆ بە هەڵەدا چوویت
ئەو خەیاڵەی تۆ لێی دەدوێی
لای من بێ كەڵكو بەهایە
خەیاڵ بە تەنها هیچی پێ ناكرێ
هیچ دیوارو شوورەو بەربەستێكی بۆ ناڕمێ

راستە کە من دەنووسم
بەڵام بڕوا ناکەم قەڵەم بە تەنیا سستمە گەندەڵەکان..
رامالێ
من دەزانم چ مەترسی‌یەك لە رێگەمدایە
هەرچەندە بەدڵ بۆ لەدایك بوونی چاخێکی نوێ بجەنگم
تاکە وەختێ کە خەریکە ئاواتەکە بێتە نێو چنگم
تەنها ئەو وەختەیە..
کەهەموو شتێ لەنێو شەڕو هەرای شێتانەدا..
بزر بووە
هەزارەها بیروباوەڕی گەندەڵو مردوو
نەوە بەدوای نەوە پەلو پۆی بەستوون
بگرە پیاوە هەرە چاکەکانیش..
بەو بیروباوەڕانە..
لە گۆڕەپانی ژیندا یەك تەختە کەوتوون
هیچ کامێکیان ناتوانێ گوزەرانی خۆیشی بەڕێوە بەرێ
ئێمە بووین کە شۆڕشمان هەڵگیرساند
بەڵام نەمان زانی چۆن وا بکەین کلپەی تائەبەد نەکوژێتەوە
سەیرکە.. هەریەکەو دەیەوێ شتێك لەو رابردووە
بۆ حاڵی خۆی گل بداتەوە
وەك یادگاری رژێمێکی کۆنو بەسەرچوو
ئەم کابرایە: تابلۆیەك
ئەوەشیان: دۆستەکەی
ئەوەشیان: ئەسپەکەی
هۆ ئەویش (ئاماژە بۆ یەکێك دەکا) باخو بێستانەکەی
ئەمەش (ئاماژە) ماڵو موڵکەکەی

ئەوی تریان: خانووو بەرەی نێو, گوندەکەی
ئەوەشیان: کارگەکانی
ئەو زەلامەش: ناتوانێ لەحەوزی پاپۆڕەکانی خۆش بێ
یەکێ دەست بەرداری سوپاکەی نابێ
ئەوی تریان: پاشاکەی
ئێمە لێرە وەستاوین
لە هەق‌و مافەکانی مرۆڤ دەدوێین
مافی پیرۆزی موڵکدارێتی‌ی
ئەوەتا ئێستاش دیارە ئەم مافە بەرەو کوێمان دەبا
دەڵێ: هەر کەسەو سەربەستە بۆخۆی بجەنگێ
برایانەو هەموو وەك یەك
هەڵبەتە بەهەمان جۆری چەك
با هەر کەسەو گەورەی خۆی بێ
مرۆڤ دژی مرۆڤو.. کۆمەڵ دژی کۆمەڵ بوەستێ
شادو خۆشبەختانە
لەتالأنی هەموو هاوتاو.. لە دزییەتی وەك یەك
(لەسەرخۆ نەخۆشەکان هەڵدەستنەوە سەرپێ، هەندێکیان بۆ پێشەوە هەنگاو دەنێن. گۆرانیبێژەکانیش هەر یەکەو شوێنی خۆی دەگرێ.)
ئەوەتا هەر مرۆڤەو دەژیێتەوە
بازرگانی لە برەودایە.. پیشەسازیش دەبووژێتەوە
پارەو پول لە هەموو لایەکەوە دادەبارێ
وەلێ ئیمڕۆ کە لێرە وەستاوین گەلی چەوساوەترین
لەو رۆژەی کە بە شۆڕش هەستاوین
(ئاماژەیەك بۆناو خەڵکەکە دەکا)
کەچی ئەوانیش وا بیر دەکەنەوە

که شۆڕش گرەوی خۆی بردۆتەوە

(16)

(کاردانەوەی طەل)

چوار گۆرانیبێژەکە: (بەدەم مۆسیقاوە)

بۆ دەبێ ئەوان خاوەنی زێڕو زیوبن
خاوەنی هەموو توانایەك بن
بۆ دەبێ لەگەڵ دونیا تەبابن
خاوەنی گشت جۆرە کارو فەرمانێك
لەم ژینە هیچمان دەست نەکەوت
بۆ هەمیشە هیچیشمان نەبووە
جگە لە ملیۆنەها کونو کەلەبەرو تەقەڵ..
ملیۆنەها

کۆکۆل: هەر لەنێو, ئەوکونە مشکانەدا دەژین

پۆلپۆخ: هەر لەنێو, ئەوکەندو لەندو قۆرتانەدا دەمرین

کوکوروکو: نێو هەناویشمان کون کونە

رۆسینۆل: جلەکانیش هەر کون کون

چوار گۆرانیبێژەکەو کۆرس:

مارا.. ئێمە هەژارینو هەر بەهەژاریش..
ماوینەتەوە
مارا با چیتر چاوەڕێی نەکەین .. تەواو لێ بووینەتەوە
ئێمە هەقی خۆمان گەرەکەو گرنگیش نییە بەچ شێوەیەك بێ
شۆڕش شۆڕشی خۆمانەو هەر ئێستا دەمانەوێ

جاڕچی: (بەپەلە دێتە پێشێ، گۆچانەکەی رادەشەقێنێ. مۆسسیقا کۆتایی پێ دێ. هەر چوار گۆرانیبێژەکەو کۆرسەکە دەکشێنە دواوە.)

سەیری کە چۆن رۆڵەکانی گەل

لە نەفامی خۆیان..
بەكردەی حوكمڕانە زۆڵەكان
چ بە ئاسانی دەبن بە مێگەل
ئەوان كە ناڕازین..
لەبری ئەوەی كە لە دۆڵی دڕاو بدەن
واچاكترە بێ دەنگ بن‌و قوڕقەپی لێ بكەن
با ئیش بكەن.. كەم كەسانێكی بەهێز هەن
بابڕوایان پێ بكەن
هەرچی‌یەكی بۆ ئەوان چاك بێ
بێ شك بەكەڵك ئێوەش دێ
خوشكان.. برایان حەز دەكەین بەیەكەوە ئەوە ببینن
چۆن میللەت‌و میری یەكدی دەگرن
یەدی گرتنێك كە دەتوانم بڵێم
ئەوەندی نەمابوو پێی بگەین
("دووپێرێ" و سستەرەكان خۆیان بە كۆردی یەوە سەغڵەت كردووە كە لەو خەوە وەئاگا نایە. هەڵیدەستێنەوە سەرپێ‌و دەیانەوێ بجووڵێ.)

(17)

(یەکەم دەمەتەقەی نێوان کۆردیو دوپیرآ)

(دوو سستەر دەست دەدەنە ژێر باڵی کۆردی- و رووەو پێشەوەو پێشەوەی شانۆکە دەیبەن. "دوپیرێ" لەدواوە دەڕواو دەست بە پشتی کۆردی- یەوە دەگرێ.)

جاڕچی: (تاوێ فیقەنە لێ دەدا)

ئیستاش دەبینن چۆن شکۆمەندی
لەو لاشەوە جوان مەردی
روو بەروو.. دێنە بەرامبەری یەکدی
سەیریکە چۆن نووسەرەکەمان وادەکا
شارلۆت کۆردی شۆخو ئازا

(چاودەگێڕێو پاشان بە دڵنیاییەوە سەر رادەوەشێنێو بە گۆچانەکەی ئامارژە بۆ کۆردی دەکا.)

بە "دوپیرێ" قۆز بگا
(بەیارمەتی سستەرەکان کۆردی دێتە نێو
"بازنەی نواندنەکە".
"دوپیرێ" لە تەکیا رێ دەکا
سستەرەکان دەکشێنەوە دواوە.
کۆردیو دوپیری زۆر بەگەرمو گوڕی تەوقە لەگەڵ
یەکدی دەکەن.)
کۆردی لە "کێن"..
جوانترین ساڵانی جحێڵی بەسەر برد
لەدێرێکدا کە بەرۆح خۆی بۆ حەقیقەت تەرخان کرد
گوێی لێ بوو..
هەموو خەڵکی ستایشی دوپیرێ دەکەن

به چاکترین فریادرەسو دڵسۆزی لەقەڵەم دەدەن
(دوپیرێ ئەمە دیمەنە بە هەل دەزانێ بەرامبەر
کۆردی هەندێ هەڵسو کەوتی عاشقانە دەنوێنێ.
جاڕچی -دوپیرێ- دەدوێنێ.)
ئەو سۆزە گەرمەت بشارەوە.. واز بێنە ئیتر
حەزی تۆ ئەفلاتوونییە نەك جۆرەکەی تر
(بە گۆچانەکەی ئاماژەیەك بۆ ئۆرکێستراکە دەکا.کۆردی وەستاوەو سەری بەپشتدا خستووە.ئۆرکستراکە "مۆسیقای کۆردی" دەژەنێ. جاڕچیدەکشێتە دواوە. بۆ چەند ساتێکی کەم چاوەڕێدەکاو لەکۆردی ورد دەبێتەوە.)
کۆردی: (بەچاوی نووقاوەوە)
ئاە.. ئازیزەکەم دوپیرێ
(تۆزێ بەدوو دڵییەوە رادەمێنێو پاشاندێتە دەنگ وەك ئەوەی گۆرانییەك لەسەر هەوای "ئاریان"[1] بڵێ)
ئاخ گیانەکەم دوپیرێ.. ئاخۆ دەتوانین چی بکەین
چۆن بەر لەم مەرگەستانە ترسناکە بگرین
لە شەقامەکاندا هەموو کەسێك هاوار دەکا:
مارا
(تۆزێ رادەمێنێو دوودڵە.
دوپیری بە شێنەیی دەست بە پشتو کەفەڵی کۆردی- دا دەهێنێ.)
مارا بەو ناوەوە کە دەبێ بە دەمڕاستی گەل
دەبێ بە دکتاتۆر
کەچی تا ئێستا وای دەنوێنێ
کە کۆت زنجیر.. ستەم نامێنێ

[1] ئاریان: نەغمەیەکی تاکەکەسییە

به مەرجێك ئەم بارە زۆر ناهەموارە..
نغرۆبێ
وەڵێ ئێمە چاك دەزانین كە مارا بە راستی
ئاژاوەو گێرەشێوێنی دەوێ
(كۆردی شەكەتە)
دوپیرێ: (كۆردی دەگرێتە باوەش، دیسانەوە
هەروەك بڵێی لەسەر نەزمو هەوای "ئاریان"
گۆرانی بڵێ.. بەڵام گەرمو گوڕتر لە جاران.)
شارلۆت.. ئازیزەكەم.. تۆدەبێ بگەڕێیتەوە
نێو هاوڕێكانت.. راهیبە خوا پەرستەكان
نێو، رامانی خواهانەو نوێژەكانی خۆت
تۆ ناتوانیت بەشەڕ بێیت
ناتوانیت لەگەڵ ئەو دوژمنە رەزا قورسانە..
بجەنگیت
كە لە هەموو لایەكەوە دەوریان داوین
(یەكێ لە سستەرەكان لە دوپیرێ نزیك دەبێتەوەو ئەو دەستەی لادەبا كە خستوویەتە سەر سینەی كۆردی.كۆردی، دیسانەوە، دیارە كە شەكەتە)
تۆ باسی مارا دەكەی.. وەڵێ ئەو مارایە..
دەبێ كێ بێ
جگە لە دێوەرەیێكی گاڵتەجاڕو هەڵوەڕ زیاتر
كابرایەكی بەرەڵڵای لە "كۆرسیكا"
ببوورە لە "ساردینیا" دەركراو
مارا.. من وا هەست دەكەم
دەبێ ئەم ناوە ناوی جوولەكەیەك بێ
دەكرێ ناوێكی خوازراوی نێو ئینجیل- یش بێ

لەسەر ناوی رووبارەکانی "مارا"
وەلێ کێ گوێ لەم کابرایە دەگرێ
جگە لە لۆتی سەرجادەکان نەبێ
دڵنیابە لەوەی
کە ئەم مارا ناوە بۆ ئێمە نابێتە جێی مەترسی
(دوپیرێ لەدواوە باوەش بە کۆردی-دا دەکا. هەرچوار گۆرانیبێژەکەش بەهەندێ گەمەو گاڵتە هەڵدەستن، خەریکی تاوڵەو یاری کاغەزن.. یارییەکی پڕ لە کاری عەنتیکەو فێڵاوی.)
کۆردی: (کت پڕ وەئاگادێتەوەو بەوپەڕی هێزەوە دەدوێ.)
دوپیرێ- ی ئازیز.. تۆ دەتەوێ تاقیم کەیتەوە
بەڵام من نەخۆشم دەزانم دەبێ چی بکەم
(هەوڵ دەدا لە بازنەی هەردوو باسکی دوپیری رزگاری بێ. ئەو دوو سستەرەی لە دواوەو لە پشت سەکۆکەوە وەستاون دێنە ناوەوەو هەردوو دەستی دوپیرێ رادەکێشن.)
دوپیرێ تۆ سەفەرکەو بڕۆ "کێن"
لەوێ باربارۆ- و -بۆزۆ- چاوەڕێتن
هەر ئێستا بڕۆو زوو سەفەرکە
تا ئێوارە چاوەڕێ مەکە
چونکە کە ئێوارە داهات
ئەوسا هەموو شتێك وەختی بەسەر دەچێ
<u>*دوپیرێ:*</u> (بەسۆزێکەوە.. هەروەك پێشوو لەسەر هەواو ئاوازی "ئاریا")
شالۆت.. گیانەکەم.. شوێنی من ئێرەیە
(دەکەوێتە سەر ئەژنۆو باوەش بە هەردوو قاچی کۆردیدا دەکا.)
چۆن ئەم شارە بەجێ بێڵم کە تۆی تێدایە
خۆشەویستم کۆردی.. مەنزڵی من والێرەدایە

(خۆی لەیاد دەکاو شێتانەتر کۆردی لەباوەش دەگرێ.جاڕچی بەسەری گۆچانەکەی پاڵێکی پێوە دەنێو پاشان هەر بەسەری گۆچانەکە لەزەوی دەدا)

ئێستاش میهرو شکۆمەندی..
دەگەن بەیەکدی
دەرهێنەرەکەمان وادەکا
کە کۆردی جوانو ئازا

جاڕچی: (پێی دەڵێتەوە) جا بۆ دەبێ رابکەم.؟

دوپیرێ: جابۆ دەبێ رابکەم
کە ئێستا ئەوەندەی بە بەرەوە نەماوە
(شێناتەتر دەست بۆ کۆردی دەبا)
ئێستا ئینگلیزەکان گەیشتوونەتە (دونکێرك)و
"تۆلۆن" ی بروسییەکان

جاڕچی: (بۆی راست دەکاتەوە)
"تۆلۆن" ی ئیسپانییەکان

دوپیرێ: ئیسپانییەکان "رۆسیلۆن" و "پاریس" یشیان گرت

جاڕچی: (بۆی راست دەکاتەوە) ماینس

دوپیرێ: مانیس لەلایەن بروسییەکانەوە ئابلووقە دراوە
"کۆندێ" و "ڤالنسینس" کەوتنە ژێر دەستی..
رووسییەکان

جاڕچی: (بۆی راست دەکاتەوە) نەمساوییەکان

دوپیرێ: نەمساوییەکان
هەر هەموو "ڤێندی" یەکانیش هەستاونەتەوە
(گەرمو گوڕتر.. شێتانەتر دەیگرێتە باوەش)
ناتوانن تاسەر هەر ئاوا بەرگە بگرن

ئەم خۆ هەڵکێش‌و کەللە رەقانە
ئەوانە کە بێ بیرو باوەڕو.. خاوەنی هیچ کەلتوورێك نین
نا ناتوانن هەروا بە پێوە خۆ راگرن
نا شارلۆت گیان.. من ئێرە جێ ناهێڵم
(لێی نزیك دەبێتەوەو سەر دەخاتە سەر کۆشی)
چاوەڕێی ئەو رۆژە دەکەم کە خەونی پێوە دەبینم
ئەو رۆژەی مێگەلەکەی مارا لەگۆڕ دەنرێ
بۆ جارێکی تر هەموو فەرەنسا
گوێ لە وشەی سەربەستی دەگرێ..
ئەو وشەیەی کە بڤەیە بوترێ
(دوپیرێ راست دەبێتەوە، هێشتا خۆی بەکۆردی- یەوە نووساندووەو هەوڵ دەدا
ماچی بکا.
کۆردی خۆی دەرباز دەکا، دوو سستەر لێی دێنە پێشەوەو فریای دەکەون، پاڵێك بە دوپیریە- وە دەنێن‌و کۆردی دەبەنە دواوەو دەیخەنەوە سەر تەختەکەی. مۆسیقاش کۆتایی پێ دێ.)

(18)
(ساد مەزاق بە میللەتانی دونیا دەکا)

ساد: (بەهاوارەوە.. روو دەکاتە مارا)

گوێت لێیە مارا..
سەربەستی
هەر هەموو خەڵکی، چی چاکە بۆ فەرەنسا، دەیخوازن
پاشانیش من لەتۆ نیشتمان پەروەرترم
هەر هەمووشیان ئامادەن لە پێناو شەرەفی فەرەنسا بمرن
هەر هەموویان..
هەر لە رادیکاڵی تا دەگاتە بێ لایەنەکان
بێ باکن لەوەی بۆنی خوێن بکەن
(هەڵدەستێتەوە)
هەموو لیبراڵی‌یە خوێن ساردەکان
رادیکاڵی‌یە تووڕەو گڕگرتووەکان
هەر هەموویان
بڕوایان بە بەرزییەتی‌و شکۆمەندی فەرەنسایە
تاسەر ئێسقان
مارا..
تۆ هەست ناکەی ئەم نیشتمان پەروەری‌یە
مل هوڕی‌و شێتی‌یە
من عومرێکە پاڵەوانبازییم بەلاوە خستووە
کاری من نی‌یە..
بۆ قارەمانەکان بەجێم هێشتووە
من نەك خەمی ئەم وڵاتە..
خەمی وڵاتانی هەموو دونیام فەرامۆش کردووە

کۆلمیه: (دەنگ هەڵدەبڕێو پەنجەشی بەحەواوەیە)

ئاگاتان لەخۆتان بێ

نەخۆشێك: (لەدواوە) بژی ناپلیۆنو گەلەکەی

(قریوەیەك لەدواوە)

کۆکۆل: (لەدواوە هاوار دەکا)

بژی..

هەر هەموو ئیمپراتۆو پاشاو قەشەو..

پاپاکان.. هەر بژین

(لەدواوە ناڕەزایی‌و غەڵبە غەڵبێك دێتە بەرگوێ)

پۆلیۆخ: دەبا هەر زۆرتربێ شۆربای روونو کراسی شێتەکان

رۆسینۆل: هەر بژی مارا

رۆ: هەر لە برەودا بێ شۆڕش

ساد: (لەنێو ئەو هەرایە دەنگ هەڵدەبڕێ)

ئاسانە.. دەتوانی وابکەی هەر دروشمەو زیندوو بێتەوە

جووڵەی جەماوەر هەر لە برەودابێ

بەڵام جووڵەیەکی نێو بازنەیەکی بەتاڵو داخراو

کە شەڕخوازانە بخولێتەوە

(لەدواوە فیکەو هەرایە.

نەخۆشێك لەسەر شێوەی بازنەیەك خول دەخواتەوە،

یەکێکی تر بە دوایدا.. یەکێکی تر

هەندێك لە برین پێچەکان بەدوایانەوە رادەکەنو دەیانگرن.)

ساد: من بڕوا بە ئایدیالیستەکان ناهێنم

ئەوانە بەکوێرە رێدا دەڕۆن

من بڕوام بە هیچ قوربانی‌یەك نی‌یە

با بۆ مەسەلەیەکی پیرۆزیش بێ
من تەنها بڕوام بەخۆمە.. خۆمو بەس
مارا: (بەتوندو تیژی دەڕوانێتە ساد)
بەڵام من وەك تۆ نیم.. گەلێ بڕوام بەشۆڕشە
ئێمە بووین تەختو تاراجی حوکمڕانەکانمان..
تێکو پێك شکاند
ژمارەیەکی زۆریشیان رای کردو قووچاندی
وەلێ ئێستا لەبری ئەوان
کۆمەڵێ کەسانی تر هاتوون
کە هەمیشە بۆ ئەوە ئامادە بوون
لەگەڵ ئێمە مەشخەڵو ئالا هەڵبگرن
وەلێ ئەوانیش ئێستا
خەون بەو رۆژە خۆشانەوە دەبینن کە بەسەرچوون
ئەمێستا ئاشکراو روونە
کە شۆڕشیان کرد بە داردەستی بازرگانو خواپێداوەکان
هەموو بۆرژواو سەرمایەدارەکان
کە چینێکی تازەو سەرکەوتوون
ئێمەش بووینەتە کەری ژێر بارو دەنقێنین
ئێمە..
ئێمەی هەمیشە مایە پووچ
لە مەیدانی هەموو گرەوێکدا دۆڕاو
چوارگۆرانیبێژەکە: کۆمەڵێ مەیمونی قەڵەو کە بەرگی بەریان
پارەی کاغەزە
لەحەوزی شامپانیاو براندی مەلە دەکەن
شەرابی هەمە تەرزە

ئەوان لەنێو پارەو دراودا
ئێمەش لەنێو قوڕو لیتاودا.. دەگەوزین
کۆمەڵێ زەلامی تەڵەکەباز کە لەغۆریلا دەچن
ئاواتەخوازن تەفرو تونا بین. ئاواتە خوازن
دەشێ خواپێداوەکان چەند پارچە زیەوییەکیان لەکیس بچێ
وەلێ ئێمەی دەست کورت هەر هەموو شتێ
ئەم شۆڕشە وێرانەیە
هەر دەڵێی خەراباتە
هەر یەکێ لەو ورگنانەش
بەدەست خواردنەوە لە فەلاکەتە
ئەوانە بیر لە هیچ شتێك ناکەنەوە
تەنها لەوەی خەڵکی بگوشنو بیچەوسێننەوە
وەلێ تەنها ئێمە دەدۆشن
جگە لەئێمە کێ دەڕووتێتەوە..؟

(19)

(یەکەمین هاندانی جاك رۆ)

رۆ: (باز دەداتە سەر تەختەیەكو هاوار دەكا)

دەست بەرە چەكەكەت

لە پێناو مافی خۆت بجەنگە

وەدەستی بێنە..هەرچیت گەرەكە

هەر ئێستاو دوای مەخە

ئەگینا دەبێ سەدەها ساڵ چاوەڕێ بیت

ئاگات لێ بێو سەیر كە..

بزانە گەورەكان چ پیلانێكت بۆ دەگێڕن

(نەخۆشەكان لە "رۆ" نزیك دەبنەوە.. لەو شوێنەی كە كورسی دادوەری تێدایە.)

ئالێرەش بێز لەئێوە دەكەنەوە

چونكە قەت ئەو پارەیەتان شك نەدەبرد

لە خۆتانا خەرجی بكەن

تافێربن چۆن بخوێننو بنووسن

هەر ئێوە تەنها..

پیاوی ئازاو بەجەرگی كاری ناقۆڵای شۆڕش بوون

كەچی ئەوان كە ئێوەیان دەدی

هەر هەموو لووتی خۆیان دەگرت

گوایە بەبۆنی چڵكو ئارەقەتان..

وەڕس دەبن

دەبێ ئێوەش خۆتان لێیان بەدووربگرن

تابۆیان نەكرێ بتانبینن

هۆ لەوێدا

لەنێو نەفامیو بۆنی ناخۆشدا
دەتوانن، بۆ لەدایك بوونی سەردەمێکی تازەدا
تادوا تنۆك بجەنگن
سەرلەنوێ..
بەهەمان کارە کۆنو قورسەکەی جاران هەڵبستن
لەوێش. لە بەرزایی.. لەنێو نواڵەی خۆردا
شاعیرەکان، بۆ تینو گڕی ژیان، گۆرانی دەچڕن
لە ژوورە زۆر رازاوەکان
لەو ژوورانەی پیلانی رەشیان تیا دەگێڕا
دەیەها تابلۆش بە دیوارەکانەوە هەڵواسرابوو
دەیەها تابلۆی جوان.. بە بەها
کەواتە هەستنەوە سەرپێ.. راپەڕن
بەرگری لە خۆتان بکەن.. چیتر لەژێر قامچییەکان رامەکشێن
هەستنەو بەرووپانا هەڵشاخێن
لێ گەڕێ با بتانبینن
کە ئێوە کەم نینو گەلێ زۆرن
(هەر چوار گۆانیبێژەکە لەنێو بانزەی نواندنەکەدا دەنیشنو بوتڵە شەرابێکیان پێیەو بۆیەکدی رەتی دەکەن. لەدواوەش دوو سستەر توند "رۆ" دەگرنو لەسەر سەکۆکە دەیهێننە خوارێ.)
<u>*کۆلمیە*</u>: (هەڵدەبەزێتەوە)
باشە بۆ دەبێ گوێ لەم قسانە بگرین
ئێمە کە زادەی سەردەمێکی نوێو پڕ رووناکین
ئیمرۆ هەر هەموو جەربەزەو شۆڕشگێڕین
بەڵام ئەوەیان خیانەتێکی رووتەو..
رێی پێ نادەین

جارچی: (فیکەیەکی لەبەرگوێ گران دەکێشێ)

ئەو قەشەیەی کە ئێستا گوێتان لێ گرتبوو

قەشەیەکی بەناوبانگە.. گەر نایناسن

ئەوە "جاك رۆ" ی بوو

(بە گۆچانەکەی ئاماژەیەك بۆ "رۆ" ی دەکا)

ئەو زاتەیە کە دەیەوێ ئایینێکی تازە..

بێنێتە کایە

بە سۆزێکی ئادەمیانە

وازی لە مینبەری کڵیسا هێنا

بە زمانێکی زۆر تووڕە

لە جادەو کۆڵانەکان دەچووە سەر سنووقی سابوون

وەك قەشەیەکی کارامەو پڕ ئەزموون

رەوان بێژانەو بە قسەی جوان..

هەمو خەڵکی دەوروژاند

بۆ نمونە دەیوت:

گەر دەتەوێ بەهەشتێك بنیات بنێی

مەچۆرە ئاسمان

بەڵکو وەرە فەرەنسا.. دەبا لێرە دروست بێ.."

"رۆ" ئەو زاتەیە کە لەنێو لەپیا

خەڵکی نان دەخۆن.. تێکڕا

ئەم دەزانێ چی دەوێ

وەلێ نازانێ دەبێ چی بکا

قسە گەلێ سادەو ئاسانە

وەلێ کردەوە پێ کردن گرانە

جابۆیە "رۆ" دوا بڕیاری خۆیدا

كە ببێ بە پەیمان هەڵگری ژان پۆل مارا
مارا– ی حەکیمو زۆر دانا
چونکە مارا ببووە وێنەی دووەمی عیسا
ئاشکراشە هەمو گاورێك بەچ سۆزێکەوە
سەیری ئازاری مەسیح دەکا
رۆ: (خۆی دەرباز دەکاو بۆ پێشەوە بازێك دەدا)
ئێمە داوا دەکەین..
هەموو دەرگای عەمبارەکانی گەنم بکرێتەوە
تابتوانین هەژاران تێرکەین
ئێمە دەمانەوێ..
خۆمان خاوەنی کارگەکان بین
(هەرچوار گۆرانیبێژەکە گوێ بۆ ئەو هەرایە شل دەکەن،
بەڵام هەر زوو بە زوو خۆیانی لێ گێل دەکەن. لەسەر دوا
چۆڕی نێو بوتڵەکە دەکەونە شەڕ)
ئێمە دەمانەوێ..
هەموو کڵێساکان ببنە قوتابخانە
تا بۆ دواجار بکرێ
شتێکی تیا فێربن کە خێری تێدابێ
(کۆلمێ دەستی خۆی دەگوشێو وەك کەسێك کە ناڕەزایی
خۆی پیشان بدا)
ئێمە داوا دەکەین هەر کەسێك چی لەتوانادا بێ
با پێی هەڵبستێ
بۆ ئەوەی ئەم جەنگە بۆ یەکجاری بوەستێ
جەنگێکی وا لەعنەتی
ئاشی ئەو جەنگەی..

لەبەرژەوەندی بازرگانو هەلپەرستەکاندا..
دەگەڕێ
هەر ئەو تەماعکارییە دەبێ بەمایەی چەندەها شەڕی تر
(کۆلمێ رووەو "ساد" دەچێو دەیدوێنێ، بەڵام "ساد"
گوێی پێ نادات.)
داوامان ئەوەیە..
ئەو کەسانەی ئاگری ئەم شەڕەیان هەڵگیرساند
خۆیان هەموو زەرەرەکەی بژمێرن
(هەر چوار گۆرانیبێژەکە لەسەر کارە عەنتیکەکانیان بەردوامن.)
دەمانەوێ هەر ئێستاو تا ئەبەد
مەسەلەی سەرکەوتنی مەزن
لەلایەن سوپای دلێرەوە
نەمێنێو.. هەتا هەتایە بسڕێتەوە
هیچ لایەك مەزنو گەورە نین
هەردوولا کۆمەڵێ پیاوی تۆقیون
کە لە ترسانا دەرپێیەکانیان پیس دەکەن
هەر هەمووشیان هەمان شت دەخوازن
بێ هوودە نەخرێنە ژێر گڵو
چیتریش بەدارشەق رێ نەکەن
کۆلمیە: (بەسەریا دەنگ هەڵدەبڕێ)
ئەمەیان ئەوپەڕی هەرەسو نوچدانە
چونکە هەر لەم ساتەدا
سەربازەکان لەپێناوسەربەستی خۆمانو هەموو دونیا
گیان لەسەر دەستان دەجەنگن
(بە توندی روو دەکاتە ساد)

ئەم دیمەنەیان لە شانۆگەریەکەدا نەبوو
ساد: (ئەویش دەدوێ.. بێئەوەی گوێ بەناڕەزایی کۆلمیە بدا)
ئافەرین.. جاك رۆ.. براڤۆ
زۆرت لێ دێ.. دەوری قەشەو مالۆ
چاکترین شێواز ئەوەیە ئیمڕۆ
لەژێر عەبای قەشەکەیدا..
جاڕ دەی بۆ شۆڕش.. جاگ رۆ
(دوو برین پێچ "رۆ" بەرزەفت دەکەنو دەیبەنە دواوە.
دوپیرێ زۆر شێتانە خۆی لە کۆردی نزیك دەکاتەوەو
دەستی بۆ دەبا.. بەڵام ئەم بێباکەو گوێی پی نادا.
نەخۆشەکانیش شێواوانە دێنە پێشەوە.)
رۆ: (لە کاتەی ك بە کورسی‌یەکە دەیبەتنەوە)
مارا وەختی خۆتەو هەل مەبوێرە
هەر ئێستا وەرە دەرێو
خۆت نیشانی خەڵکی بدە
وەرە دەرێو سەرقافڵەچی خەڵکی‌بە
ئەوان هەر هەموو چاوەڕێن
هەر ئێستا
چونکە ئەم شۆڕشە
وەك بروسکێك تەمەن کورتە
بۆ ساتەوەختێ
لەنێو رۆشنایی‌یەکی کوێرکەردا
هەموو شتێ دەسووتێنێ..
دەئایسێنێ

(20)

(ئاغای دی ساد بەر جەڵادە دەکەوآ)

(ڕۆ ئامبازێکی بۆ دەکا، کورسی‌یەکە هەر بە پشتی‌یەوە بەندە، بەرزەفتی دەکەن. پاڵ بە نەخۆشەکانەوە وەدەنێن تا بچنە دواوە. ساد بە شێنەیی دێتە نێو بازنەی نواندنەکەو دەدوێ، بەڵام بێ ئەوەی گوێ بەهاتو هاواری دەوروبەری بدا.)

__*ساد*__: مارا..

ئیمڕۆ ئەوان تۆیان گەرەکە
چونکە تۆ لە پێناو ئەواندا دەتلێیتەوە
ئەوان تۆیان گەرەکە
ئەو گۆزەیەش بە پیرۆز دەزانن کە خۆڵەمێشی تۆ دەگرێتەخۆی
بەڵام ڕۆژێك دێ بگەڕێنەوەو ئەو گۆزەش وردوخاش کەن
ئەوسا دەپرسن..
مارا.. ئەو مارا– یە کێ‌یە
مارا.. هەر ئێستا پێت دەڵێم
من چۆن لەو شۆڕشە دەڕوانم
ئەو شۆڕشەی خۆم تیا بەشدار بووم
(تادێ دواوەی شانۆکە هێمنتر دەبێتەوە)
ئەو کاتەی لە "باستیل" دەست بەسەر بووم
بووم بە خاوەنی بیروباوەڕی خۆم
هەرلەوێ پێ گەیشتمو فێری گەلێ شت بووم
وەك بڵێی ئارەقە دەرکەم
ئاوا بیروباوەڕ لەناخمەوە
لەژێر زەبرو شریخەی قامچی خۆمدا
دەهاتە دەر.. هەڵدەقوڵا

نەك هەر ئەوەندەو بەس..
تا دەهات لەگەڵ خودی خۆمدا رق ئەستوورتر دەبووم
دەشمزانی ئەو کەم زانینەم بەڵایە
بۆیە دەموت: دەبێ فێربم
هەر لەنێو تاریکی ئەو زیندانەو لە خەیاڵی خۆمدا
دەیەها نوێنەری دڕندە ئاسام دەخولقاند
دەیەها نوێنەری ئەو چینەی دادەڕماو دەمرد
کە تەنها لەنێو کەش و هەوایەکی شانۆ ئامێزانە
دەیان توانی هێزی خۆیان بخەنەکارو
هێشتا بوێرن خۆیان تاقی کەنەوە
چی چەپەڵی لەم چینەدا هەیە
توانیم هەر هەمووی.. زۆر بەوردی
بخەمە سەر کاغەزو بینووسمەوە
چی شەڕو وەحشی‌یەت لە ناخمدایە
توانیم لەرەگەوە دەریان بێنم
لە کۆمەڵگایەکی پڕ لە تاوان
چی تاوان لە خۆمدا شك دەبەم
توانیم ریشەکێشی کەم
تەنها بەم شێوەیە توانیم لەخۆمو
لەم سەردەمە تێ بگەم
چی تاوانی ناشیرین هەیە
کە پاڵەوانە خەیاڵی‌یەکانی خۆم پێی هەڵدەستان
منیش پێی هەڵسام
چی ئازارو ئەشکەنجەیە کە ئەوان پێی تلانەوە
منیش پێی تلامەوە

وەك ئەوان داركاری كرام.. بەسترامەوە.. چەوسامەوە
بگرە تا ئەم حەلەش..
پڕ بەدڵ حەز دەكەم ئەو شۆخە لە باوەش بكەم
(ئاماژە بۆ "كۆردی" دەكا كە لەم ساتەدا دەیهێننە پێشەوە)
كەلەویَ وەستاوەو بە پەرۆشەوە چاوەڕیَیە
لەوكاتەی كە من سەبارەت بە شۆڕش دەدوێم
لەو دەگەڕێم بە كەیفی خۆی داركاریم كا
بە قامچی دەستی هەموو گیانم هەلا هەلاكا.

(سستەرەكان "كۆردی" دەبەنەوە نێو "بازنەی نواندنەكە". "ساد" قامچی‌یەكی دەداتیَ كە چوار پێنج سەری هەیە. ساد كراسەكەی بەری دادەڕیَو پشتی رووتی دەكاتە كۆردی، وەستاوەو رووی لە جەماوەرە. كۆردی –یش لە پشتی‌یەوە وەستاوەو نەخۆشەكانیش لەدواوەڕا هێدی هێدی بۆ پێشەوە هەنگاو دەنێن. خانمان لەسەر سەكۆكەكەی "كۆلمیە" وەستاونو بەپەرۆشەوە چاوەڕێن.)

سەرەتا شۆڕشم بە هەلێكی چاك زانی
بۆ تەقینەوەی تۆڵەی گەورەو ترسناك
یان بۆ فیستیڤاڵێكی بەدرەوشتانەو بەرەڵڵا
بەر بەرەڵڵاتر لە دونیای نێو، خەونەكانم
(كۆردی لەسەرخۆ قامچی‌یەكە بەرز دەكاتەوەو رای دەوەشێنیَ.
ساد خۆی كووڕ دەكاتەوە.)
وەلیَ دوایی بینینم
كاتیَ خۆم لەهۆڵی دادگا دانیشتم
(شریخەی قامچی. ساد هەناسە بڕكیَیەتی)
نەك وەك جاران.. هەمیشە تاوانبار
بەڵكو وەك حوكم بە دەستێك
بینینم كە هەرگیز بەمن ناكریَ

زیندانی‌یه‌کان بخه‌مه ژێر ده‌ستی جه‌للادێك
(شریخه‌ی قامچی)
چیم له‌توانادا بوو کردم
ده‌رگای زیندانم بۆ خستنه سه‌ر پشت
یارمه‌تیم دان تا سه‌رفرازو ئازادبن
هه‌ر ئه‌وسا زانیم که من ناتوانم که‌س بکوژم
(شریخه‌ی قامچی. ساد واگران هه‌ناسه ده‌دا وه‌ك که‌سێك نه‌خۆشی ته‌نگه نه‌فه‌سی له‌گه‌ڵدابێ.)
گه‌رچی کوشتن..
ته‌نها به‌ڵگه‌یه‌ك بوو بۆ مانی من
که‌چی ئێستا
(شریخه‌ی قامچی. به‌هناسه‌یه‌کی سواره‌وه ده‌ناڵێنێ)
گه‌ر به‌س بیر له کوشتن بکه‌مه‌وه
ئه‌وه زاره تره‌ك ده‌بم
مانگی گه‌لاوێژ بوو که به‌م چاوانه دیم
له دێری "کارمیل" چ به‌زمێك ده‌گێڕن
چ تالأنی‌و دزی‌و فڕکان فڕکانێك
که‌وای لێ کردم له خه‌فه‌تانا دوو قه‌د ببمه‌وه
هه‌ر له هۆڵی دادگاکه بڕشێمه‌وه
(کۆردی ده‌وه‌ستێ.. زۆر گران هه‌ناسه ده‌دا)
هه‌موو شتێکم دی
هه‌رچی‌یه‌کی پێشبینیم کردبوو هاته‌دی
(ده‌که‌وێته سه‌ر ئه‌ژنۆ. کۆردی له‌به‌رده‌میا وه‌ستاوه)
گه‌لێ ئافره‌تم بینی به‌ده‌م راکردنه‌وه
ده‌ستو په‌نجه سوور.. به‌خوێنه‌وه

گەڵو گوونی بڕاوی پیاوان بەدەستەوە
(کۆردی دیسانەوە بە قامچی‌یەکە دایدەگرێتەوە. ساد دەناڵێنیو بە پیشەوەدا دەکەوێ.)
پاشان هەر دوای چەند مانگێکی کەم
(هەناسە سواری‌یەکە قسەی پێ دەبڕێ)
بۆ هەمیشەو بەردەوام
گالیسکەکان سیخناخ لە خەڵکی
رووەو قەنارەکان رادەبوردن
تەوری مل پەڕێنیش.. نەجارێك.. نەدوو.. نەهەزار جار
تاوێ بەرز دەبۆوەو تاوێ بەتاو دەهاتە خوار
(شریخەی قامچی)
گوایە ئەوەی دەکرێ تۆڵەیە.. بەڵام تۆڵە لەچی
ئای لە مەرگی وابێ مانا
چەند بە میکانیکی ئەنجام دەدرا
(لێدانێکی تر. ئەم وێك دێتەوە. کۆردی وەك رم بەپێوە وەستاوە)
ئای کە نامرۆڤانەو بێزارکەر بوو
قەت کەس بە قەد ئەوان لە کوشتنو بڕیندا
هونەرکار نەبوو
(شریخەی قامچی)
ئەمێستا مارا
(شریخەی قامچی. ساد گران هەناسە دەدا)
من چاك دەزانم مارا..
ئەم شۆڕشە بەرەو کوێ دەمانبا
(کۆردی بە هەناسەسواریو قامچی بەدەستەوە.. لەسەر سەری "ساد" وەستاوە. دوو سستەر لێی دەچنە پێشێو

بۆ دواوه رایدەکێشن. کۆردی خۆی بۆ شل دەکا،
دەڕواو قامچی‌یەکە بەدوای خۆیەوە رادەکێشێ. ساد
کەوتۆتە سەر ئەژنۆو هەر بەردوامە.)
بەرەو نەمانی مرۆڤ.. وەك زاتێکی تاك
تاهێدی هێدی دەتوێتەوە
دەخزێتە نێو ئەوانی تر.. یەك رەنگو یەك شێوە
ئیتر کەس بۆی ناکرێ..
هیچ شتێك بە خودی خۆی هەڵبژێرێ
ئەوساش دەبێ نکوڵی لە هەموو شتێکی زاتی بکرێ
دەمانبا رووەو لاوازی‌و ئیفلیج بوونێکی کوشندە
لەمەملەکەتێك کە هیچ پەیوەندی بەتاکەوە نامێنێ
ئەو مەملەکەتەی شوورەی پتەو دەبێ‌و
کەسێك ناتوانێ گەمارۆی داو بیگرێ
بۆیە دەگەڕێمەوە ئەو شوێنەی لێوەی هاتووم
منیش یەکێکم لەوانەی..
کەدەبێ بەدەستی ئەوان ببەزێ
جا لەنێو کارەساتی ئەم بەزین‌و داڕووخانە
دەمەوێ هەر بە هێزو توانای خۆم
چیم دەستگیر دەبێ وەدەستی بێنم
لەو قاوغەی خۆم دێمە دەری
لە هەموو ئەو شتانە رادەمێنم کە دەقەومێ
بێ ئەوەی تیایدا بەشداربم
سەیر دەکەم.. ورد دەبمەوە
تێبینی‌و سەرنجەکانیشم دەنووسمەوە
بەچوار دەوریشما، جگە لە کپی‌و خامۆشی، هیچی تر نابیستمەوە
بێدەنگی.. ماتی

(دەوەستێو گران هەناسە دەدا)
ئەو کاتەش کە نامێنمو فەنا دەبم
دەمەوێ هیچ شوێنەوارێك لەدوای خۆم جێ نەهێڵم
تا بۆم بکرێ ئەسەری بوونم بسڕمەوە
(کراسەکەی هەڵدەگرێ دەچێتەوە سەر کورسی یەکەی
خۆی لەسەرخۆ کراسەکە لەبەر دەکا)

(21)

(مارا- ی ئیرو بەستەزمان)

__مارا__: (کوورِ بۆتەوەو شەکەت دیارە)

سیمۆن.. سیمۆن

(وەك کوێرێك چاو لە مۆلەق دەڕوانێ)

ئەوە دونیا بۆ وا تاریکە

وەرە پێشەوە.. پارچە پەڕۆکێك تەڕکەو بیخەرە سەر تەوێڵم

خاولیەکی تر بێنەو بیخەرە سەر هەردوو شانم

من تێ ناگەم..

ئاخۆ لە گەرمانا خەریکە هەڵپڕووکێم

یان لەسەرمانا هەڵدەلەرزم

(سیمۆن بەسەر سەرییەوە وەستاوەو ئامادەیە.. زۆر بە قورسی

دەجووڵێ، دەستێك دەخاتە سەر تەوێڵی مارا، پارچە

پەڕۆکەکانی بۆ دەگۆڕێ، باوەشێنی لێ دەکا. نەخۆشەکان

لە پشت "بازنەی نواندنەکەوە" دانیشتوونو

ئەژنۆیان ناوەتە بەر سینەیان وێك هاتوونەتەوە.)

سیمۆن..

ئادەی بانگی "باز" بکەو بابێ

دەمەوێ بانگەوازەکەی پێ بنووسمەوە

بانگەواز.. بۆ هەموو گەلی فەرەنسی

(سیمۆن بە ترسەوە سەر رادەوەشێنێو دەست دەخاتە سەر دەمی.)

سیمۆن

کوا کاغەز.. کوا دەفتەرەکانم

هەر ساتێ لەمەوبەر لێرە دیمن

ئەوە پێم ناڵێی دونیا بۆ وا تاریکە

سیمۆن: (ئەو کاغەزانەی لێ نزیک دەخاتەوە کەلەسەر بۆردەکە بوون.)

ئەوەتا لێرەن.. ئەوەتا

بۆ تۆ نایانبینی مارا

مارا: ئەی کوانێ مەرەکەب

کوا قەڵەمەکەم..؟

سیمۆن: (ئاماژەی بۆ دەکا)

ژان پۆل ئەوەتا قەڵەم لەبەردەستتە

ئەوەتا مەرەکەبەکەش. هەردووکیان.. ئەوەتا

لەشوێنی هەمیشەیی خۆیان

ئەو تاریکی‌یەش هیچ

پەڵە هەورەو بەر خۆری گرتبوو

یا دەشێ چرە دووکەڵ بووبێ

چونکە ئەوان ئێستا

چی لاشەی کوژراوەکان هەیە دەیسووتێنن

(سەدای ئۆرکێستراکە بەرز دەبێتەوە. هەر چوار گۆرانیبێژەکەش دێنە پێشەوە.)

چوار گۆرانیبێژەکە: (لەگەڵ ئیقاعی مۆسیقاکە دەکەونە گۆرانی چڕین.)

مارا- ی پیرو بەستەزمان..

ئەوان دەیانەوێ راوت بکەن.. بتهەنجنن

سەگە بەرەڵلاکانیان تاوداوەو..

کون بەکونی شار دەپشکنن

هەر دوێنێ بوو توانیان نووسینەکانت بدڕن

ئێستاش لە ناوونیشانی ماڵەکەت دەپرسن

مارای پیرو کەنەفت ئێمە بڕوامان بەتۆ هێناوە

تۆیەك كە ناسرەویت.. بۆ ئێمە هەر دەنووسیت
ئەوەتا چاوانت دەڵێی گۆمی خوێناوە
وەڵی ئەو كاتەی تۆ هەر دەنووسیت..
ئەوان وەك سەگ هەر بە دواتەوەن
زرمەی پۆستاڵ لەسەر قاڵدرمەوە..
دەرگاكەت بەیەك دادەن
(كۆرسیش بەشدار دەبێ)
مارا ئێمە هەژارینو هەر بە هەژاریش دەژین
مارا بەسە.. چیتر وا مەكە چاوەڕێ بین
ئێمە مافی خۆمان دەوێ..
بێ دەربەست لەوەی چۆن دەبێ
ئێمە شۆڕشی خۆمان گەرەكە..
بێ دواخستن.. هەر ئێستاكێ
(مۆسیقاكە كۆتایی دێ. گۆرانیبێژەكان دەگەڕێنەوە
دواوە. نەخۆشەكان پەردەی شانۆ دادەدەنەوە)

(22)

(دووەم دەمەتەقآی نیَوان کۆردیو دوثیرآ)

(سستەرەکانو دوپیری خۆیان سەرقاڵ کردووەو خەریکی "کۆردی" ین.. بەیەکەوە بەرزی دەکەنەوە.. سستەرەکان جلو بەرگەکەی بۆ ڕێك دەخەنو شەفقەکەی دەنێنەوە سەری جاڕچی دێتە پێشەوەو سێ جار ب گۆچانەکەی لە زەوی دەدا.)

__جاڕچی__: (چەند جارێك فوو بە فیقەنەکەدا دەکا)

ئێستاش دوای ئەوەیکە ئەم هەموو کارە جەرگبڕانەمان

خستە بەرچاوتان

بالایەك لەدیوەکەی تری ژیان بکەینەوە

دەبا تۆزێ سەیری دیوە رۆشنەکەی

راستە ژیان ستەمو ناخۆشیو بەڵایە

مەینەتیو مەرگو.. گرانەتایە

بەڵام لەگەڵ ئەو هەموو مەرگەساتە

یاسایەکی گشتی هەیەو هەر لە برەودایە

ئەویش ئەوەیە تامو لەزەتی خۆشەویستی

هەم دەستوورەو هەم یاسایە

ژیانیش بەتەنها رقو توڕەییو مەرگەسات نییە

بەڵکو ئەوینی رۆح پەروەرانەشی تیایە

هەر بۆ نموونە: سەیرێکی ئەم جووتە بکە

ئای لەو ئەوینە پاكو بێلەکە

(بەیارمەتی سستەرەکان کۆردی دەبەنە ناوەڕاستی شانۆکە.

دوپیری باسکی تێوە دەئاڵێنێ.

جاڕچی بە گۆچانەکەی ئاماژەیەکی بۆ دەکا)

ئەم بەقژ جوانو ڕێك تەسریحەکراو

(ئاماژە بۆ قژی دەکا)
روویەکی پاك.. سەرنج راکێش.. مەیلەو زەردباو
(ئاماژە بۆ سیمای دەکا)
چاوانی پڕ بریقەی ئەسرین تیا قەتیس ماو
(ئاماژەی چاوانی دەکا)
لێوانی گەییو.. پڕ تەزووی شەکراو
کە بێ دەنگ دەگرین
بۆ فریاد رەسێك بیانپارێزێ..
غیرەتی پیاو
(ئاماژە بۆ لێوانی دەکا)
ئەو هەموو ئامێزگرتنەش دەیسەلمێنێ
کە سۆزی ئەم بۆ کۆردی.. خەریکە بیسووتێنێ
(ئاماژە بۆ دوپیرێ دەکا. لەم کاتەدا پێیەکانی کۆردی
بەرز دەکاتەوەو پێڵاوەکانی ماچ دەکا. پاشان بە
بارانە ماچێك قاچی کۆردی دەشواتەوە. بەڵام
پاڵێکی پێوە دەنێ.)
سەیری.. دوپیرێ
چەند بەجوانی.. چەند ئاسایی دێتو دەچێ
(دوپیرێ سەنگی خۆی ون دەکاو زۆر بە ناشیرینی قوناو قون دەکەوێ، بەڵام دەست بەجێ راست دەبێتەوەو بەشێوەیەکی زۆر گاڵتەجاڕانە لەبەردەم کۆردیدا هەندێ رەفتاری عاشقانە دەنوێنێ.. کەچی ئەم وەك ئەوەی بێزی لێ بکاتەوە روو وەردەگێڕێ.)
سەیری کە چۆن لەسەر ئیقاعی سۆزو ئەوین
دڵی لێ دەدا.. وا بە تاوو تین
(ئاماژە بۆ سینەی دوپیرێ دەکا)

دەی بابەیەکەوە تێر بڕوانین
بڕوانینە توانەوەی خوێنی دوو دڵی پڕ ئەڤین
ئەڤینی راستو پڕ لەتین
بەر لەوەی سەریان لە ملیان جیاکەنەوە
بکرێن بە خۆراکی مەرگی ناشیرین
(ئۆرکستراکە مۆسیقای "کۆردی" دەژەنێ. دوو دڵەو
رادەمێنێ، بەدوای قسەکانی خۆیدا دەگەڕێ.)
(جاڕچی قسەکانی بیردەخاتەوە)
جاڕچی: رۆژێ دێ ئەو خەونە بێتەدی
کۆردی: (لەسەر نەزمو هەوای "ئاریا")
رۆژێ دێ ئەو خەونە بێتەدی
وای لێ دێ مرۆڤ لەگەڵ خۆیو خەڵکی دی
ئاشتو ئاشنا بێتەوە
لەوپەڕی رێکیو تەبایی بژی
دوپیرێ: (دەستو باسکی کۆردێ بەماچ دادەگرێتەوە)
ئەو رۆژە دێ دەبێ بێ
(دەست بەقژی دادەهێنێ.. لەسەر هەوای "ئاریا" گۆرانیدەچڕێ.)
کە کۆمەڵگا هەموو هێزی بۆ ئەوە تەرخان دەکا
تا مرۆڤ بپارێزێو بەرگری لێ بکا
تا هەر کەسەو سەربەستی خۆی وەدەست بێنێ
ببێتەوە خاوەن خودی خۆی
ئەو مرۆڤەی کە هەرچەندە تێکەڵ بەوانی تر دەبێ
(دەستێك بۆ ژێر کراسەکەی کۆردی درێژ دەکا. کۆردی
ناهێڵێو لێی دوور دەکەوێتەوە.)
بەڵام بەتەنها گوێ لە دەنگی نێو زاتی خۆی دەگرێ

جا هەر بەم پێیە سەربەست دەبێ
(دوپیرێ دەیەوێ نێو دەمی کۆردی ماچ بکا. کەچی ئەم لێی دوور دەکەوێتەوە.)
<u>*کۆردی*</u>: کۆمەڵگایەك درووست دەبێ
کە تیایدا هەموو مرۆیەك بڕوای ئەوەی پێ دەکرێ
خۆی حوکمی خۆی بکاو.. نەترسێ
<u>*دوپیرێ*</u>: (کۆردی دەگرێو زۆر بە توندی لە ئامێزی دەگرێ)
رۆژێك دێ..
لەسەر رێکەوتنێکی بنەڕەتی
دەستوورو یاسایەك بەرپابێ
کە هەموو جیاوازییە سروشتییەکانی مرۆڤ
(کۆردی بە پشتدا دەڕواو دوپیرێ دوای دەکەوێ.)
دەکەوێتە نێو بازنەی سیستمێکی باڵاو پیرۆزتر
(هەناسە سوارە)
تاکو هەر هەموویان..
بام لە وزەی لەشو بیریشدا جیاوازبن
لەژێر سایەی یاساو رێکەوتنێکی رێگە پێ دراو
هەر هەموو وەك یەك لەکاروانە مەزنەکە..
بەشدار دەبن
(هەناسەی حەوانەوە دەدا، پاشان شێوەیەکی زۆر لەبارو گونجاو وەردەگرێ تا هەموو بەیەکەوە تابلۆیەکی رەنگین بسازێنن.)

(23)

(ئەو درۆیانەی کە دەیکەن)

(مارا لەشوێن خۆی بەرز دەبێتەوە. سستەرەکانیش کۆردی دەبەنە دواوە. دوپیرێ دوای دەکەوێ.)

<u>*مارا*</u>: هەرچی‌یەکی کە دەیڵێن: سەبارەت بە مەملەکەتی خەیاڵی

مەملەکەتی فەڕو بەرەکەتو تەبایی‌و یەکسانی

سەرتاپا درۆیەو دوورە لەراستی

قەت رۆژێ نایە دەوڵەمەندەکان..

بەسانایی واز لە موڵكو ماڵی خۆیان بێنن

هەر ئاوا بە ویستی خۆیان دەسبەرداری ماڵو سامان بن

خۆ ئەگەر رۆژی لەرۆژان.. لێرەو لەوێ

بە حوکمی زرووفێکی تایبەتی

وای لێبێ دەسبەرداری کەم شتێك بن

ئەوە بزانە وا ناکەن تا لەوە دڵنیا نەبن

کە رۆژێ دێ..

هەرچی‌یەکیان لەدەست چووە بێتەوەجێ

لەوانەشە واتە واتێك بەنێو، خەڵکی‌دا بلاوکەنەوە

بڵێن: کرێکاران رۆژانەیان بەرز دەبێتەوە

ئاشکرایە بۆ..

(لە پشت پەردەکەوە نەخۆشێك سەر دەردێنێ کە لەناوەوە دەکرێتەوە.)

چونکە ئەوان لەوە دڵنیان کە ئەم کارە

بەرهەمو هەم داوای خەڵکی زیاتر دەکا.

سەدبارە

هەر بەم پێیە گەنجینەی زێڕینی دەوڵەمەندەکان

تادێ پڕتر دەبێ

قەتیش لەو بڕوایەدا مەبە
بێ زەبری گرەو لەوان ببەیتەوە
(نەخۆشەکان بەدوای یەکدیدا راست دەبنەوەو
لەسەرخۆ بۆ پێشەوە هەنگاو دەنێن، ورد گوێ
دەگرن. کۆردی لەسەر سەکۆکەی خۆی رادەکشێ.
دوپیری بەسەریا دەچەمێتەوە.)
نەکەن بێڵن دەستخەڕۆتان کەن
هەتا گەر گڕی شۆڕش بۆ یەکەمجار بکوژێتەوە
ئەوان زۆڵن. پێتان دەڵێن:
ئێستا هەموو شتێك لەجاران چاکترە
هەتا گەر کەسیش نەبوونی پێوە دیار نەبێ
سەیر نییە..
چونکە ئەوان دەزانن چۆن بیشارنەوە
هەتا گەر تۆزێ زیاتر پارەت دەست کەوتو
توانیت گەلێ شتی تازەو بەلام بێ کەڵك بکڕیت
ئەو شتانەی لەکارگە تازەکان دروستی دەکەن
بە زۆریش بەسەرو کۆکڵی ئێوەی دادەن
هەتا گەر وات هاتە بەرچاوان
کە تۆ حاڵت باشەو پترت هەیە لەجاران
دەستخەڕۆ مەبە..
چونکە ئەوەیان تەنها دروشمێکی ئەوانە
ئەوانەی هێشتا هەزار ئەوەندەی تۆ
بەرباخەڵو گیرفانیان گرانە
(نەخۆشەکانو هەر چوار گۆرانیبێژەکە بە هێمنی بۆ
پێشەوە هەنگاو دەنێن.)

نەكەن باوەڕیان پێ بكەن
كە باوكانە دەست دەخەنە سەر شانتانو
پێتان دەڵێن:
ئەم جیاوازییە هیچ نییەو ئەوە ناهێنێ لێ بدوێین
هیچ شتێكیش شایستەی ئەوە نییە
لە پێناویدا بەشەڕبێن
(كۆلمیە راڕاو ناڕەحەتە.. سەیرێكی دەوروبەری
خۆی دەكا.)
چونكە گەر بڕوایان پێ بكەن
(روو دەكاتەخەڵكەكە)
بەتەواوی دەبنە سەردارو گەورەی ئێوە
ئەوسا ناتوانن لەنێو كۆشكە مەڕمەڕیو
بانقە لە گرانێت بنیات نراوەكان
هیچ زەفەرێكیان پێ ببەن
هەر لەوشوێنەی كە خەڵكی تیا تاڵان دەكەن
هەر بەناوی ئەوەی..
گوایە شارستانییەتیان بۆ دێنن
(كۆلمیە سەكۆی خۆی جێ دێڵێو بەپەلە رووەو "ساد" مل دەنێ. قسەی بۆ دەكا.. بەڵام "ساد" گوێی پێ نادا.)
وریای خۆتان بن..
چونكە هەر كاتێ عەقڵیان گرتی
رووەو مەیدانی جەنگ دەتان نێرن
تاپارێزگاری زێڕو زێوی ئەوان بكەن
(ساد بەرزدەبێتەوەو رووەو بازنەی نواندنەكە دەچێ.)
كە هەمیشە چەكیان لەبرەودایە

جار لەدوای جار چاکو پێشکەوتووتر
لەژێر سایەی زاناو کراوەکان
تادێ بەربادو کوشندەو ترسناکتر
تاوای لێ دێ بەتەنها ئیشارەتێك
ملیۆنەهای وەك ئێوە لەتو پەت دەبێ
ساد: تۆ کە لەنێو ئەو حەوزە راکشاویت
ئەوەندە خۆت خوراندووە.. دەڵێی نقومی خوێناویت
سەیری هەموو لەشت بڵقەو.. چۆن ئاوساویت
(کۆلمیە بە رەزامەندیەوە سەر دەلەقێنێو دەگەڕێتەوە سەر سەکۆکەی خۆی.)
تۆ کە ئەم حەوزەت کردووە بە دونیای خۆت
لێی راکشاویت
هێشتا لەو بڕوایەدای کە دادپەروەری..
شتێکی بەرکەماڵ بێ
هێشتا لەو بڕوایەدای هەر هەموو خەڵکی وەك یەك بێ
هێشتا لەو بڕوایەدای کە هەموو کارو پیشەیەك
لە بەهایدا هاوتاو..
وەك یەك جێی رەزامەندیو بایەخ بێ
هێشتا لەو بڕوایەدای کە هیچ مرۆڤێك نایەوێ
لەهاوەڵەکانی دەوروبەری گەورەتربێ
تۆ بیرتە گۆرانییە کۆنەکە چی دەڵێ..؟!

(24)

(طؤرانىو ثانتؤمايميَك بةمةبةستى نةوازش)

بۆ چەوسێنەرو سوود وەرگران

(هەر چوار گۆرانیبێژەکە پانتۆمایمێك ئەنجام دەدەن کە تیایدا بە هاو نرخی هەموو ئەو شتانە دەردەخەن کە "ساد" ناویان دێنێ.)

ساد: **ئەم کابرایە هەمیشە بەلەزەترین کێك‌و.**

ئیشی هەویرمان بۆ دەکا

دووەمیان: لە لەش شێلاندا هیچ هاوتای نییە

سێیەمیان: کەس وەك ئەو قژ رێك ناخات

چوارەمیان: براندی ئەو.. ئیمپراتۆر خۆی دەیخواتەوە

پێنجەمیان: چی هونەری رەوانبێژی هەیە دەیزانێ

شەشەمیان: چی گوڵە باخی دەگمەن‌و جوانە دەیڕوێنێ

حەوتەمیان: چ خواردنێکی نێو کتێبان هەن..

ئەم چاك دەیزانێ

هەشتەمیان: چی بەرگی جوان‌و بێ عەیبە.

بۆتی دەدوورێ

تۆلەو بڕوایەدای کە ئەو هەشت کەسە شادبن

گەر هەر یەکێکیان بتوانێ بەرز بفڕێ

بەڵام بەر لەوەی ئەوەندە بەرز بێتەوە

لەڕێی چوونیدا بەرەو کەعبەی یەکسانیی

چەندەها جار ساتمە بکاو بەربێتەوە

لەو بڕوایەدای شادبن..

گەر هەر یەکێکیان ببێ بە هەڵقەیەکی زۆر چووك

لە زنجیرێکی زۆر درێژو پۆڵایین

هێشتا لەو بڕوایەدای کە بلوێ

هەموو مرۆڤایەتی یەکدی بگریٚ
لەوکاتەی کە دەبینیت چەند زەلامێکی ئایدیالیست
کە بەوپەڕی تەبایی یەکدیان گرتبوو
کەچی ئێستا بوونەتە دوژمنی یەکدی
ئامادەشن لەبەر شتی زۆر هیچو پوچ
یەکتری قەلاچۆکەن
مارا: (راست دەبێتەوە)
وەلیٚ مەسەلە هەر تەنها شتی پڕو پوچ نییە
مەسەلە.. مەسەلەی بیروباوەڕە
سەبارەت بەهەموو شۆڕشێکیش زۆر ئاساییە
کەجیٚی راڕاو تەڵەکەبازو ترسنۆکەکان نەکاتەوە
(پانتۆمایمەکە کۆتایی دیٚ. مارا لەنێو بانیۆکە بەپێوە دەوەستیٚ.)
ئێمە ناتوانین شتێکی تازە بنیات بنێین..
گەر کۆنەکەیان نەڕمێنین
هەرچەندە ئەم کارە لای ئەوان ترسناکە
ئەوانەی قاچیان لیٚ راکێشاوە
بە هەموو شتێك رازین
ئەوانە راڕایی دەکەن بە جبەو عەبا
خۆیانی پیٚ دادەپۆشن
گویٚ رادێرن..
گوێتان لیٚیە لەودیو دیوارەکانەوە
چۆن پیلان دەگێڕنو بەدزییەوە دەچرپێنن
(مارا لەنێو بانیۆکە دێتە دەریٚو بە دەوری "بازنەی
نواندنەکە" دا دەخولێتەوە.. بەڵام قاچی تێکەڵو
پێکەڵ دەبیٚ هەروەك بلٚیٚی ببووریٚتەوە.

هەندێ لە برین پێچەکان دەیگرنو دەیخەنەوە ناو بانیۆکەی)
دەیانبینێ چۆن لە هەموو شوێنێکدا خۆیان دادەنووسێنن
چاوەڕێی هەڵیکن تا دەست بوەشێنن
<u>*چوار گۆرانیبێژەکە*</u>: (بەدەم مۆسیقاوە، هەریەکەو بەتەنیا، وادەدوێ وەك ئەوەی قسە لەگەڵ یەکێکی تربکا.. بەدەم قسەوە بەنێو یەکدیدا دەسووڕێنەوە.)
ئەوە حوکمڕانەکان چییان بەسەرهاتووە
چی قەوماوە.. چی بووە
حەز دەکەم بزانم هەست بەچ دەکەن
هەست دەکەن کێیان کەر کردووە
ئەوان بە ئێمەیان وت:
ئیتر ئازارو ئەشکەنجە تەواو
بەڵام هەموو کەسێکیش چاك دەزانێ
کە هەمان ئازار هەر لە برەودایە
پاشاش نەما.. ماڵئاوا
قەشەکانیش ڕەویان کرد
خانەدانەکانیش هەر هەموو نێژران
ئەی کەواتە دەبێ چاوەڕێی چی بین..؟

(25)

(دووةم سةردانى كؤردى)

(سستەرەکان کۆردی ڕێك دەخەنەوەو دەیهێننەوە پێشەوەی شانۆکە. دوپیرێ بەدوای دەکەوێ. مارالەنێو بانیۆکەی ڕاکشاوەو چاوەڕێیە. سیمۆن پەڕۆکەکانی سەر توێڵی بۆ دەگۆڕێ. ساد لەبەردەم کورسی‌یەکەیدا وەستاوە.. دەستی بەرز کردۆتەوە وەك کەسێك بیەوێ لەشتێك بدا. سستەرەکان لەدواوەی وەستاونو ئامادەن بەمەبەستی یارمەتی، دەست بدەنە بەرپشتی. دوپیرێ دادەنیشێ. هەر چوار گۆرانیبێژەکە لەبەردەم مۆسیقاژەنەکان وەستاون. جاڕچی بە گۆچانەکەی ئاماژەیەك بۆ کۆردی دەکا.. ئەمیش دەست دەجولێنێ وەك ئەوەی بیەوێ لەشتێ بدا یان چەپڵە لێ بدا.. پاشان جاڕچی سێ جار بە گۆچانەکەی لەزەوی دەکوتێ. ئۆرکێستراکە مۆسیقای "کۆردی" دەژەنێ.)

<u>***جاڕچی***</u>: ئەوەتا شارلۆت کۆردی.. ئەمەیان جاری دووەمە..

کە هەوڵی‌داوە

ئەوەتا دەیبینن لەبەرقاپی‌یەکەی مارا وەستاوە

(ئاماژەیەك بۆ کۆردی دەکا. سیمۆن خۆی قیت دەکاتەوەو

چەند هەنگاوێك ڕووەو لای کۆردی مل دەنێ.)

<u>***کۆردی***</u>: (بەهێمنی)

من بۆ ئەوە هاتووم

کە ئە نامەیەم بۆبگەیەنم

(نامەیەك لەژێر سینە بەستەکەی دەردێنێ.)

دووبارە تکاشم ئەوەیە

کە مارا خۆی لێم وەربگرێ

(ڕاڕایە)

من زۆر ناشادم

بۆیە هەقی خۆمە داوای یارمەتی ئەو بکەم

(کۆردی دەست درێژ دەکا تا نامەکە بدا بە سیمۆن سیمۆن شڵەژاوەو چەند هەنگاوێك بەرەو لای کۆردی دەچێ.. دەگەڕێتەوە دواوەو پەڕۆکەکەی سەر نێوچەوانی مارا دەگۆڕێ.)

کۆردی: (بەدەنگێکی بەرز دووبارەی دەکاتەوە)

من مافی خۆمە داوای یارمەتی لەو بکەم

(کۆردی دەست درێژ دەکا. سیمۆن بەدەمارگرژی‌یەوە

لەوناوە دێتو دەچێ، پاشان رووەو کۆردی رادەکاو

نامەکە لە دەستی رادەپسکێنێ.

مارا: سیمۆن.. ئەوە کێیە لەبەردەرگا..؟

(سیمۆن لەنێوان کۆردیو مارا- دا بەڕاڕاییو شڵەژانێکەوە

دێتو دەچێ.)

جاڕچی: (بۆی دەڵێتەوە)کچێك لە "کێن" ەوە.. دەڵێ: من رێبوارێکم

نامەیەکی پێیە.. دەڵێ: من تکا خوازو هانابەرێکم

(کۆردی بەپێوە وەستاوەو تەواوێ شەکەت دیارە. دوپیرێ

راست دەبێتەوەو باسك لەناو قەدی‌یەوە دەئاڵێنێ.

هەردوو سستەرەکە نزیك دەبنەوەو کۆردی دور دەخەنەوە.)

سیمۆن: (تووڕەو پەشۆکاوە)

ناهێڵم کەسێك بێتە ژووری

ئەو هەموو خەڵکە دەمار گرژو دەم بەهاوارە

جگە لە دەردەسەری دەبێ چیتر بن بۆ ئێمە

هەروەك بڵێی لە دونیا تۆ هیچ ئیشێکی دیکەت نەبێ

تەنها ئەوە نەبێ..

کە ببیت بە قەشەو پزیشكو پارێزەریان

(سیمۆن نامەکە دەدڕێنێو پارچەکانی

دەخاتەگیرفانی بەرکۆشەکەی. پارچە پەڕۆکێك
تەڕ دەکاو دەیخاتە سەر شانی مارا.)
ساد: (بەرەو "بازنەی نواندنەکە" هەنگاو دەنێو لە نزیك بانیۆکە دەوەستێ.
لەگەڵ ئیقاعی مۆسیقاکە.)

کەواتە کار بەم چەشنەیە.. مارا
ئەم کچە ئاوا لە شۆڕشەکەت دەگا
وەك ئەوەی... ئەوان ددانیان ژان بکا
کەواتە دەبێ یەکێك هەبێ
ددانیان بۆ بکێشێ
(چوار گۆرانیبێژەکە بە پانتۆمایم دەوری ئەو کەسانە دەبینن
کە ساد ناویان دەهێنێ. پانتۆمایمەکە لەسەرخۆیە،
کۆمەڵێ جوڵەی چڕو پڕ کە ئازارو تلانەوە دەگەیەنێ.)
ئەوان کە شۆرباکەیان سووتاوە
داوای شۆربایەکی بەتامتر دەکەن
ژنێك کە مێردەکەی کورتە بالآیە
داوای بالآ بەرزێك دەکا
پیاوێك کە ژنەکەی زۆر لاوازە
داوای یەکێکی خڕو خۆڵتر دەکا
پیاوێکی تر پێلآوەکانی زۆر تەنگن
کەچی دەڵێ: پێلآوی دراوسێیەکەم پڕ بە پێمن
شاعیرێك کە دەنقێنێو شیعری بۆنایە
نائومێدانە بەدوای بیرۆکەی نوێدا عەودالە
یان ماسی گرێك چەندەها قولاپ هەڵدەدا
وەلێ بۆ ماسییەك قولاپەکەی قوت نادا
جا بۆیە هەر هەموویان دێنە پاڵ شۆڕش

هەر یەکەو واشی بۆ دەچێ
کە شۆڕش هەموو شتێکی پێ دەبەخشێ:
ماسی
شیعر
جووتێك پێڵاو
ژنێکی تازە
مێردی نوێ
نایابترین شۆربا لە دونیا
هەر بۆیەشە بەرووی قەڵاکاندا
وەك ڕەشەبا دەلوورێنن
وەلێ ئەوەتا..
هەموو شتێ لە شوێنی خۆیەتی وەك جاران
کەس ماسییەکی پێ نەگیرا
شیعرەکانیش بێ تامو گەنیو
پێڵاوەکانیش تەنگتر
لەنێو پێخەفەکانیش.. هاوسەرێك بۆن دڕنو داڕزیو
شۆرباش سووتاو
هەموو ئەو پاڵەوان بازییەش.. لەگەڵ ئاوەڕۆی زیرابەکان ئێمەشیان برد
چاکە.. دەتوانین ئەم حەکایەتە..
بۆ ئەوەی داهاتوو بگێڕینەوە
بە مەرجێك.. گەر ئەوەمان لێ وەپاش کەوێ
(مۆسیقاکە بە ئیقاعێکی روباعی دەشکێتەوە. بەڵام بە
هەوایەك غەمگینانە.)
چوارگۆرانیبێژەکە: (هەر کەسەو شوێنی خۆ دەگرێ)
مارا.. مارا هەر هەمووی بێ هوودە بوو بۆ تۆ

تۆیەك كە جەستەت پشكنیو چوویتە نێو مێشكی مرۆ
بیهوودە بوو.. تۆیەك كە بەو هێزە زۆرە..
تەقیتەوە
چونكە چۆن بۆت دەكرێ لەو نەخۆشییە پاك بیتەوە
مارا.. مارا.. كوانێ ڕێچكەو ڕێبازەكەت
یان هەمووی ون بووە لەنێو حەوزەكەت
لە هەموو لایەكەوەش هەر دوژمنەو تێت ئالاوە
ئەو خەڵكە، بێ تۆ، هیچ گرەوێك ناباتەوە
(مارا ماندووەو لەسەر تەختەكە "بۆردەكە" رادەكشێ.)
مارا.. مارا. ئاخۆ دەتوانیت بۆمانی شیكەیتەوە
چۆن جارێكیان بەم بیرە پاكو ڕۆشنە تەقیتەوە
یا ئەم نەخۆشییە تەواوێ لەگۆی خستوویت
بیریشت بزر..
كەتۆ لەژێر تەباری تاریكی شەودا كەوتوویت
(مۆسیقاكە ئیقاعێكی درامیانەو بەخوڕەم وەردەگرێ
مارا گەرمە "تا" كەی بۆ هاتۆتەوە. سیمۆن
دەست دەخاتە سەر نێوچەوانی، باوەشێنی لێ
دەكا.. پەڕۆكەكەی بۆ دەگۆڕێ.)

(26)

(رووناكانی تری مارا)

(هەر هەموو شانۆكە زرمەی دێ.. جمو جوڵێكی لەڕادەبەدەر. كۆمەڵەی پانتۆمایمەكەو گالیسكەیەك وەدەر دەكەون. ژنو پیاوێك گالیسكەكە رادەكێشن كە دەوری دایكو باوكی مارا دەبینن. گالیسكەكەش كۆمەڵێ زەلامی تێدایەكە دەوری پیاوانی زانستو سوپاو كڵێساو دەوڵەمەندە تازە پێكەوتووەكان دەبینن. قەشە بۆ پیرۆزی دەستی موبارەكی بەسەر سەری كابرایەك دادێنێ كە توورەگەیەك زێڕو زیوی بەدەستەوەیەو بە تاڵانی لە دەوڵەمەندەكانی سەندووە. دەیەها زڕەو پۆلیەی سەرەتایی‌و مەدالیا سەر سینەی كەسانی نێو گالیسكەكەی رازاندۆتەوە. جلو بەرگیان تا ئەوپەڕی سەیرو سەمەرەن)

مارا: (راست دەبێتەوە)

ئەوەتا هاتن

گوێیان لێ بگرن

چاك لێیان ورد ببنەوە

كۆمەڵێ زەلام یەكیان گرتووە

ورد گوێ بگرن

چاك بزانن

بەڵێ گوێم لێتانە

هەمو ئەو دەنگانەی لەمەوبەر گوێم لێ بوون

بەڵێ هەر هەمووتان دەبینم

هەمان ئەو دەمو چاوانەی كۆن دەمناسین

(دەنگو هەراكە بەردەوامە.)

جاڕچی: (بە گۆچانەكەی زەوی دەكوتێ)

خوشكان.. جوامێران.. تكا دەكەم بێ دەنگ بن

با گوێ لەو زاتانە بگرین..

بابزانین چی‌یان پێیەو.. چی هەڵدەڕێژن
(ئاماژەیەك بۆ كەسانی نێو گالیسكەكە دەكا)
ئا سەبارەت بەم پیاوە.. با بیناسین
(ئاماژەیەك بۆ مارا دەكا)
ئەو زاتەی كە هەموو كەس دەیناسێو تێی دەگا
بەر لەوەی گڵی نێو گۆڕێك چاوانی پڕ بكا
یەكەمجار با بەڕێوەبەری قوتابخانەكە بدوێ..
لەو شوێنە دڵگیرەی كە تیا دەژیا
(ئاماژەیەك بۆ بەڕێوەبەر دەكا)
لەو شوێنەی ئائەم زاتە
(ئاماژەیەك بۆ مارا دەكا)
رۆژانی منالی تیا بەسەر برد
***بەڕێوەبەر*: (بەهەوایەكی بەرزو دەستكردەوە گۆرانی دەچڕێ)**
هەتا ئەوكاتەی كە منالیش بوو.. مارا
لێرەو لەوێ.. گرووپ.. گرووپ
مریدو هاوڕێی پێكەوە دەنا
راكە راكە.. زریكەو هاوار.
بەرووی یەكتریدا هەڵدەشاخان
بە شمشێری دارین بەرووی یەكدیدا دەجەنگان
وەلێ بە راستی.. لێرەو لەوێ.. خوێن دەڕژان
(لەدواوە هاتو هاوارە)
ئەم ئەوی دیكەی بەند دەكرد.. زیندانیان بۆ یەكدی بنیات دەنا
ئەم ئەوی دیكەی دەبەستەوەو.. ئازاری یەكتریان دەدا
چی خەراپە هەبوو پێكدیان دەكرد
وەلێ كەس پەی بەم حاڵە نەدەبرد

جارچی: (ئامازەیەك بۆ ئەو ئافرەتە دەكا كەدەوری دایكی مارا دەبینێ.)
با ئێستاش گوێ لەو خانمە بگرین. چونكە دەتوانێ
چیرۆكی راستەقینەی ئەو پیاوەمان پێ بڵێ
ئەوێك كە لە منداڵدانی ئەم هاتبێتە دەرێ
دەبێ ئەم یەكەم كەس بێ كە بۆنی رۆحو جەستەی كردبێ
دایك: (بەدەنگێكی پڕ لە گلەیی‌و سكاڵاوە)
زۆرجار دەغەزری‌و نانی نەدەخوارد
چەندەها رۆژ رادەكشاو وشەیەكی نەدەدركاند
بێ هوودە.. چەندەها حەیزەرانمان لەسەری شكاند
(نا بەڵەدانە پێ دەكەنێ. قریوەی پێكەنین لەدواوە دێتە
بەرگوێ.. لەگەڵ شریخەی قامچی وەشاندن.)
چەندەها جار لەژێر زەمیندا بەندمان دەكرد
وەلێ ئەو هەموو سزایە كەڵكی نەگرت
هەر چیمان كرد كەڵكی نەبوو
یەك هەنگاو بۆ پێشەوە نەچوو
وازی نەهێنا.. خوویەكی خەراپی گرتبوو
ئاخ..
(دیسانەوە پێدەكەنێ)
باوك: (بۆ پێشەوە ئامبازێك دەدا..
بەپەلە دەدوێ)
من باوكی بووم..
كەچی كە لێم دەدا.. لیێی دەدامەوە
كە دەمویست هەڵیواسم.. وەك قیر
بەزەوی‌یەكەوە
دەنووساو هەڵنەدەستایەوە

که تفیشم لێ دەکرد
وەك رم دەچەقیو نەجوولایەوە
وەك سەهۆل سارد..
وەلێ نەدەتوایەوە
(بەدەنگێکی گڕەوە پێدەکەنێ)
مار: بەڵێ دیارە کە هەردووکیان دەبینم
باوکی بەدفەساڵ.. هۆ دایکی ناشیرینم
(هەردووکیان دەکەونە سەر زەوییەکە.. بەدەم پێکەنینەوە هەموو ئازای جەستەیان دەلەرزێ.. هەروەك بڵێی لەنێو بەلەمێکدا دانیشتبن بۆ پێشەوەو بۆ دواوە خۆ دەهەژێنن)
گوێم لێتانە.. دەتانبینم
ئەوە بۆ وەك جەللادەکان پێدەکەنن.؟
(هێشتا هەو خۆیان رادەژەنن.. پێکەنینەکەیان دەمرێ)
سیمۆن: (لە بانیۆکە نزیك دەبێتەوە)
ژان پۆل تۆ "گرانەتا" تە
بەسەو ئیتر مەنووسە
ئەگینا ئەو هیلاکییە دەتکوژێ
هێمن راکشێ
هەقە پتر ئاگات لەخۆ بێ
مارا: نەخێر.. هەرگیز "تا"م لێ نییە
ئێستا بە ئاشکرا هەموو شتێك دەبینم
ئەوانە تارمایی بوون
کۆمەڵێ زەلامی دەم پڕ لەوڕێنە
ئەوە بۆ "باز" نەهات..
دەبانگیکە

بانگەوازم بۆ میللەت..
دەبێ بینووسم.. دە پەلەکە
بەڕێوەبەر: (بۆ پێشەوە ئامبازێك دەدا)
ئەم زۆر بلێیە لە پێنج ساڵی سنگی دەرپەڕاند:
دەی وت: هەرچییەکی مامۆستا دەیزانێ.. منیش دەیزانم
بەڵکو لەوانیش زۆرتر.. من هەموویانم بەزاند
کە بووم بە پانزە هەیبەتی زانکۆکانم شکان
پرۆفیسۆرەکان کەوتنە دواوە.. لەهەموویانم تێپەڕاند
کە بووم بە بیست چی زانستیی دونیا هەیە
هەموویم ماشییەوەو تێرم لێ خوارد
چۆن دڵنیام لەوەی کە لێرەم
ئاوا دڵنیام کە ئەم زاتە..
ئەبەم چەشنە خۆی هەڵکشاند
(حەیزەرانەکەی بادەدا)
مارا: سیمۆن..
کوا دەستنووسە کۆنەکانم
ڕۆمانەکەم سەبارەت بە "کۆنت پۆتۆڤسکی" لاوچاکم
ئەی کوا ئەو کتێبەم
"پەیوەندییەکانی کۆیلایەتی" کە بەدەستییەوە هیلاکم
سیمۆن: (وەك بیەوێ خۆی لەم قسانە گێل کا)
واز لەم شتانە بێنە..
ئەوەیان بە تەنها هیلاکت دەکا
مارا: (ڕاست دەبێتەوە)
من دەمەوێ بیانبینم

دەبۆم بگەڕێ
بیانخەرە بەردەستم
بەڕێوەبەر: هیچ نییە.. شەڕە پشیلەی دزێکە
قسەی قۆڕەو لەپێی کە
نوێنەری سوپا : لەژێر ناوی "کۆنت" کتێبێکی بلاوکردەوە
یەکێکی تر بەناوی شازادەوە
هەر تەنها سەیری کە..
چ تەڵەکەبازو دوو ڕووێکە
شێتی پلەو پایە.. عەوداڵی نیشانێکی شاهانە
حەزی دەکرد ببێ بەیەکێ لەدەستو پێوەندەکانی
کەچی ئیمڕۆ بە ڕوویاندا هەڵگەڕاوەتەوە
بەرووی ئەوانەی تا دوێنێ مامەحەمەیی بۆ دەکردن
هەر تەنها لەبەر ئەوەی قەدریان نەزانی
زانایەک: ئەی لە ئینگلتەرە چی کرد.. ئا ئەم گومان لێ کراوە
ئەی سەردەمێ نەبوو بەیەکە خۆشەویستی چینە بالاکان
کە دەبووایە سەر هەڵبگرێو راکا
چونکە هەر ئەم بوو بەسەر دزییەوە گیرا
ئەی هەر ئەو نەبوو بۆ جارێکی تر
چۆوە نێو کۆمەڵی خوا پێداوەکان
خۆی کرد بە پزیشکی "کۆنت دی ئارتوا"
یان هەر بە تەنها بوو بە بەیتاڵی ئەسپەکان
ئەی هەر ئەو نەبوو سەردەمێ
لەگەڵ خانەدانەکان، قۆڵ لەقۆڵ، دەهاتو دەچوو
بۆ هەر ئامۆژگاریو ڕێنماییەك..
پارەیەکی مۆڵی وەردەگرت

ویڕای هەمو ئەوەش..
دۆستی دەیەها خانمی کۆشکە بڵندەکان بوو
(ژنی کۆلمیەو کچەکەی چەپڵە لێ دەدەن)
<u>*دەوڵەمەندێکی تازە پێکەوتوو*</u>:

کە بۆ دواجار دەستیان شۆری لەمارا
گەڕایەوە سەر ئەسڵی خۆی.. هەژارێکی نەدارا
ئەو کاتەش کە نەیدەبڕییەوەو قسەی هەڵدەڕشت
لادێیی بوو.. هەموو وشەیەك دەری دەخست
ئەوکاتەی زانیان قوڵبڕەو وەك پزیشکێك خۆی نواندوە
بەهەندێ شلمەنیو تەباشیر ئەو خەڵکەی لەخشتە بردووە
ئەو کاتەش کە خستیانەوە سەر ساجی عەلی
گەڕاندیانەوە شوێنی شایستەی خۆی.. جێگەکەی جاران
سەری شکاوی هەڵبڕیو پڕ بەدەمی دەیزیکاند:
مۆڵداریێتیو دزیەو تالأن
(لەدواوە زریکەی هاتو هاوارە)
بابڕوخێن ستەمکاران
(هاوارەکە لەدواوە دووبارەو سێ بارە دەبێتەوە)
<u>*مارا*</u>: باز.. بانگیکە بابێ. باز

(ڤۆڵتێر لەنێو تاریکییەوە دێتە دەرێ.. بەشێوەیەکی زۆر رێك قژی بەپێچو لوولی بۆتە دەمامك بۆ سەری.)

<u>*کۆرس*</u>: باز

<u>*جاڕچی*</u>: (لەوکاتەی کە ڤۆڵتێر چەند هەنگاوێك دێتە پێشێ)
راستی شەرەفێکی گەورەیە بۆ ئێمە
"ڤۆڵتێر" تان پێ بناسێنین

خاوەنی کتێبی "Candide"
ڤۆڵتێر: (لەسەر یەك ئیقاعی خاو دەدوێ)
لە کابرایەکەو بەناوی "مارا" ەوە
لەژێر ناوی "مرۆڤ" دا
نامیلکەیەکی هاکەزاییمان پێ گەیشت
هەر ئەو مارایە لە نووسینێکی شۆڕگێڕانە رای دەگەیەنێ
کە رۆح والەنێو شانەکانی مێشکدا
هەر بەزەبری ئەو پنتە گرنگەوە
هەموو پارچەیەکی لەش بەکاری خۆی هەڵدەستێ
لەڕێی تەونێك لەدەمارو دەزووی نێو میشك
کە لە چرکەیەکدا هەزارەها تەزووی پیادێ
هەر لەهەمان کاتیشدا
لە هەموو شانەکانی لەشەوە.. بە ئاشکرا
هەزارەها پەیامی جیاجیا..
بەو رۆحە دەگا
ئەو پەیامانەی لەڕێی پستێو پلاگو وایەرەوە
دەگوێزرێنەوە.. بڵاودەبنەوە
ئەوسا رۆحیش دەیکا بە هۆشو گۆش
لەرێگەی هەزارەها دەزووە دەماری جیاجیا
کە بە زەمەنێکی لێکدێ جوێ..
کاری خۆی ئەنجام دەدا
بەواتایەکی تر..
بەڕای ئەم پیاوە ماقووڵە..
پنتێك بەقەد دەنکە جۆیەك
گەوهەری ئەو رۆحە بەنێو راڕەوەکانی مێشکدا دەبا

تا پڕیان دەکا..
هەر ئەمیشە دەڵێ:
ڕۆحێکی بەدەردو ئازار..
جەرگو گورچیلە دەتوێنێتەوە
کە گوێمان لە فلْتەفلْتێکی وادەبێ
دەبێ جگە لە قاقایەك.. وەڵام چی بێ..؟
(کوکوروکو لەگەڵ ڕۆسینۆل بەگاڵتەو تەوسەوە پێدەکەنن..
ها.. ها.. ها.. کابرایەك گەڵا خورمایەکی بەدەستەوەیەو
دێتە پێشەوە.)
جاڕچی: ئیمڕۆ ئێمە شادین بەوەی
کە بەخێرهاتنی زانایەکی ناوداری وەك "لافوازێ" بکەین
(ئاماژەیەکی بۆ دەکا)
لافوازێ: (خاوو بێزار کەرانە)
ئەکادیمیاکەمان لە "مارا" ناوێکەوە
هەندێ تیۆری سەیری پێ گەیشت
تیۆر دەربارەی ڕووناکیو کارەبا
ئەم مارا- یە بەتەواوی لەخۆی دڵنیایە
دڵنیا لەوەی کە زانیاری نێو ئاکادیمیا
هیچ نییە لەچاو زانیاری ئەم
هەر بۆ نمونە: ئەو دەڵێ:
ئاگر بەتەنها ڕەگەزێك نییە
بەڵکو شلەمەنییەکە دەرئەنجامی گەرمی
کە ئەگەر هەوای بەر بکەوێ: گڕ دەگرێ
بەردەوام دەبێو دەڵێ:
ڕووناکیش ئەو ڕووناکییە نییە

بەڵكو ڕێچكەی ئەو تیشكەیە كە هەرگیز لە لەرزین ناكەوێ
كە لە دوای ئەو ڕووناكی‌یەوە جێ دەمێنێ
بێگومان زانایەكی بێ هاوتایە
لەوەش پتر پێ دادەگرێ..
بەپێی قسەكەی ئەم بێ.. نابێ گەرمیش بەتەنها گەرمی بێ
بەڵكو زۆر ئاسایی تیرۆژێك لە پڕشنكی لەرزۆكە
تەنها ئەوكاتە دەبێ بە گەرمی
كە بەر تەنێك دەكەوێو لەناوەوە دەیجووڵێنێ
جووڵەی نەبڕاوەی ملیۆنەها گەرد
ئەم دەیەوێ رای گەیەنێ:
كە ئەم گەردوونە توندو تۆڵە
تا ئەوپەڕی بێهووودەیەو جێی گومانە
ئەم لەبری ئەوە
دەیەوێ گەردوونێكی هەمیشە زیندووت پێش كەش بكا
كە تیایدا وزەیەكی زۆری موگناتیسو كارەبا
بەنێو یەكدیدا دەخولێنەوەو بەریەكدی دەكەون
كەواتە سەیر نی‌یە..
گەر خاوەنی ئەم قسانە لەنێو بانیۆكەی راكشێ
هەوڵدا ڕاستی ئەم قسانە بسەلمێنێ
چەندی پتر خۆت هەڵكڕێنیت
لەشت پتر دێتە خورو

(كۆكۆرولو پۆلپۆخ بەتەوسەوە پێدەكەنن.. ها.. ها.. ها دایكەو باوكەش لەگەڵیاندا پێدەكەنن.. هەڵقەی پانتۆمایمەكە رۆڵی كۆمەڵێ دادوەر دەگرن كە بیانەوێ حوكمێك دەركەن.)

ڤۆڵتێر: (بەدەم مۆسیقاوە)

ئەم بەچکە نیوتن- ەش
دڵساردو نائومێد.. هەرەسی هێنا
<u>*قەشە*</u>: وای بەباشتر زانی بکەوێتە سەر شەقامو نێو کۆڵانەکان
<u>*بەڕێوەبەر*</u>: تابچێتە پاڵ شۆڕشگێڕەکان
<u>*دەوڵەمەندێکی تازەو پێکەوتوو*</u>: ئەم فەریکە زانایە سینەی خۆی کوتا
<u>*قەشە*</u>: هاواری دەکرد: با راست ببنەوە.. چەوساوەکان
<u>*لافوازێ*</u>: هەڵبەتە مەبەستی بوو بڵێ: من چەوساوەم

(دایکە باوکە پێدەکەنن‌و دیسانەوە خۆیان رادەژەنن‌و لەگەڵ ئەوانی تر گالیسکەکە رادەکێشن. "رۆ" بۆ پێشەوە تاودەدا وەك ئەوەی پارێزەربێ‌و لەفەرمانی دوا کەوتبێ.)

<u>*رۆ*</u>: هاوار بەماڵی ئەو پیاوەی لەخەڵکی جیابێ
هاوار.. هاوار.. هاوار بەماڵی
گەر بیەوێ هەموو دیوارو بەربەستەکان رابماڵێ
هاوار بەماڵی..
گەر مەلی خەیاڵی سەربەستانە بفڕێ
هەڵبەتە دەبێتە مایەی مەزاق‌و سزا دەدرێ
کەچی خۆیان بە سەروەری ئەخلاق دەزانن
تۆ بەدوای گەرمی‌و رووناك کردنەوەدا دەگەڕایت
بۆیە ویستت لەسەچاوەی گڕو روناکی بپرسیت
(لەدواوە هەراو شڵەژانێك لەئارادایە)
بەلاتەوە سەیر بوو وزە چۆن دەستی بەسەردا دەگیرێ
جابۆیە لەنهێنی‌و بوونی کارەبا ورد بوویتەوە
تۆ ویستت بزانی مرۆڤ چی‌یە
جا بۆیە لەخۆت پرسی دەبێ رۆح چی بێ..

که دەبێ بە هەگبەی بیری پووچو..
رەوشتی گەندەڵ
دواجار بڕیارتدا
کەمەنزڵی رۆح دەبێ مێشك بێ
(نەخۆشەکان کۆمەڵ دەبنو بۆ پێشەوە هەنگاو دەنێن.)
ئەوەشیان فێرت دەکا چۆن بیر بکەیتەوە
چونکە لای تۆ رۆح شتێکە بەرجەستە
ئامرازێکە بۆ لێخوڕینی گالیسکەی ژیان
بەوەی زاڵ بیت بەسەریاو رێکی بخەی
بۆیە رۆژێك لەرۆژان چوویتە پاڵ شۆڕش
چونکە خەونو ئومێدێکی گەورەت پێی بوو
خەونی ئەوەی کە ئەم دونیایە لە بنەڕەتەوە بگۆڕێ
چونکە بەبێ ئەم گۆڕانە
هەرچییەکی بیکەین هەرەس دێنێ

(کۆلمیە ئامبازێك دەدا. برین پێچو پەرەستارەکان (سستەرەکان) رووەو "رۆ" مل دەنێنو بەرەو دواوە رای دەکێشن. ساد، قیت لەبەردەم کورسییەکەی دەوەستێو زەردە دەیگرێ. کۆردی لەسەر تەختەکەی خۆی بە نووستوویی راکشاوە.. "دوپێرێ" لە تەنیشتییەوەو لەسەر زەوییەکە دانیشتووە.)

__*کۆرس*__: (بەدەم مۆسیقاوەو لەوکاتەی پەرەستارەکان بالۆرەیەکی ئاینی دەچڕن.)

مارا ئێمە هەژارینو هەر بەداماویش دەژین
مارا بەسەو با چیتر چاوەڕێ نەبین
مافی خۆمان گەرەکە.. بەهەرچی جۆرێك بێ
شۆڕشی خۆمان گەرەکە هەر ئێستاکێ
(مۆسیقا کۆتایی دێ)

__*جاڕچی*__: (یاری بە گۆچانەکەی دەکا)

بەر لەوە تاوانەکە ببینن خەریکە پەردە دابدرێتەوە
وەلێ پشوو زەرووره. ساردی‌یەك.. وەختێك بۆ بیرکردنەوە
هەرچی‌یەکمان پێش کەش کردن.. با بیرتان بێتەوە
کە تەنها زنجیرەیەك رووداوە.. بەدوای یەکەوە
وەلێ ئەو کۆتایی‌یەی چاوەڕێن
دەشێ پێشتر بیرێکی لێ کرابێتەوە
کە دەکرێ دوا بخرێ.. یادەستکاری بکەینەوە
هەقمانە مادامەکێ وەك مێژوو نا
بەڵکو وەك شانۆ پێتانی دەفرۆشینەوە
با ئەم هەقە دوا بخەین..
مادامەکێ ئەم پشووە وا بەدەستەوە
چونکە دوای حەسانەوەو دەمەتەقێتان پێکەوە
(ئامازەیەك بۆ مارا)
مارا لەنێو حەوزەکەی چاوەڕێیە تا بێتەوە
(پەردە)

ثةردةى دووةم

(27)

(كۆمەڵەی نیشتمانی)

(لەپشت پەردەوە زرنگەی زەنگۆڵەیەك دێتە بەرگوێ.
پەردە هەڵدەکشێ.)

(هەمان دیمەنی پەردەی یەکەمە.. بەڵام ئەم چەند گۆڕانەشی تێکەوتووە:
دوپیرێ لەسەر ئەو قالدرمەیەی کەبەرەو لای کورسی‌یە بەرزەکەی "ساد" دەچێتەوە، لەنێوان دوو ئافرەتی نەخۆش دانیشتووە کە دەوری دوو سۆزانی دەبینن.
بە دەستە چەپدا ئەو نەخۆشانە دانیشتوون کە دەوری "کۆماری‌یەکانی نێو کۆمەڵەی نیشتمانی" دەبینن.
ساد لە خوار "پلە"کەی کۆلمیە بەپێوە وەستاوە.
بانیۆکەش لە کورسی‌یەکەی مارا دوور دەخرێتەوە. چوار گۆرانیبێژەکەو ئەو نەخۆشانەی دەوری "یەعقوبی‌یەکان" دەبینن لەسەری دانیشتوون. هەندێ لەنەخۆشەکانیش لەسەر ئەو تەختانە دانیشتون کە لە هەردوو دیوی "بازنەی نواندنەکە" ریزکراون. ژمارەیەکی زۆرتریش لەدواوە گوێ دەگرن. هەموویان بەیەکەوە تابلۆیەك دەسازێنن. بانیۆکەش کە مارا- ی تیا وەستاوە لەسەر چوار پێچکە بەنێو ئەو دەرگایەدا رەتی دەکەن کە کەوتۆتە دواوە: دەستەڕاست.
کۆرسیش پۆل پۆل وەستاون:
هاتو هاوارێکی نەبڕاوەو پڕ لەناڕەزایی.
فیکەیەکی بەردەوام.. لەسەر یەك نەوا.. ترپەی پێ. وەڵێ کپ.
مارا لەنێو بانیۆکە وەستاوەو ئەوانیش بەرەو ناوەڕاستی "بازنەی نواندنەکە" پاڵی پێوە دەنێن.

قیت وەستاوەو رووی لەجارچییە.)

<u>***جارچی***</u>: تا ئێستاش مارا دیلی نێو حەوزەکەیەتی

بەڵام چی سیاسەتباز هەیە لەنێو مێشکیدا شەڕیەتی

ئەمیش دەیەوێ دوا گفتی گرانی خۆی بەوان بڵێ

کە کێ هەقیەتی دەمڕاستی میللەت بێ

خۆ خەریکە دونیا تاریك دابێ

(بە گۆچانەکە ئاماژەیەك بۆ ئۆرکستراکە دەکا. جمو جووڵێکی زۆر. کەسەکانی نێو تابلۆکە دەکەونە جووڵەو زیندوو دەبنەوە.. پێ لەزەوی دەکوتن.. فیکەو زریکەو هاوار.)

<u>***کۆکۆل***</u>: بڕوخێ مارا

<u>***کوکوروکو***</u>: نەهێڵن دەم بکاتەوە

<u>***رۆسنیۆل***</u>: گوێی لێ بگرن.. هەقی خۆیەتی بدوێ

<u>***پۆلپۆخ***</u>: بژی مارا

<u>***کۆکۆل***</u>: بژی رۆبسپیر

<u>***کوکوروکو***</u>: بژی دانتۆن

<u>***مارا***</u>: (روو دەکاتە جەماوەری ناو هۆڵەکە. بەدرێژی قسەکانی سەیرێکی ئەو کەسانە ناکات کە لەسەر تەختەی شانۆکەن. ئاشکرایە کە قسەکانی قالبێکی خەیاڵی وەردەگرێ.)

هاووڵاتیانی خۆشەویست .. هۆ هاوزبانان

ئەی ئەندامانی کۆمەڵەی نیشتمانی

وڵاتەکەمان لە مەترسییەکی گەورەدایە

لە هەموو قوژبنێکی ئەوروپاوە..

هەر سوپای دوژمنەو هێرشمان بۆ دێنێ

بەسەرکردەی هەلپەستو قازانج ویستە نامەردەکان

مەبەستیانە گەمارۆمان بدەن..
قیڕە بڕمان کەن
هێشتا هیچ نەبووە.
کەچی لەسەر تاڵانی‌یەکە خەریکە یەکدی بخۆن
ئەی ئێمە.. ئێمە چی دەکەین
(هەرایەکی ساردو بێباکانە)
ئەوەتا وەزیری جەنگو سوپامان
کە کەستان رۆژێك گومانتان لەدەست پاکی ئەم نەبووە
چی گەنمو جۆی نێو عەمبارەکان بوون
کە دەبوو بۆ سەربازەکانی خۆمان بێ
هەر تەنها بۆ بەرژەوەندی خۆی
هەمووی بەهێزەکانی دوژمن فرۆشت
ئەو سەربازانەی بەخوێنی سەرمان تینوون
ئەمێستاکە لەسەر ئەو گەنمو جۆیە دەلەوەڕێن
(هاتو هاوارو فیکە)
__کۆکۆل__: هەمووی درۆیە
__کوکوروکو__: بەشەق دەری کەن
__مارا__: ئەی "دومۆرێ" سەرکردەی سوپامان
__رۆسنیۆل__: براقۆ
__پۆلپۆخ__: بژی دومۆرێ
__مارا__: کە بەردەوام پێم دەوتن: کوڕینە ئاگاتان لێی بێ
ئەو زەلامەی وەك پاڵەوانێك خستتانە سەرشانتان
ئەمێستا وا لەپال دوژمنان
__کۆکۆل__: داڕزێ

ڕۆسنیۆل: براڤۆ

کوکوروکو: درۆ دەکا (زرمو کوتی پێ کوتانە)

مارا: خۆ زۆربەی هەرە زۆری ژەنەراڵەکان
ئەوانەی وەك خۆمان ئاسان
چەند دڵسۆزن بۆ بیانیو پەناهەندەکان
ئەوکاتەش کە دەگەڕێنەوە
هەر ئەوان باوەشیان بۆ دەکەنەوە

کۆکۆل: هەلیان واسن

کوکوروکو: بڕوخێ مارا

ڕۆسنیۆل: براڤۆ

پۆلپۆخ: بژی مارا

مارا: ئەی وەزیری دارایی
ئاغای –کامیۆنی– ناودار
هەر لە خۆیەوە پارەی بەساختە لەسکە دەدا
چش لە "هەڵئەوسانی دارایی"
گرنگ ئەوە بوو قاسەکانی پڕکا
(فیکەو زرمەی پێ لەزەوی کوتان)

ڕۆسنیۆل: هەر لە برەودابێ "ئابووری سەربەست"
کاری بی پەروا.. پیشەی سەربەخۆ

مارا: ئەوەشم بیست..
ئاغای "پیریجۆ" زیرەکترین خاوەن بانق
ئەمێستا دەست لەناو دەست
لەگەڵ ئینگلیزەکان هاوپەیمانە
لەحەشارگەیەکی پۆڵایین خۆی مات داوە

دژ بە ئێمە بنکەی سیخوریو خیانەتی داناوە

__کۆلمیە__: (بەناڕەزاییەوە ئامبازێك دەدا)

بەسە.. ئەوەندەو بەس

ئێمە لەساڵی هەزارو هەشت سەدو هەشتدا دەژین

ئەو زاتانە ئەوسا ناویان زڕا

هەر بەتەنها فەرمانێکی ئیمپراتۆر

گەڕانەوە شوێنی شایستەی خۆیان

__رۆسنیۆل__: بەردوام بە.

__کۆکۆل__: دەمت داخە مارا

__کوکوروکو__: دەمی داخەن

__پۆلپۆخ__: بژی مارا

__مارا__: (قسەکانیان پێ دەبڕێ)

میللەت ناتوانێ نان بەگران بکڕێ

سەربازەکانیش جلیان بەپینەو هەلا هەلایە

"شۆڕشی دژ" یش شەڕێکی ناوخۆیی هێنایە کایە

ئەی ئێمە.. ئێمە خەریکی چین

کێڵگەی کلێسکان کەوتنە ژێر دەستمان

کەچی تا ئێستا. هیچ خێرێکی نەبووە بۆمان

بەروبوومێکی وای نەبووە..

نەدارو هەژاران تێر بخۆن لێیان

خۆ من چەندین ساڵ لەمەوبەر

پێشنیارم کرد کە هەموو زەویو زارەکان

پارچە پارچە دابەش بکرێ بەسەر هەمووان

هەر جووتیارێك تۆو ئامێری خۆی وەربگرێ

ئەی بۆ تاکو ئێستا
نەدوکانێك.. نە وەرشەیەکی تێکەڵاو بۆ هەمووان
نەکرایەوەو نەهاتە بەر دەستان
وەك ئەو وەرشانەی لەدێرە کۆنەکانو
نێو حەساری خانەدانی گوندەکاندا دەبینران
ئەوانەش کە کارێکیان دەستگیر دەبوو
دەبووایە لەپێناو دەڵاڵو قاچاخچی پارەو بازرگانەکان..
ئارەقەو خوێن بڕێژن
(زریکەو هاواری کێوییانە)
هاووڵاتیان..
تۆ بڵێی ئێمە بۆ سەربەستی ئەوانە جەنگابین
کە ئیمڕۆ بەهەزار دەست دەمان چەوسێننەوە
<u>*کۆکۆل*</u>: دانیشە
<u>*ڕۆسنیۆل*</u>: *گوێی لێ بگرن.. گوێی لێ بگرن*
<u>*کوکوروکو*</u>: *گوێی لێ بگرن.. گوێی لێ بگرن*
<u>*مارا:*</u> وڵات لە مەترسیدایە
ئێمە سەبارەت بە فەرەنسا دەدوێین
وەلێ ئەم فەرەنسایە بۆ کێیە..؟
ئێمە لە سەربەستی دەدوێین
وەلێ ئەم سەربەستییە بۆ کێیە..؟
ئێوەش ئەی ئەندامانی کۆمەڵەی نیشتمانی
قەت ناتوانن خۆتان لەو رابردووە داپچڕن
ئێوە قەت لەو تەقینەوەیە تێناگەن
تەقینەوەیەك کە خۆتان تیا بینییەوە

(فیکەو هاوار مەزاقو ناڕەزایی)
بۆ ناچن هەزارەها کورسی بۆ خەڵکی رەمەکی بێنن
لەناو هۆڵی "کۆمەڵەی نیشتمانی" ریزی کەن
تا هەر کەسێك ویستی
بابێو لێرە گوێ بگرێ..
تا بزانێ چی دەوترێو چی ناوترێ
دوپیرێ: دەبێ مەبەستی چی بێ لەم قسانە
دەیەوێ دیسانەوە خەڵکی هەڵگەڕێتەوە
سەیرێکی ئەو خەڵکە رەمەکی‌یە..
کە لەسەر تەختەکان وا دانیشتوون
مافوورچنو جۆلا.. دەرگاوانو جل شۆری مالأن
کە لەمەودوا کەسێك شك نابەن کاریان پی‌بکا
سەیری.. ئەم کێی لەپاڵەو.. کێ هاوپەیمانیەتی
کۆمەڵێ چەتەو قۆڵبڕ. کۆلأن کوتو بەرەڵلا.. مشەخۆران
کە بێهوودە لە کووچەو کۆلأنەکان دەخولێنەوە
(بینەران تووڕەو ناڕەزان)
تەمبەڵو بێئیش لەقاوەخانەکاندا کەوتوون
کوکوروکو: خۆزگەم بەخۆیان
دوپیرێ: کۆمەڵێ بەندی بەرەڵلاکراو
کۆمەڵێ شێتی هەلأتوو
(فیکەو ئاژاوەو هەرایە)
تۆ بڵێی رکێفی ئەم ولأتە جوانە
بخاتە دەست ئەم لاتو لەوارانە..؟
مارا: ئێوە درۆ دەکەن

ئێوە رقتان لەو خەڵکەیە
(هاواری تورەیی‌و بێزاری)
رۆسنیۆل: دەم خۆش مارا
پۆلیۆخ: ئەوەیان وایە
مارا: ئێوە هەمیشە لە میللەت دەدوێن
بەڵام نەك وەك کۆمەڵێ بنیادەم
بەڵکو وەك تەنێك شتی کەڵەکەکراو
ناشیرین‌و بێ رەنگ‌و شێوەو فڕی دراو
دەزانن بۆ..
چونکە ئێوە زۆر دوورن لەوان
راستە بەپێ دزکە هاتنە نێو شۆڕش
وەلی بێ ئەوەی لەبیرو بڕواو ئامانجی حاڵی بن
ئەی "دانتون" ی شکۆمەند خۆی رای نەگەیاند:
لەبری ئەوەی رێ لە دەوڵەمەندەکان بگرین
با هەموو هەوڵێك بدەین
کە هەژاری نەبێتە مایەی شەرمەزاری‌و دابەزین
ئەی رۆبسپیر
هەرکە وشەی "هێز" ی دەبیست.. رەنگی سپی هەڵدەگەڕا
ئێستاش وا لەسەر خوانی رازاوەی خواپێداوەکان دانیشتووە
لەبەر رووناکی مۆمەکان
لە شارستانی‌یەت دەدوێ‌و.. رۆشنبیرانە دەفلتێنێ
(مڵچەی زمان)
کۆکۆل: یاخوا داڕزێ
کوکورکو: بڕوخێ روبسپیر

پۆلپۆلخ: هەر بژی مارا.. با بژی

رۆسنیۆل: بابڕوخێ دانتون.. با. بڕوخێ

مارا: ئێوە ئێستاش لاسایی ئەوان دەکەنەوە

کە بوونەتە سەرکردەو پێغەمبەرتان

ئا ئەو مەیمونە قوون سوورانە

کەسانی وەك لاڤاییت، نیکەر. تالیران

کۆلیمە: (قسەی پێ دەبڕێ)

ئەوەندەو بەس

ئەگەر چیتر قسەی وابکەی

هەقی ئەوەمان دەبێ مقەستی لێ بدەین

یان ناهێڵم ئەم شانۆیە پێش کەش بکەی

مارا: (پێی دەبڕێ) گەلێ ناوی تریشم لایە

ئەوەی ئیمڕۆ گەرەکمانە: نوێنەری راستەقینەی میللەتە

یەکێك کە بێ فێڵو راستو رەوان بێ

کە هەموو بڕوامان پێی بێ

شیرازەی هەموو شتێ پچڕاوەو هەر شتەو دادەڕمێ

چ ئاژاوەو هەرایەکە کە بە هیچ کەس دابین نابێ

ئەمەیان چاکە..

ئێمە هەنگاوی یەکەممان ناوە

ئێستاش دەبێ هەنگاوێکی تر بنێین

پیاوێکی وا هەڵبژێرین

کە بۆ خێروخۆشی ئێوە تێبکۆشێ

رۆسنیۆل: مارا.. بابڕوا دکتاتۆری وا

پۆلپۆخ: خزاوەتە نێو بانیۆکەی

کۆکۆڵ: بیخەنە نێو زێرابەکان

کوکوروکو: دکتاتۆری مشکەکان

مارا: دکتاتۆر.. دەبێ ئەم وشەیە لە فەرهەنگی ئێمەدا نەمێنێ

رقم لە هەموو شتێکە کە پەیوەندی بەپاشاو کۆیلەکانەوە

هەبێ

من لە پێشەوایەك دەدوێم

کە لە رۆژی تەنگانەدا..

(قسەکانی لەنێو ئەو هەراو زرمە زڵێیەدا دەخنکێن)

دوپیرێ: نیازی پاك نیيە

هانیان دەدا خەڵکی تر بکوژن

مارا: حەز بەخوێن رشتن ناکەین

وەڵی بۆ بەرگری کردن لەخۆمان

دەکوژین.. دەبڕین.. قوربانی دەدەین

ئێمە لەپێناو ژیانی خۆمان دەجەنگین

دوپیرێ: ئاە.. خۆزگە لەبری ئاگری شەڕ خۆش کردن

توانای ئاشتیو بنیاتنانمان هەبووایە

خۆزگە لەجیّی دەمارگرژیو شێتگیری

دیسانەوە تەبایی. جوانی دەهاتەکایە

(هەر چوار گۆرانیبێژەکە تاو دەدەنە دوپێرێ ودەمی دەگرن.)

رۆ: (لەدواوە قەڵەمبازێك دەدا)

سەیری کەن چی روو دەدا

دەبەسەو یەکدی بگرن

دوژمن بخەنە ژێر پێتانو.. چەکیان کەن

چونکە گەر لەو شەڕە بیبەنەوە

ئەوە بزانن کەستان دەرناچێو زەلام نابوێرن
تا ئێستاش هەرچییەکتان دەست کەوتووە
وەك خەرمانێکی گڕگرتوو لەنێو دەچن
(بەگوڕێکەوە هاوار دەکەن.. فیکەو زرمەی
پێکوتان.)
دەنگەکان: (کۆرس ئامێزانە.. بەیەکەوە)
مارا.. مارا.. مارا.. مارا
هوو.. هوو.. هوو.. هوو
تاجە گوڵینەیەك بۆ مارا
بڕوخێ مارا.. بابڕوخێ
مەسیرەی سەرکەوتن بۆ مارا
بابڕوخێ.
بابڕژێن شەقامەکان
با بڕژێن دارتەلی سەر شەقامەکان..
ئەو دارتەلانەی بوون بە سێدارە
باهەر گەرمتربێ نانەواخانەکان
هەر لە برەودا بێ سەربەستی
(ئاژاوەو ناڕێکیو زریکەو هاوارە. نەخۆشەکان بۆ پێشەوە تاو دەدەن. بانیۆکەی مارا بەرەو سەکۆکەکەی دەستەراست پاڵ دەنرێ.)
کۆکۆل پۆلپۆخ: (بەسەماوە)
لە دەوڵەمەندەکان دەن تا وردوخاش دەبن
خۆیانو خواکانیان.. پارەو سامانیان دابەش کەن
کوکوروکو- و -رۆسنیۆل: قەت ژەمێکی چەورمان نەدیوە
قاشە گۆشتی مارماسی.. یاکرێم بەجەرگی قازەوە

کۆرس: مارا.. مارا.. مارا.. مارا

(ساد دەستەکانی بەرز دەکاتەوە.. ئەوانی تر هەر هەموو رەق رادەوەستن.. ریزێك تەپل ژەنو سەرەتای مۆسیقایەك.)

(28)

(مارای بەستەزمان لەنێو بانیۆکەیدا)

(مارا لەنێو بانیۆکەیدا راکشاوە، زۆر شەکەتەو
بۆ پێشەوەو بەسەر رۆخی بانیۆکەدا نووشتاوەتەوە.
کورسی‌یەکانی بینەران بۆ دواوە دەبەن، پەرەستارو
برین پێچەکان پاڵ بە نەخۆشەکانەوە دەنێن تابچنە
دواوە. لەبەردەم "بازنەی نواندنەکە" هەر چوار گۆرانیبێژەکە
خاوو لەسەرخۆ سەمای "کارمینۆل"[1] دەکەن.)

<u>چوار گۆرانیبێژەکە</u>: (لەگەڵیاندا گۆرانی دەچڕنو سەما دەکەن)

بەستەزمان مارا.. ماندوو لەنێو ئەو حەوزە راکشاویت
ژیانت لەسەر ئەم ئەستێرەیە نەماوە.. تۆ تەواو بوویت
هێدی هێدی مەرگیش بۆت دێو لێت نزیك دەبێتەوە
لەوکاتەی..
کۆردی لەسەر تەختەکە نووستووەو خەبەری نابێتەوە
(سەماو گۆرانی)
مارا بەستەزمان.. چی دەبێ گەر تۆزێ درەنگ لەخەو
هەڵبستێ
ئەو ئافرەتەی خەون بەگەورە پیاوانەوە دەبینێ
لەوانەیە تا ئەوسا نەخۆشی‌یەکەی تۆش بپەڕێ
ئەوسا کۆردی لەخەو هەڵدەستێ
تۆی بەرچاو ناکەوێ
مارای بەستەزمان.. وریای خۆت بەو قەت نەخەویت
لەپێناو ئەو خەڵکە باهەمیشە وەئاگابیت

[1] کارمینۆڵ: سەمایەکی میللی‌یەو لەسەردەمی شۆڕشی فەرەنسادا باو بووە.

بەرلەوەی ئێوارە بڕواو شەو دابێتەوە
سەیرێکی زەردەپەڕ بکە واکاڵ دەبێتەوە
(تەپژنی تەپڵ. لەدواوە. پاش ئەو جمو جۆڵە دونیا هێمنتر دەبێتەوە. نەخۆشەکان قیت بەپێوە وەستاون، دەستەکانیان، تێك ئالأو، بەسەر سەریانەوە بەرز کردۆتەوە. پەرستارەکان لەبەردەمیاندا دانیشتوونو دەست لەسەر سینە نوێژی خۆیان دەکەن.. چرپە چرپی نوێژ نوێژ لەژێر لێوەوە دەگاتە بەرگوێیان. هەر چوار گۆرانیبێژەکە بۆ ساتەوەختێك سەما دەکەنو پاشان لەنێو "بازنەی نواندنەکە" و لەبەردەم بانیۆکەی مارا- دا رادەوەستن)
مارا: (بەدەنگیەوە دیارە دەترسێ)
سیمۆن ئەوە کێیە لەدەرگا دەدا..؟
(دیسانەوە بەدەنگێکی زاڵەوە)
سیمۆن..
دەی.. ئاوی سارد.. پتر بێنە
(سیمۆن لەسەر پلەکە دانیشتووەو خۆی وێك هێناوەتەوە..
بەلأم خۆی لەقسەکانی مارا گێل دەکا.)
سیمۆن..
ئەوە "باز" لەکوێیە
ساد: وازبێنە مارا..
تۆ خۆت بوویت وتت
نووسین بۆ ئەو خەڵکە کارێکی بێهوودەیە
ماوەیەکی زۆر لەمەوبەر..
من وازم لە جوانترین شاکاری خۆم هێنا
شاکاری چی.. بەڕەیەك بوو بۆخۆی
سی یاردەی تەواو بەس درێژی بوو
کە بە خەتێکی زۆر ورد..

سالآنێك لەمەوبەر لە زیندانەکەدا نووسی بووم
ئەو رۆژەی "باستیل" یان رووخاند
نووسینەکەی منیش تیاچوو..
وەك هەموو نووسراوێکی تر
وەك هەموو شتێك کەزادەی بیر بێ‌و
دەرئەنجامی پیلانو پرۆگرامێك بێ‌و..
بەڵام تیابچێ
(مارا راکشاوەو دەمو چاوی کەوتۆتە سەر قەراغی بانیۆکەو
بەهەردوو دەست گوێچکەی خۆی داخستووە.)
ساد: (بەردەوامە)
مارا..
سەیرم کە..
مارا.. توو شەرەف ئەوەش ناو دەنێی ژیان
بیستو چوار سەعات خزاویتە نێو، بانیۆکەت
خێرو خۆشی دونیات لەخۆت حەرام کردووە
ئەی کوانێ هەقی ئەو لەشەت..؟
(بەفەرمانی پەرەستارەکان نەخۆشەکان تۆزێ دەجووڵێنو
شێوەی وەستانی خۆیان دەگۆڕنو دەستەکانیان بۆ پێشەوە
درێژ دەکەن.)
مارا: (راست دەبێتەوە)
من بۆ خوێندنەوەو نووسین نەبێ کاتم نی‌یە
شەوو رۆژ بەشم ناکەن. ئەوە راستی‌یە
هەر کاتێك لە گرفتێك یان کێشەیەك دەکۆڵمەوە
لە هەموو لایەکەوە سەدەها لق پۆپی لێ دەبێتەوە
هەر لقێکیش سەدەها لقو پۆپی تر

روو له هەر لایەك دەكەم..
دونیایەكی گەنیو.. پڕ لە پیسی‌یە
(یەكێك لە نەخۆشەكان لەنێو ریزەكەدا دەكەوێ.
برین پێچێك هەڵیدەگرێتەوەو دەیبا.)
هەر كاتێ دەمنووسی..
لە مێشكی خۆمدا بیرم لە بایەخی "كردەوكار" دەكردەوە
لەو راسی‌یەش گەیشتبووم
كە نووسین تەنها خۆئامادەكردنێكە
كە دەمنووسی..
لەنێو، گڕی گرانەتاكەدا بووم‌و.. دەمنووسی
لەگوێما هاڕەی كردەو كارەكان دەنگی دەدایەوە
ئەو كاتەی كتێبەكەم "كۆتو پێوەندەكانی كۆیلایەتی" م
ئامادە دەكردو.. دەمنووسی
ماوەی سێ مانگ بۆی دانیشتم
لە رۆژێكدا بیست‌و یەك سەعات
گەلێ كەرەستەو بابەتم كۆكردەوە
خەونیشم بە گەلێ شتەوە بینی
چیایەك لە كتێب‌و دەفتەرو كاغەز..
تا كەوتمە ژێر باری كارو ئەركێكی نەبڕاوە
كەچی ئەو دەستنووسەم دەستی بەسەردا گیرا
ئەوان هەمیشە تەیارو ئامادەبون
هەرچیم وتووە: قەدەغە بكرێ.. نەیهێڵن
دەستكاری بكەن‌و بیشێوێنن
لەدوای بڵاوبوونەوەی هەر كتێبێكم
دەبووایە كوناو كون خۆ بشارمەوە

چەکبار.. بە تۆپو.. دەست بە ڕەشاشەوە
هەزارەها لە پاسەوانانی بەرگری نیشتمانی
لە هەموو لایەکەوە ئابلووقەی ماڵەکەمیان دەدا
بگرە تا ئیمڕۆش..
چاوەڕێمو گوێم هەڵخستووە بۆ تەقەی دەرگا
چاوەڕێم..
بێنو نێزەیەك لەسەر دڵم بچەقێنن
سیمۆن.. سیمۆن
دە "باز" م بۆ بانگ کە. بابێ
تاکو بانگەوازەکەمی پێ بنووسمەوە
بانگەوازی چواردەی گەلاوێژم
ساد: ئەم هەموو بانگەوازە بۆ میللەت. لەپای چی؟
کات بەسەرچووە مارا
ئەم بانگەوازە لەیادکە
هەر هەمووی درۆو دەلەسەیە
تۆ هەنووکە چیت لە شۆڕش گەرەکە
ئاخۆ بەرەو کوێ دەچێ
سەیری ئەم شۆڕشگێڕانە چ سەرگەردانن
(ئاماژەیەك بۆ گۆرانیبێژەکان دەکا کە لەسەر زەوییەکە
ڕاکشاون خۆیان دەخورێنن، باوێشك دەدەن.
دەیانەوێ دوا چۆڕی نێو, بوتڵەکە هەڵقوڕێنن.)
دەتەوێ چ فەرمانێکیان پێ بکەی
دەتەوێ بەرەو کوێ بیانبەی
(لەدواوە لەسەر داخوازی پەرەستیارەکان نەخۆشەکان
لەسەر یەك قاچ وەستاون.)

جارێکیان تۆ هێرشت بردە سەر دەستەڵاتدارەکان
ئەوانەی یاسایان کرد بە ئامرازێك بۆ چەوساندنەوەو تۆقاندن
بەڵام مارا.. ئەی سبەی..
چۆن لەفەرەنسایەکی تازە دامەزراو گوزەر دەکەی
ئەو فەرەنسایەی خەونی پێوە دەبینیت
تۆ رازی دەبیت کەسێکی تر سواری ملت بێ
هەر لەژێر سایەو خواستی ئەویشدا
بنووسیتو کتێبان لەچاپ بدەی
هەر ئەویش فەرمانت پی‌بکا..
چ کارو پیشەیەك بکەی
یاساو دەستوورەکانی بەگوێتا بخوێنێ
نەك جارێك دوو.. بەڵکو هەزار جار
تاوای لێ دێ بەدەم خەوەوە
هەر هەموومان بڵێیتەوە
(نەخۆشەکان لەدواوە بەشێوەیەکی بازنەیی رێ دەکەنو
لەوکاتەدا پەرەستارەکان نوێژ دەکەن. چوار گۆرانیبێژەکەش
بێباکانە دەگمێنن، یەکەمجار لەسەر زەوی‌یەکە پاڵ دەکەونو
قاچیان بە هەوادا بەرز دەکەنەوەو دەیجوڵێنن.
رۆسنیۆل- و کوکوروکو هەڵدەستنەوە لەگەڵ گمەی
ئەو ئاوازە سەما دەکەن.)
__مارا__: (دیسان دەکەوێتەوە سەر رۆخی بانیۆکە)
ئەوە بۆ هەموو شتێك وا تێکەڵو پێکەڵ بووە
هەرچی‌یەکی وتم.. هەرچی‌یەکی کە نووسیم
راستو رەوان.. سەنگێکی هەبوو
هەموو دەمەتەقێیەکم ساغو پتەو بوو

کەچی ئێستا.. بەگومانم
بۆ هەمووشت بەدرۆ شکایەوە..؟
(گۆرانیو سەما)
***چوار گۆرانیبێژەکە*: هێی مارا..**
هێی.. تۆ لەنێو بانیۆکەتدا راکشاویت.. بەستەزمانی کەودەن
کەچی ئەوان قومار بەچارەنووسی فەرەنسا دەکەن
وشەکانی تۆ بوون بەلافاو..
فەرەنسایان گرتەوە.. فەرەنسای بەخوێن ئاودراو
(مۆسیقا کۆتایی دێ. چوار گۆرانیبێژەکە هەر بەدەم سەماوە بۆ دواوە دەگەڕێنەوە تا ناوەڕاستی شانۆکە. نەخۆشەکانیش هەریەکەو دەچێتەوە سەر پلەکەی خۆی. پەرەستارەکانیش دەیانەوێ کۆردی وەئاگابێنن.. سێ زرمەی بەرزو کاسکەر.)

(29)

(خۆئامادەکردن بۆ سەردانی سایەم)

<u>جاڕچی</u>: کۆردی..

دەهەستە لەخەو

(وەستانێك لەدواوە بەچرپەوە ناوی کۆردی

دێتە بەرگوێ. چرپەکە زیاتر دەبێ تا

هەموو سەر شانۆ دادەگرێ. پەرەستارەکان

کۆردی رادەتەکێنن، دوپیرێ بەناوی خۆی بانگی

دەکا. سیمۆن بەنارێکی لەتەنیشت بانیۆکە وەستاوەو

سەیری کۆردی دەکا.)

<u>کۆرس</u>: کۆردی.. کۆردی.. کۆردی

<u>جاڕچی</u>: (بە گۆچانەکەی ئاماژەیەك بۆ ئۆرکێستراکە دەکا)

کۆردی تۆ بەڵێنێکت داوە کە بەجێی بێنیت

زۆر درەنگەو وەختی ئەوە نەماوە بخەویت

شارلۆت خەو بەسەو هەستەوە سەرپێ

زوو خەنجەرەکەت هەڵگرە.. دەست بەجێ

(وەستانێك. پەرەستارەکان کۆردی راست دەکەنەوە سەرپێ.

کۆردی بەقاچی نووشتاوەو سەری لارەوە دەوەستێ.

پەرەستارەکان دەست دەدەنە ژێر باڵی و لەسەرخۆ

بۆ پێشەوەی دەبەن. قاچی بەدوای خۆیەوە رادەکێشێ.

دوپیرێ لەدوایەوە دەرواو باسکیشی لە کەفەڵی

ئالاندووە.)

<u>جاڕچی</u>: دە دەست بەکاربە.. شارلۆت کۆردی

هەر بەم زووانە تێر خەو دەبیت.. خەوێکی ئەبەدی

(تا "بازنەی نواندنەکە" کۆردی دەبەن. دوو پەرەستار لەتەکی‌یەوە دەوەستن‌و توند دەیگرن. دوپیرێ-ش لەدواوە وەستاوەو دەیگرێ. مۆسیقا کۆتایی دێ.)

کۆردی: (هێشتا چاوەکانی نووقاون، بەهێواشی دەدوێ.. بەلاَم دەمارگرژانە.)

ئێستا تێدەگەم ئەوساتە لەچی دەچێ
ئەوکاتەی سەر لەلەش جیا دەبێتەوە
ئاە لەو ساتە کە مەرگەساتە
هەردوو دەستەکانت لەدواوە دەبەستن
کۆت‌و زنجیر لەپێدا
ملیش رووت
سەریش تاشراو
هەردوو ئەژنۆشت لە تەختە چەقیون
سەریشت وا لەنێو هەڵقەیەکی ئاسنین
چاوانیشت بریوەتە سەبەتەیەکی خوێناوی
گوێشت لەزیکەی تەوری مل پەڕێنە
ئەو کاتەی کە هەڵدەکشێ
لە دەمە تیژو خوارەکەشی
هێشتاکو خوێن دادەچۆڕێ
پاشان خزانێکی خێرا بۆ خوارێ
تا دەمانکا بەدوو کەرتەوە
(وەستانێك)
دەڵێن..
گوایە ئەو کاتەی جەللادەکە سەری کابرا هەڵدەگرێ
ئەم هێشتاکو هەر زیندووەو دونیا دەبینێ

زمانیش لەنێو دەمدا بەئازارێکەوە لوولەو دەسووڕێ
لەو لاوەش هەردوو دەستو قاچی
وەك مریشکی سەربڕاو فڕکە فڕکیەتی
دوپیرێ: (نەوای عودێك. هێشتا دەستی بەسەر کەفەڵی کۆردی– یەوەیە.)
شارلۆت.. واز لەو خەونە ناخۆشانە بێنە.. مۆتەکەیە
هەستە لە خەوو سەیرێکی ئەو درەختانە بکە
سەیرێکی ئاسمانی پەمەیی ئەم ئێوارەیە
باسینە ساواکەت بەهەواکەی پاك بێتەوە
(وەستانێك. دوپیرێ دەست بەرز دەکاتەوەو یاری بە سینەو مەمکی دەکا. هەست دەکا خەنجەرێك وا لە ژێر سینە بەستەکەیەوە.)
واز لەم دوو دڵیە بێنە.. چیت لەمێشکدایە دەریکە
شنەی ئەم هاوینە خۆشە هەڵمژە
ئەوە چیە لەبەر باخەڵتا..
خەنجەر.. نەکەی.. فڕێیدە
(مۆسیقا کۆتایی دێ)
کۆردی: (دەستی دەگرێ, فڕێی دەدا)
بۆ بەرگری کردن لەخۆمان
هەقە هەموو چەك هەڵگرین
دوپیرێ: (لێی دەپاڕێتەوە)
شارلۆت.. کەس زەرەری تۆی ناوێ
شارلۆت.. تکایە ئەم خەنجەرە فڕێدە
لێرە برۆ.. دوور بکەوە
بۆ "کێن" بگەڕێوە

کۆردی: (خۆی لێیان دەکێشێتەوەو پاڵ بەدەستی

پەرەستارەکانەوە دەنێ.)

لە "کێن" لە ژوورەکەمدا

لەسەر مێزەکەی تەك پەنجەرە کراوەکە

کتێبەکەی "جودیث" کراوەتەوە

ئای لە شۆخیوا ئەفسانەیی

ئەو بوو چووە ژێر دەواری دوژمنو

بەیەك دەست وەشاندن

سەری لەلەشی جیاکردەوە

دوپیرێ: شارلۆت..

تۆ بەتەمای چیت..؟

کۆردی: (دیسانەوە دەچێتەوە ژێر خەیاڵ)

سەیرێکی ئەم شارە بکە

هەموو بەندیخانەکانی

سیخناخن لەهاوڕێکانی ئێمە

هەر ئێستا لەنێو ئەوان بووم

لەخەوما.. بەکۆمەڵ وەستابوون

لەودیو پەنجەرەکانەوە..

گوێیان لێ بوو یاساوڵەکان لە قەنارە دەدوان

لە مەرگی ئەو خەڵکە دەدوان

وەك باخچەوانێ: لە ملیۆنەها گەڵا بدوێ

کە تەنها بە کەڵك سوتان بێ

لەسەرووی لیستەکەوە ناو بەدوای ناو دەسڕایەوە

هەرچەند لیستەکە کورتترو..

ژمارەی ناوەکان کەمتر دەبۆوە

چەندەها ناوی دیکەیان دەخستە سەر.. هەر لەژێرەوە
خۆم بینی لەگەڵ ئەواندا وەستابووم
چاوەڕێ بووین
گوێمان لەناوی خۆمان بێ کەی بانگمان دەکەن
دوپیرێ: شارلۆت..
دەستم بگرەو باهەر ئیمڕۆ ئێوارە
ئێر جێبێڵین
کۆردی: (هەروەك بڵێی گوێی لەو نەبووبێ.)
ئا ئەوە چ چەشنە شارێکە
ئەمانەش چ جۆرە شەقامێکن
کێ وای داناوە.,.
ئەمەیان لەبەرژەوەندی کێدایە
لە هەموو قوژبنێکی شاردا
کۆمەڵێ دێوەرەم بینی
قەنارەی چکۆلانەیان دەفرۆشت بەخەڵکی
بەتەوری بچوکی مل پەڕێنەوە
لەگەڵ بووکە شووشەی پڕ لە خوێناو
ئەو خوێنەی لەملی سەربڕاوەکانەوە فیچقەی دەکرد
دوای حوکم بەسەرداددان
ئەوانە چ جۆرە منالێکن.. کەوا بەجوانی
یاری بەو قەنارەو بووکە شووشانە دەکەن
ئەی کێیە وا حوکم دەکا.
کێیە ئاوا حوکم دەدا..؟
(نەخۆشەکان بەکۆمەڵ رووە ناوەڕاستی شانۆکە دەخزن..
کۆردی دەست بەرزدەکاتەوە تا لەدەرگا بدا.)

(30)

(سآیەمو دوا سەردانی کۆردی)

(جارچی سێ جار بە گۆچانەکەی لەزەوی دەداو لەو کاتەدا
کۆردی وادەست رادەوەشێنێ وەك ئەوەی لە دەرگا بدا.
مارا دەشڵەژێو لە کۆردی دەڕوانێ.
سیمۆن بەشێوەیەك لەبەردەم بانیۆکە دەوەستێ وەك
ئەوەی بەرگری لەمارا بکا.)

دوپیرێ: بۆ لەبەر دەرگا وەستاویت. چیت دەوێ
تۆ دەزانی کێ لێرە دەژی..؟

کۆردی: ئەو پیاوەی..
کەمن لەپێناویدا هاتووم

دوپیرێ: چیت لێ دەوێ..؟
شارلۆت.. لەکوێوە هاتوویت.. بگەڕێوە ئەوێ
(لەبەردەمیدا لەسەر ئەژنۆکانی دەڕوا.)

کۆردی: من بەنیازی کارێکەوە هاتووم
کە دەبێ جێبەجێی بکەم
لێم دوورکەوە
(هەر بەپێ پاڵێکی پێوە دەنێ)
بڕۆو بەتەنیا جێم بێڵە
(دوپیرێ باوەش بە قاچەکانیدا دەکا. ئەمیش چەند جارێك بەشەق تێی هەڵدەدا. دوپیرێ لەسەر ئەژنۆکانی بۆ دواوە دەڕوات)

جاڕچی: ببینن .. ئەوە سێیەمین جارە لەبەر دەرگا دەوەستێ
ئەو کچەی کە دەوری شارلۆت کۆردی دەبینێ
(ئاماژە بۆ کۆردی دەکا)

ئەوە دیسان خۆیەتی کە لەبەر قاپی‌یەکە وەستاوە
دوپێریە– ش دەبینن لە عیشقی ئەمدا سووتاوە
(ئاماژە بۆ دوپیریێ دەکا)
ببینن چۆن کەوتووە.. لە خەمی دەست لێك بەردان..
وا دەتلێتەوە
(پەنجەی شایەتمانە بەرزدەکاتەوە)
چونکە هەرچی‌یەکی بووە.. نەبەکەس دەگۆڕێو نەڕەت دەبێتەوە
هەرچەندە هەموو کەسێك خۆزگە دەخوازێ
شتەکان وەك جارانی لێ بێتەوە
(ئاماژەیەك بۆ کۆردی)
هەرچەندە ویستمان لەباوەشی هێمنی ئەو..
خەوەدا هەڵنەستێتەوە
لەدەرگای سۆزێکی قووڵەوە
ویستمان لێی بچینە ژوورەوە
سیمۆن– یش هەرچی‌یەکی پەی پێبرد
سڵی لێ نەکردەوە
(ئاماژەیەك بۆ سیمۆن.)
بەڵام ئەم کچەی کە لێرە وەستاوە
(ئاماژەیەك بۆ کۆردی)
سوورە لەسەر مەسەلەکەی.. ناچێتە دواوە
ئەم دوپیریێ بە هیچ نازانێ
(ئاماژەیەك بۆ دوپیریێ دەکا کە لەم ساتەدا لەسەر ئەژنۆکانی
لەسەکۆکەوە بەرەو دواوە دەگەڕێتەوە.)
خۆ ئێمەش لەگەڵیا هیچمان پێ ناکرێ
خولیای بۆتە ئەم کابرایە (ئاماژەیەك بۆ مارا)

کەسێکی تر لەم دونیایە ناناسێ

مارا: نەخێر ..

(ڕاستە پێ بەرز دەبێتەوە)

من لە سەر هەقم

جارێکی دیکەش دەیڵێمەوە

سیمۆن .. کوانێ ((بان))

ئەم بانگەوازەی من ..

زۆر پێویست و زەروورە

(سیمۆن لە تەنیشتەوە دوور دەکەوێتەوە، بێجووڵە دەوەستێو بەوپەڕی سەرسامی‌یەوە سەیری کۆردی دەکا.)

ساد: (لە بانیۆکە نزیك دەبێتەوە)

مارا..

ئەو هەموو کتێبو قسانەت چین

گەر لەگەڵ ئەم شۆخە بەراوردیان بکەی

لەوێ وەستاوەو بەرەو لای تۆ دێ

دێ تا ماچت بکاو لە باوەشێت بگرێ

مارا..

کچۆلەیەکە پاك.. بڵێ گەردی لێ نەنیشتووە

خۆیت پێش کەش دەکا.. بۆ ئەوەش هاتووە

سەیری‌کە چۆن زەردە لەلێوانی دەبارێ

(کۆردی، قیت، وەستاوەو زەردە دەیگرێ، قژی بەلایەکدا دەخا. دەستیشی خستۆتە سەر سینە بەستەکەی.. سەر ئەو شوێنەی کە خەنجەرەکەی لەژێردا شاردۆتەوە.)

سەیری ددانەکانی.. چۆن دەبریقێنەوە

چۆن قژە خورمایی‌یەکەی بەلایەکدا دەخا

مارا.. واز لەهەموو شتەکانی تر بێنە
جگە لە لەش..
هیچ شتێکی تر نرخی نییە
سەیریکە.. هۆ لەوێ وەستاوە
لەژێر کراسێکی تەنکدا سینەی رووتی هەڵداوە
دەشێ چەقۆیەکی پی بێ
وەلێ تەنها بۆ ئەوەیە..
بەزمی دەست لەملانێیەکە خۆشتر بێ
(کۆردی هەنگاوێک لەبانیۆکە نزیک دەبێتەوە. بەحاڵ
دەلەنگێ. سیمۆن رەق وەستاوە. بێ ئەوەی ئاگای لە خۆی بێ پارچە قوماشەکەی دەستی هەڵدەگلۆفێ.)
__مارا__: سیمۆن.. سیمۆن..
ئەوەی کێ بوو لە دەرگای دەدا..؟
__ساد__: کچۆڵەیەکە..
لەدێرێکەوە هاتووە.. سەر بە گوندێکی خامۆش
بیهێنە بەرچاوت..
ئەو کچە بێ گەردانەی لەسەر زەوییەکی رەقەنی رادەکشێن
بەجلو بەرگی زبرەوە
هەوای گەرمیش لە کێڵگەکانەوە
هەڵدەکاو لە کەلێنی پەنجەرە داخراوەکانەوە
دێتو خۆی دەدا لە رووخساریان
بیهێنە بەرچاوت
چۆن بە رانو بەلەکو سینەی تەڕەوە راکشاون
خەونیش بەو کەسانەوە دەبینن
کە لە دونیای دەرەوە ژیانێک بنیات دەنێن

(هەرچوار گۆرانیبێژەکە دێنە پێشەوەو بە پانتۆمایم
دیمەنی "تێك ئالأنو پێوە بوونو خۆ بەیەکەوە
نووساندن" پیشان دەدەن. رۆسنیۆل سواری یەکێ
لەهاوڕێ زۆر بەتینەکانی دەبێو دەکەونە جۆرەها
گەمەی ئەکرۆباتیك.)
ساد: (هاوشان لەگەڵ مۆسیقاکەدا)

ئا ئەوسا لەو تەنیاییەیە بێزار بوو
لەگەڵ ئەم سەردەمە تازەیە وروژا
سواری یەکێ لە شەپۆلە شێتەکانی بوو
خۆی ئامادە کردو هات
ویستی ببێ بەیەکێ لە مریدانی شۆڕش
جا بەبێ "تێك ئالأنێکی رەمەکی"
دەبێ شۆڕش مانای چی بێ..؟
کۆرس: جا دەبێ خێری شۆڕش چیبێ
گەر نێرو مێ تێك نەئالێ..
تێك نەئالێ.. تێك نەئالێ..؟
(بەشێوەیەکی بازنەییو بەتێك ئالأوی دەخولێنەوە..
پانتۆمایم تەواو دەبێ.)
ساد: مارا..

بۆ ماوەی سیازدە ساڵ
لە زیندانی "باستیل" مامەوە
لەوێ تێگەیشتم..
کە ئەم دونیایە.. دونیای جەستەیە
هەر جەستەیەك، وەك دڵ، بەوزەیەکی ترسناکەوە لێ دەدا
هەر لەشێکی تەنیاش بە ئازارێکەوە تل دەدا

لەنێو ئەو تەنیاییی‌یەدا
نقومی دەرایایەکی بەردینە
گوێم لێ بوو.. لێوەکان هەمیشە بەچرپەوە دەجولاَن
بەردوامیش..
لەنێو لەپی دەستما. لەسەر پێستما
هەستم بەو ختووکەو تەزووەی لێك خشان دەکرد
لە پشت سیازدە دەرگای داخراوەوە
کۆت زنجیر لەپێ‌دا..
من تەنها خەونم..
بەو هەموو کونەوە دەبینی کە لە جەستەی مرۆڤدان
حەزم دەکرد بچمە نێویان..
تاوەك چنگالَ لێوەیان گیر بم
(نەخۆشێك لەسەر پەنجەی پێ‌یەکانی دێتە پێشەوەو لەپشت
بازنەی نواندنەکەوە دەوەستێ.. بەدلَ گوێ دەگرێ.
نەخۆشەکانی دیکە دوای دەکەون.)
هەمیشە خەونم بەو هاوکێشەیەوە دەبینی
خەونی غیرەیەکی کێوی یانەو..
ئەندێشەیەکی زۆر دلَڕەقانە
مارا.. بەندیخانەکانی نێو مرۆڤ
گەلێ لە زیندانە تاریكو بەردینەکان ناخۆشو تەنگترە
تاوەکو هەر ئاوا داخراوبن
هەموو شۆڕشێکی ئێوە دەبێ بەزیندانی هەر هەلَگەڕانەوەیەك
گۆڕی هەموو هەستانەوەیەك
کە دەبێ جارێکی تر
لەلایەن بەندی‌یە بەدخووەکان دابڕمێ

كۆرس: (بەدەم مۆسیقاوە دووبارەی دەکەنەوە)

دەبێ خێری شۆڕش چی بێ

گەر هەمووی رەمەکی‌یانە تێك نەئاڵێ

(مۆسیقا کۆتای دێ)

كۆردی: (روو دەکاتە سیمۆن.. بەدەم سەدای عودەوە)

نامەکەی منت گەیاندە مارا..

لێم گەڕێ بچمە ژووری. زۆر زەرووره

دەبێ پێی رابگەیەنم لە "کێن" چی روو دەدا

خەڵکێکی زۆر لەوێ کۆ بوونەتەوە

دەیانەوێ شوێنەواریشی لەسەر زەوی بسڕنەوە

مارا: ئەوە کێیە لەبەر دەرگا..؟

سیمۆن: ئەو کچەیە کە لە "کێن" ەوە هاتووە

مارا: لێی گەڕێ بابێتە ژوورەوە

(سیمۆن لەلایەکەوە دەوەستێ، بەتوندی سەر رادەوەشێنێ. لەسەر رۆخی سەکۆکەو لەپشت بانیۆکەوە دادەنیشێو سەری دەخاتە نێو هەردوو لەپی. کۆردی بەرەو لای بانیۆکە دەکشێ، دەلەنگێو زەردە دەیگرێو دەست دەخاتە سەر سینە بەستەکەی. ساد لەنێو بازنەی نواندنەکەوە دێتە دەرێو رووەو لای سەکۆکەی دەخزێ، لەو شوێنە دەمێنێتەوەو دەوەستێ. زۆر بەوردی سەیری دەورو بەرەکەی دەکا.)

كۆردی: (بەنەرمی) مارا..

با ناوی پاڵەوانەکانی خۆمت بۆ بژمێرم

بەڵام وا تێنەگەی من خیانەتیان لێ دەکەم

چونکە من ئێستا بۆ کابرایەکی مردوو دەدوێم
<u>*مارا*</u>: (راست دەبێتەوە)
ئاشکراتر بدوێ..
من تێت ناگەم..
تۆزێ وەرە پێشەوە
<u>*کۆردی*</u>: (لەبانیۆکە نزیک دەبێتەوەو زەردەیەک سەر
لێوانی جێ ناهێڵێ، لەسەرخۆ دەلەنگێ، دەستێک بۆ
خەنجەری ژێر سینە بەستەکەی دەبا.)
دەی با ناوەکانت پێ بڵێم (بەشێوەیەکی گۆرانی ئامێزانە)
مارا.. ناوی ئەو کەسانەی
کە لە "کێن" دا کۆ بوونەتەوە
باربارۆ
بوزۆ.. پتێو.. لۆڤێ
(لەگەڵ وتنی ناوەکان تادێ دەمو چاوی تێک دەترشێ..
رقو شەهوەت بە سیمایەوە دیارە.)
<u>*مارا*</u>:تۆ کێ ی..
تۆزێ وەرە پێشەوە
(مارا هەڵدەستێتەوە سەرپێ، پەرۆکەکەی سەرشانی دەخزێ.
کۆردی لێی نزیک دەبێتەوە.. بە لەنجەوە رێ دەکا.
دەستی چەپی درێژ دەکا وەک ئەوەی دەست بازیو گەمەی
لەگەڵدا بکا. دەستی راستشی لەژێر سینە بەستەکەوە
لە خەنجەرەکە گیر بووە.)
کۆردی (بەمنگە منگێکەوە وشەکان لەدەمییەوە دێنە دەرێ..
دەنگێکی وا کە خۆشەویستی لێ بتکێ.)
ئەوە هاتم مارا..

بەڵام تۆ من نابینیت مارا
چونکە تۆ کابرایەکی مردووی
مارا: (هاوار دەکا.. هیشتا خۆی راست دەکاتەوە..
نیوە بەنیوە جەستەی بەدەرەوەیە.)
باز..
ئەوەی دەیڵێم. بینووسەوە
شەممە. سیازدەی گەلاوێژ. ساڵی هەزارو حەوت سەدو نەوەدو سێ
بانگەوازێك بۆ گەلی فەرەنسا

(کۆردی بەتەواوی کەوتۆتە بەرامبەر مارا. دەستی چەپی درێژ دەکاو بەسەر لەشی مارا- دا دەیخشێنێ، سینەی، هەردوو شانی، ملی. لەدواوەی بانیۆکەوە بەچەماوەیی دانیشتووە، هێشتا قەڵەمێکی بەدەستەوەیە. کۆردی خەنجەرەکە لەژێر سینە بەستەکەوە دەردێنێ. بەهەردوو دەست توند دەیگرێو خەنجەرەکە بەرز دەکاتەوە بەو نیازەی بیوەشێنێ. جاڕچی بەفیکەیەکی تیژ کۆتایی بەم دیمەنە دەهێنێو لەگەڵ فیکەکە هەموو ئەکتەرەکان لەشوێنی خۆیان رەق رادەوەستن.. کۆردی ئەوەندە شەکەتە دەکەوێ. مارا-ش بە هێمنی دادەنیشێتەوەو بەپێشەوەدا دەکەوێ.)

(31)

(نیَو قندیَك)

جاڕچی: ئەوەش بەشێك لە پیلانە دراماتیکی‌یەکەی ساد..

ئەوەتا

کە بەر لەوەی بگەینە چڵەپۆپە گەرەکی‌یە بەینێکی تێ‌بخا

تا ئەم پیاوە.. واتا مارا

لەدوا هەناسەی‌دا بتوانێ گوێی لێ بێ‌و تێ بگا

کە دوای مەرگی ئەم دونیایە چی لێ دێ‌و..

چۆن بەڕێوە دەڕوا

بەدەم مۆسیقاوە مێژووی بۆ دەخەینە بەرچاوان.

هەموو شتێ.. وردو درشت

هەر لە هەزارو حەوت سەد نەوەدو سێ..

تا هەزاو هەشت سەدو هەشت

(مۆسیقا بە مارشێکی سەربازانەی خێرا دەکرێتەوە. هاوشان لەگەڵ مۆسیقاکە هەر چوار گۆرانیبێژەکە گۆرانی دەچڕنو بەگەڵێ جوولەی سەیرو عەنتیکە هەڵدەستن. جاڕچی- یش لەسەر پارچە مقەبایەك یان "بۆردێك" ئەو بەروارانە پیشان دەدا کە رووداوو کارەساتەکانی تیا قەوماوە.)

چوار گۆرانیبێژەکە:

ئێستاش وا هەمو دوژمنەکانت..

یەکە یەکە هەرەسیان هێنا

وا لە "ڤێندی" ئاگری شەڕێکی کوشندە هەڵگیرسا

پڕ لە ئازایەتی.. دڵڕەقی‌یەکی بەبێ هاوتا

لەنێوان ئێمەو لایەنگیرانی پادشا

وەلێ راونران.. کەسیان لەو ناوە نەما

سوپایەکی تۆڵەسێن.. گڕ پڕژێنی دەم پڕ لە سروودو گۆرانی

ئالآی شەکاوە.. ملمان ناو ترسمان نەزانی
مارا.. بڕیارماندا ئەم کەرتە بەناوی تۆوە بانگ بکەین
هەر بەو کەرتەش سوپای دوژمن لەناو بیبەن
مارا.. هەرچییەکی تۆ فەرمانت پیێ بووە
ئێمە خۆمان بۆ تەیارو ئامادە کردووە
وامان کرد دوژمنان لەنێو قوڕو چڵپاودا.. بگەوزێن
یا بەدەستی یەکتری قەڵاچۆ بکرێن
بەسواری ئەسپو.. چەکباری تۆپەوە
بەرووی "شۆڕشی دژ" وەستاینەوە
لە "لیۆن" هەر بۆ پەندو ترساندن
سێ هەزار کەسمان لەیەك جێ.. سپارد بەمردن
ئێستاش سوپا گەیشتۆتە ناوچەی "نانت"
لەو شوێنە هەزارەها کەسمان لە ئاودا خنکاند
لە هەر ماڵێکیش زەلامێك بەرووماندا وەستابێ
دەبێ شێتانە خانووەکەی بەسەردا رمابێ
دواجار خۆمانو ئالآی شەکاوە گەیشتین
گەیشتین بەشاری "تۆلۆن" ی خائین
لەژێر سایەی پێشەوایەکی ئازا کە ئەستێرەی داناکشێ
کە دەتوانی تا ئەبەد سەرکەوتن بەدوای سەرکەوتن.
وەدەست بێنێ
تۆ دەبینی مارا چۆن مل دەنێین بۆ پێشەوە
ئەمێستاش گەرەکە خۆمانو ریزەکان پاك بینەوە
چونکە تۆ خۆت فەرمووت دەبێ بەر لە هەموو شتێ
پیاوانی بێتواناو ترسنۆك لە ریزەکاندا نەمێنێ
رۆبسپیر وای کرد "دانتۆن" لە قەنارە بدرێ

دوای ئەوەش دەست بەجێ.. توانی دەستی لەوەدا هەبێ
هەزارەها لە پشتگیرانی ئێمە ملیان بپەڕێ
کە دەشیا لە نەفامی خۆمان..
جێی متمانەو هیوا بووبێ
مارا ئەوەی فەرمانڕەوا تازەکانی ئێمە دەیکەن
حەز ناکەین بڕوا بکەین شتیوا لەئارادا هەن
ئەو "یەعقوبی یانەی" کە رۆژێك خۆشەویستی خۆمان بوون
لەنێو گالیسکەو لەتەك گەورەکاندا وا دانیشتون
پەتی سێدارەش جیاوازی لەنێوان هیچیاندا ناکا
کە دەشبن بەلاشەیەکی سارد.. هەر هەمووی لەیەك دەکا
مارا.. بە رووی ئەو چارەنووسە سەیرو کەس نەدیوە
تەنها سڕین.. بەسەرسامی دەمیشمان داپچڕیوە
ئەوەتا "رۆبسپیر" یش کۆتو زنجیر لەدەستو پێدا
سەری دەپەڕێو غل دەبێتەوە بەنێو، قوڕو لیتەدا
مارا ئەو هەمو دژوارییە چۆن بەیەك دەگا
کە بەردەوام ئەم ئەوی تر تاوانبار دەکا
مارا تۆ وریایتو پێمان بڵێ: ئاخۆ دەبێ
هەر بۆ رووی دونیا زەلامێك لەسەرووی سەرەوە بێ
کە هەمیشە سەردارو پێشەوا بووبێ
وەڵێ پاداشتی ئەوەبێ سەری خۆی دانێ
مارا با مژدەت بدەینێ کێ لەگەڵ ئێمەیە
ناپلیۆن بۆناپارت کە ئیمڕۆ والێرەیە
ئەویش وەك تۆ خەڵکی "ساردینیا" یا "کۆرسیکا" یە
بەڵێنی پێداوین.. بەڵێن بۆ ئاشتی هەتا هەتایە
داشی ناوە لە کارگەی چەکدا ئیشمان بداتێ

لەسەر شەرەفی ئەم شۆڕشەش بە ئیمپراتۆر بانگ بکرێ
ئەوەی دیمان با دیمەنو خوانێك بێ بۆ بەربینایی
قۆڕەی سکمان دێو کەچی سەیریشی دەکەین بەراگوزاری
هەر ئەوەندەمان پێ دەکرێ بوەستینو..
لەو هەرایە وردبینەوە
قەشەکانیش بۆ موبارەکی ناومان بێنن..
بەدەم ویردو نوێژەوە
ئێستاش واهەموو دوژمنەکانت هەرەسیان هێنا
یەك لەدوای یەك سەریان پەڕی(1793)
دوپیری.. کۆردی
بەهەمان شێوە کۆنەکە لەسەریان درا
رۆبسپیر– ش دەبووایە بیباتەوە.. دەستو برد
خۆی لەدەستی دانتۆن رزگارکرد (1794)
ئەوسا بەهار بوو.
بەڵام کاتێ گەلاوێژ دێ
پیرە رۆبسپیر دەبێ بمرێ
سێ هەڵگەڕانەوە لەیەك ساڵدا (1795)
کەچی هەر لەسەر هەوای خۆمانین هێشتا
خۆ هەر هەموو "مالکۆنی" یەکانیش پێکەوە
فێری دەرسێك بوون لەقەنارەوە
گرانییەو گەنمیش لە هیچ لایەك دەست ناکەوێ
خۆش بەحاڵمان گەر شتێکمان بەرکەوێ
نەمساوییەکانیش
نیازیان خەراپەو گەرەکیانە هەڵگەڕێنەوە
کەچی ئەوەندە نابا

لەبەردەم پیاوانی ئێمەدا فش دەبنەوە
پازدە ساڵی شکۆمەندی..
پازدە ساڵی شکۆمەندی
شالآنی شەڕ.. سالآنی ئاشتی
هەر ساڵێکیش مەزنتر لە ساڵەکەی دی
مارا..
بۆ پێشەوە مل دەنێین.. گەڕانەوە نییە.. ئیدی
ئای کە ئازا بوون.. سەربازەکانمان (1797)
خیانەتکارانیش ترۆکران
لەبەرژەوەندی گەلو ولآتدا
ژەنەراڵەکان.. ئازایانە.. رەگیان لە پاریس داکوتا
هەر بەسەرۆکایەتی ناپلیۆن- ی پاڵەوان (1798)
میسرییەکانیش گەیشتن بە هەقەمستی خۆیان
چ خۆش بوو بەلایەوە
کاتێ سوپا کشایەوە
بەڵێ ئەو گەلێ خۆشحاڵ بوو
گەرچی هێزی دەریاش تیاچوو
ئەوکاتەش کە بۆناپارت گەڕاوەتەوە (1799)
فەرمان رەواکان دوور دەخاتەوە
پیاوێکە.. چ پیاوێ (1800)
بەجەرگو ئازاو راستگۆ
بۆناپارت- ەو خۆی دەکوژێ لەپێناو تۆ
هەر هەموو ئاوروپا ئازاد دەبێ لەکۆتو زنجیر (1801)
تەنها ئینگلتەرە نەبێ کە دەنقێنێ لەژێر کۆپانو نیر
بەلآم ئێمە گەرەکمانە شەڕ بوەستێ (1802)

کەواتە چواردە مانگ
مەلی ئاشتی سەربەستانە دەفڕێ
(نەخۆشەکان بەشدار دەبن.. هەر لەو شوێنەدا دێنو دەچن.)
پازدە ساڵ شکۆمەندی
پازدە ساڵ شکۆمەندی
سالانی شەڕ.. سالانی ئاشتی
هەر ساڵێکیش..
مەزنتر لەساڵەکەی دی
مارا..
بۆ پێشەوە..
ناگەڕێینەوە ئیدی
دەبێ ئینگلیزەکان تێك چووبن (1803)
گەرەکیانە بەرووی ئێمەدا بجەنگن
بۆیە ئێمەش ناوی خوامان لێ هێنا
رووەو مەیدانی جەنگ ملمان نا
بۆناپارت لەسەر تەختی ئیمپراتۆرییەت دادەنیشێ(1804)
نیلسۆن- یش شەڕ بە هێزی دەریامان دەفرۆشێ
وەلێ ئێمە لەسەرەوەینو
ئەو خۆی بەپێوە ناگرێ
بەڵێ.. ئەوە ئێمەین
تف لە "ترافلگار" دەکەین
ئێستا پروسییەکان دەکشێنەوە (1806)
رووسییەکانیش لەژێر هەرەسێکدا دەچەمێنەوە
هەموو دونیاش.. (1807)
هەموو دونیاش..

لەبەردەم ناپلیۆن- دا
کڕنووش دەبەنو دەنووشتێنەوە
هەر بنەماڵەکەی ئەوان
لەسەر زەوی لەنێو دەریا دەجەنگان (1808)
هەموو خەڵك خەون بەسەربەستییەوە دەبینێ
گەر ئەوەیان مەبەست نەبێ..
قەیدی ناکات
بەڵام ئەوسا هەمووی بەدەستی ئێمە تیا دەچێ
پازدە ساڵ شکۆمەندی
پازد سال جوانمەردی
ساڵانی شەڕ.. ساڵانی ئاشتی
هەر ساڵێکیش..
مەزنتر لە ساڵەکەی دی
مارا..
کاروانەو جێی ناهێڵین
لەژێر بەیداخی ناپلیۆن- ەوە بەڕێ کەوتووین

(32)

(کوشتن)

(هەموو کاستەکە دەکەونەوە خۆیانو هەر کەسەو
جێی خۆی دەگرێ.. دەقاو دەق وەك ئەو کاتەی
بەر لەدەست پێکردنی گۆرانی‌یەکە.
کۆردی بەرهەدوو دەست خەنجەرەکەی بەسەر سەری‌یەوە
گرتووە. زۆر لەسەرخۆ بەرەو لای مارا دەست دادەگرێ.
ساد- یش زۆر بەوردی سەیر دەکا.. لەناو قەدەوە
بۆی دەچەمێتەوە. کۆردی مارا دەکوژێ.
نەخۆشەکان بەیەکەوە دەزریکێنن
کۆردی یەك تەختە دەکەوێتە سەرشانۆ
ساد وەستاوەو لەو دیمەنە رادەمێنێ.
مارا هەروەك لەتابلۆ کلاسیکی‌یەکەی "دەیڤید- داود"دا هەیە راکشاوە، دەستی بە قەراغی بانیۆکەدا شۆڕ بۆتەوەو هێشتا قەڵەمەکەشی بەدەستەوەیە. بەدەستی چەپیشی کاغەزەکانی گرتووە.)

(33)

(کۆتایی)

(ئۆرکێستراکە، بەو بۆنەیەوە، مۆسیقایەکی هێمنو نەرم دەژەنێ.
پەرەستارەکان دێنە پێشەوەو بەهەموو لایەك لە
"کۆردی" دەوروکێنو دەست دەخەنە ژێر باڵی.
مارا لەنێو بانیۆکە دێتە دەرێ.
"کۆلمیە" دێتە پێشێ.)

__کۆلمیە__: هۆ خانمانی رووناکبیر.. ئەی پیاوانی دڵ پڕ لە بڕوا
با کتێبی مێژوو داخەینو بگەڕێینەوە ئێستا
ئێستا..
کە ساڵ هەزارو هەشت سەدو هەشت– ە
دەکرێ بڵێین: سەردەمێکی پڕ لە نەهامەتیو مەینەت– ە
وەلێ گەرچی بەڵێن دەدا بەهەموو مرۆڤایەتی
کە لەمەودوا
نە لە زریانی شەڕ بترسنو..
نە بارێزەی ئاشتی
(مۆسیقا هێدی هێدی دەگاتە ئاستێك کە ببێ بە مارشێکی بێزارکەر. نەخۆشەکانیش لەدواوە لەشوێنی خۆیانەوە هەنگاو هەڵدێنن بەڵام بێ ئەوەی بجووڵێن. دیاریشە کە تادێ سەغڵەتتر دەبن.)
چونکە ئێمە لەچاخێکی تازەداین
ئیمڕۆ جیاوازە لەگەڵ دوێنێ
ئیمڕۆ نە چەوسێنەر ماوەو نەتاوانی گەورەو نابەجێ
هەرچەندە وا لەشەڕداین.. هەموو کەس ئەو دەبینێ

وەڵێ هەر بەسەرکەوتنی ئێمە کۆتایی دێ

<u>*چوارگۆرانیبێژەکە*</u>: جا گەر زۆربە کەمی هەبێو

کەمیش زۆرێکی بی سنوور

ئەوسا تێدەگەی بایی چەند لە ئامانجی خۆمان..

نزیکین یادوور

بێترسو بەرژەوەندی هیچ شتێك نادرکێنین

ئەوەی نەتوانین بەهاوار بیڵێین

بە گوێتاندا دەیچرپێنین

<u>*رۆ*</u>: (هەر بەم گۆرانی‌یەوە)

کەی فێر دەبن ئەم دونیایە چۆن ببینن

کەی فێر دەبن لایەنێك بگرن

کەی وایان لێ دەکەن..

بەم راستی‌یە بگەن..؟

<u>*چوارگۆرانیبێژەکە*</u>: هەرچەندە دەرگامان لەسەر داخراوە

بەڵام بەندو کۆیلە نین

ئاڵای فەرەنساش شەکاوەیەو

کەس بۆی نی‌یە داینەوێنێ

دەمەتەقێی بێ سوود.. شەڕەدەنووکی سیاسەتبازان

با پیرۆز بێ بەخۆیان

ئێمە هەمو بەتەنها گوێ لەزەلامێك دەگرین

چونك هەر تەنها ئەو..

کاتێ بێپارەو پوولو نەخۆشین

دەستمان دەگرێ, یارمەتیمان دەدا

تەنها قەرزاری ئەو زاتەین

کە کۆتایی‌یەکی جوانی بۆ شۆڕش دانا

هەمو کەسیش دەزانێ بۆ وا شاگەشکەو خۆشحاڵین
چونکە ناپلیۆن ئیمپراتۆرە.. گەورەو بەنگین
(لەکاتی گۆرانی وتنەکەدا کۆلمیەو خێزانەکەی سلاوو
پیرۆزبایی لەساد دەکەنو لەگەڵیا دەکەونە قسە.
ساد هەندێ لە ئەندامانی کاستەکە پێش کەش دەکا.
لەم ساتەدا سەدای مۆسیقاکە بەرزتر دەبێتەوە. ریزێك
لە نەخۆشەکان بەرەو پێشەوە هەنگاو دەنێن.
پەرەستارو برین پێچەکان رێیان لێ دەگرن. چەند جارێك
ریزەکە چوار هەنگاو بۆ پێشەوە دەڕواو سێ هەنگاو بۆ
دواوە دەگەڕێتەوە.. تادێ مۆسیقاو ئیقاعی مارشەکە بەرزتر
دەبێتەوە. کۆلمیە پەرۆشەو خۆی بەلاوە دەنێو دەست
رادەوەشێنێ.)
***هەموویان بەیەکەوە*:**

ئەو مەزنەیە کە دەبێ بەسەرکردەی سەبازەکان
لە بیابانو لەژێر بەفرو شەستە باران
سەرکەوتنێك لێرەو سەرکەوتنێك لەوێ
هەمیشە مەزنو پیرۆز.. جێی نالەقی
بۆ بەختەوەری ئێمەیە.. کە هەردەم لێرەو لەوێیە
(ریزەکە هیشتا بۆ پێشەوە مل دەنێ، تاوێ بۆ پێشەوەو
تاوێ بۆ دواوە. جاڕچی پەقرەچو دۆلکەکانو گەلێ شتی تر
بەم لاو بەو لادا فڕێ دەدا. برین پێچەکان دەیانەوێ
نەهێڵن. خێزانەکەی کۆلمیە –ش رادەگا.. هاوارو زریکەش
بەردەوامە.)
***هەرهەموویان*: (هاوشان لەگەڵ مارشەکە بە ئیقاعێکەوە**
هاوار دەکەن.. بەڵام بەشێوەیەکی

شێواوانەو تێکەڵ.)
چارلتن.. چارلتن
ناپیلۆن. ناپلیۆن
میللەت.. میللەت
شۆڕش.. شۆڕش
تێك ئالان.. تێك ئالان
(هاوارەکە لەزیادبوونـدایە. ریزەکە دەگاتە پێشەوە
ململانێیەکەی جاڕچیو برین پێچەکان تەشەنە دەکاو
سەرنجی ئەوانیتر رادەکێشێ، کتو پڕ وای لێ دێ
لە هەموو لایەکەوە لەسەرشانۆ دەبێ بەشەڕو دەستەو
یەخەی یەکتری دەوەستن. "ساد" سەیر دەکاو زەردەیەکی
کاڵ لەسەر لێوانییەتی.. تارادەیەك ئەم دیمەنە بەلای
خۆی بەکێشی دەکا. ئەکتەرەکان بەم لاو بەولادا
دەچن. مۆسیقا، هاوارو زریکە.. زرمەی پێ کوتان
تێکەڵ دەبن.. بەرادەیەك کە پیاو کاس دەکەن.
لە پەنجەرەکانی سەرەوە بایەکی توند هەڵدەکا
پەردەکانی ژوورەکە بۆ ناوەوە هەڵدەدا.
برین پێچەکان بەقیرپاچەوە بەنێو نەخۆشەکاندا
دەسووڕێنەوە.
"رۆ" بەقەڵەمبازێك دێتە پێشەوەو خۆی دەخاتە
بەردەمی خەڵکەکە کە هەر بۆ پێشەوە مل دەنێن..
پشتی لەوانە.. هەردوو دەستیشی لەکۆتو پێوەند
دایە.)
رۆ: کەی چاو دەکەنەوە تاشت ببینن
کەی فێردەبن هەڵوێستێك بنوێنن..؟

(رۆ هەوڵ دەدا بەرەو دواوە بیانبا.. بەڵام ئەویش
دەکەوێتە نێو ئەوانو لەچاوان ون دەبێ.. ریزەکانیش
هەر بۆ پێشەوە مل دەنێن.
نەخۆشەکانیش لەنێو هەرای ئەو مارشەدا بەتەواوی
کەوتوونەتە سەمایەکی شێتانە.
هەندێکیان بە خۆشی‌یەوە لەسەریەك پی دەڵدەبەزنەوەو
کەوتوونەتە سەمایەکی شێتانە.
هەندێکیان بەخۆشی‌یەوە لەسەریەك پێ هەڵدەبەزنەوەو
بەنێو یەکیدا دەخولێنەوە.
"کۆلمیە" برین پێچەکان هان دەدا تا توندو تیژی بنوێنن.
هەندێ لە نەخۆشەکان دەکەونە سەرزەوی.
ئێستا جاڕچی کەوتۆتە بەردەمی ئۆرکێستراکە.. لەگەڵ
ئیقاعی مۆسیقاکە هەڵدەبەزێتەوە.
"ساد" قیت، لەسەر کورسی‌یەکەی خۆی وەستاوەو
سەرکەوتووانە قاقا پێدەکەنێ.
کۆلمیە- ش بە دڵساردیو نائومێدانە ئیشارەتی
ئەوە دەدا پەردەکە دابدرێتەوە.)
(کۆتایی)

لة ضاثكراوةكانى وةرطيَر

1- تەنیایی- کۆمەڵە چیرۆک (1983)
بە یارمەتی ئەمینداریێتی رۆشنبیریو لاوان

2-بەتووڕەیی ئاوڕێک لە رابردوو بدەرەوە
شانۆنامەیەکی ئینگلیزییە (1986)
بەیارمەتی هەمان دەزگا

3-گوڵی رەش- کۆمەڵە چیرۆک (1988)
لە دەزگای رۆشنبیریوبلاوکردنەوەی کوردی دەرچووە.

4-فرمێسکەکانی کوکوختی (کۆمەڵە چیرۆک)
لە ئینگلیزییەوەو بەیارمەتی ئەمینداریێتی رۆشنبیریو لاوان (1989)

5- حەسارو سەگەکانی باوکم (کورتە رۆمان) 1996

6-گەڕەکی داهۆڵەکان (کۆمەڵە چیرۆک) 1997
لە چاپکراوەکانی بنکەی راگەیاندنی کوردی لە -لەندەن-

7-هەقتە بزانی : نووسینی : ژان پۆل مارتۆز / بواری رۆژنامەگەری
لە ئینگلیزییەوە : شێرزاد حەسەن